

วารสาร

นิติสาร

NITISARN
JOURNAL

ฉบับปฐมฤกษ์
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1
(มกราคม - มิถุนายน 2567)

คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

ISSN 3056-9109 (PRINT)
ISSN 3056-9060 (ONLINE)

วารสารนิตสาร

NITISARN JOURNAL

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Faculty of Social Sciences , Srinakharinwirot University

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2567)

วารสารนิติสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567)

“NITISARN Journal” Faculty of Social Science,

Srinakharinwirot University

ISSN: 3056-9109 (Print)

ISSN: 3056-9060 (Online)

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มูลศิลป์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.พรเพ็ญ ไตรพงษ์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กองบรรณาธิการภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ

คณะนิติศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ศาสตราจารย์พรชัย สุนทรพันธุ์

คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ศาสตราจารย์พิเศษจรัญ ภัคดีธนากุล

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ศาสตราจารย์พิเศษชงทอง จันทร์รางสุ

คณะนิติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร

คณะนิติศาสตร์ปริธีพนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

กองบรรณาธิการภายใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ชรรัตน์ ไสยสมบัติ

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ ธรรมรัตน์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.วิศรุต สำลีอ่อน

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กองจัดการ

นางสาวอินทิรา อนันท์กาญจน์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวชญานุช ตันติประภาคาร

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นายณัฐชนน วาทะงาม

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวสุภัคชญา บุญนิสาโกคิน

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวภารดี บำรุงราษฎร์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวกัญญาพัชร โกมุข

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวพลอยไพลิน จิระประยุต

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นางสาวสุชัญญา รอดชัยภูมิ

นางสาวหนึ่งเมษา เมืองแก้ว

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลงานวิชาการ

รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา วิหยอนันต์

รองศาสตราจารย์ ดร.ตุลญา โรจน์ทั้งคำ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิวรรธน์ ดำรงค์กุลนันท์

รองศาสตราจารย์พัชรดา เอื้อวรรณกิจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัชมน พิเชฐวรกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมวิษ ทัฬหวิมล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรกริรมย์ โกมลารชุน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาวุฒิ วงศ์อนันต์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ศรีสวัสดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษิต์เดช สุทธิวานิช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชร ขวัญใจสกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสถียรภาพ นาหลวง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์โกญจนาท เจริญสุข

อาจารย์ ดร.ภูวิชชญา เหลืองธีรกุล

อาจารย์ ดร.สุชานัน หารษอุตม

อาจารย์ ดร.พิชชา ใจสมคม

อาจารย์ ดร.รัฐสภา จูร์มาศ

วิทยาลัยนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

มหาวิทยาลัยสยาม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

สำนักงานอัยการพิเศษ ฝ่ายคดีอาชญาคดี 10

สำนักงานอัยการสูงสุด

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ข้อมูลการติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารนิตินสาร

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 ถนนสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

E-mail: nitisarn.swu@gmail.com

Website: <https://ejournals.swu.ac.th/>

ผู้ออกแบบปก: นางสาวหนึ่งเมษา เมืองแก้ว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์ นักวิชาการ และนิสิตคณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต รวมถึงผู้สนใจทั่วไปได้เผยแพร่ผลงานวิชาการ
2. เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการด้านนิติศาสตร์หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทางนิติศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจและมีคุณค่าทั้งในด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ ในรูปแบบของวารสารทางวิชาการ
3. เพื่อสร้างสรรค์ พัฒนา และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ และวิทยาการวิจัยใหม่ทางด้านนิติศาสตร์
4. เพื่อเป็นเอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้า การอ้างอิง ตลอดจนแนวทางการพัฒนาของกฎหมาย

กำหนดการตีพิมพ์

วารสารนิติสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีกำหนดการตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ราย 6 เดือน ดังนี้

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม ถึง มิถุนายน
- ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม ถึง ธันวาคม

ประเภทของผลงานทางวิชาการที่รับตีพิมพ์

วารสารนิติสาร จะพิจารณารับตีพิมพ์ผลงานที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. บทความวิชาการ
2. บทความวิจัย

ลักษณะการประเมินบทความ

บทความวิชาการและบทความวิจัยทุกเรื่องจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน ที่กองบรรณาธิการคัดเลือกและพิจารณาเห็นว่า เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาของเนื้อหาที่น่าสนใจในบทความ และการประเมินดังกล่าวเป็นการประเมินลับทั้งสองทาง (Double-Blinded Peer Review)

การเผยแพร่วารสาร

วารสารนิตินสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำการ
เผยแพร่บทความในรูปแบบรูปเล่มและออนไลน์

แหล่งสนับสนุนการจัดทำวารสาร

วารสารนิตินสาร ได้รับการสนับสนุนการตีพิมพ์จากคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เนื้อหาข้อความในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พิมพ์
กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

จริยธรรมการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ (Author Ethical Responsibilities)

1. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความที่ส่งให้วารสารพิจารณาตีพิมพ์เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน ตลอดจนไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร
3. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
4. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่นอย่างเหมาะสม หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในบทความของตนเอง เช่น ภาพ ตาราง เป็นต้น
5. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความดำเนินการจัดรูปแบบและขนาดตัวอักษรตามแบบฟอร์ม (Template) ของวารสาร
6. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิงทั้งในของรูปแบบและเนื้อหาทั้งในส่วนของการอ้างอิงในบทความและเอกสารอ้างอิง
7. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความปรากฏชื่อผู้ร่วมทำบทความทุกคน ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการบทความจริง
8. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ และ/หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนจะต้องระบุในบทความและแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบ
9. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

10. ผู้เขียนบทความมีหน้าที่พิจารณาว่าต้นฉบับของบทความนั้น หากเป็นการศึกษาวิจัยและทำการทดลองในคนหรือสัตว์ทดลอง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัย และสุขภาพของคน ขอให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสาร ถือเป็นที่สุด

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Editor Roles and Responsibility)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความที่ขอพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารที่รับผิดชอบ และไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
2. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้องและให้ผลที่น่าเชื่อถือ
3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิจารณา
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน
5. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และจะต้องระงับการประเมินและติดต่อผู้เขียนเพื่อปฏิเสธการตีพิมพ์เมื่อตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น
6. บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน เมื่อตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูลซึ่งสมควรถูกถอดถอน แม้ว่าผู้เขียนจะปฏิเสธถอนบทความตนเองก็ตาม

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

(Reviewer Roles and Responsibilities)

1. ผู้ประเมินบทความต้องไม่เปิดเผยข้อมูลในบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องตั้งแต่ช่วงระยะเวลาที่ตอบรับประเมินบทความดังกล่าว จนถึงเวลาที่บทความชิ้นนั้นได้ตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว
2. ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน ผู้ประเมินบทความ หากไม่แน่ใจจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความ
3. ผู้ประเมินบทความควรพิจารณาตอบรับประเมินบทความเฉพาะสาขาวิชา ที่ตนมีความเชี่ยวชาญ และหากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

บรรณาธิการแถลง

วารสารนิตินิตสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดทำขึ้นเนื่องในวาระครบรอบ 5 ปี หลักสูตรนิตินิตสารบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดให้นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา รวมถึงบุคคลทั่วไป ได้ส่งผลงานทางวิชาการเพื่อพิจารณาตีพิมพ์และเผยแพร่ โดยมีกำหนดการตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ราย 6 เดือน ได้แก่ ฉบับเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน และฉบับเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม ประเภทของผลงานวิชาการที่รับตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิชาการและบทความวิจัยทางด้านนิตินิตสาร

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้สนับสนุนทุกท่าน โดยในฉบับปฐมฤกษ์นี้ได้รับเกียรติจากผู้บริหารและคณาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้งหมด 5 ท่าน เป็นผู้สนับสนุนบทความเพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่ลงในวารสารนิตินิตสาร และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในการตรวจและประเมินบทความ อีกทั้งยังได้ให้ข้อเสนอแนะอันทรงคุณค่าเพื่อปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามหลักวิชาการมากขึ้น

เนื้อหาของบทความในวารสารนิตินิตสารฉบับปฐมฤกษ์นี้ ประกอบไปด้วยบทความที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางด้านนิตินิตสาร ทั้งในรูปแบบของบทความวิชาการและบทความวิจัย โดยมีเนื้อหาที่ครอบคลุมกฎหมายในหลากหลายแขนง ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายภาษีอากร กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายแรงงาน กฎหมายอาญา และกฎหมายสิ่งแวดล้อม กองบรรณาธิการวารสารนิตินิตสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านทุกท่าน ทั้งนี้ กองบรรณาธิการวารสารนิตินิตสารจะมุ่งมั่นพัฒนาวารสารนิตินิตสารเพื่อให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.พรเพ็ญ ไตรพงษ์

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

ข้อสังเกตในการนำมาตราการการลดหย่อนภาษี ของสถานประกอบการในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ <i>บัญชา วิทยอนันต์</i> <i>กำธร กำประเสริฐ</i>	1
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค กรณีศึกษาสินค้าด้อยคุณภาพร้านทุกอย่างยี่สิบบาท <i>ปภาวี เนียมทับ</i> <i>ชนิษฐา สุขสวัสดิ์</i> <i>สุรพล สิ้นธนูวา</i>	20
แรงงานแพลตฟอร์มกับกฎหมายคุ้มครองแรงงานของไทย <i>ภณิดา ไชยคราม</i> <i>กษิต์เดช สุทธิวานิช</i>	41
ข้อพิจารณาความรับผิดทางประมวลกฎหมายอาญาตาม มาตรา 289(1) กรณีผู้รับบุตรบุญธรรมและผู้ที่เกี่ยวข้อง <i>รัฐสภา จุรีมาศ</i> <i>กฤตินิ แสงสระดี</i>	66

Legal Measures on Pollution Control	86
A case study of marine cargo handling in Map Ta Phut	
<i>Visitsak Nuengnong</i>	
<i>Puvadol Damsanit</i>	
หลักเกณฑ์การพิจารณาบทความ	101

ข้อสังเกตในการนำมาตรการการลดหย่อนภาษี
ของสถานประกอบการในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ
Observation on the Implementation of Tax Deduction
Measures for Businesses Employing Older Workers.

บัญชา วิทยานันท์¹

กำธร กำประเสริฐ²

Received 20 January 2024; Revised 27 May 2024; Accepted 27 May 2024

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการ เรื่องข้อสังเกตในการนำมาตรการการลดหย่อนภาษีของสถานประกอบการในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและมาตรการทางกฎหมาย ในการนำมาตรการลดหย่อนภาษีของสถานประกอบการในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ และศึกษาข้อดี ข้อบกพร่องตลอดถึงปัญหาทางกฎหมายของสถานประกอบการและผู้สูงอายุที่ได้รับผลกระทบทางกฎหมาย และปัญหาอุปสรรคต่อการส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุของสถานประกอบการ โดยศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2564 และพระราชฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560

¹ Assoc. Prof. Dr. Buncha Witthayaanon

คณบดีคณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

Dean-Faculty of Law Nakhonratchasima College

E-mail: nmc.dr.bc@gmail.com

² Assoc. Prof. Kamthorn Kamprasert

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

Lecturer-Master of Laws Program, Nakhonratchasima College

จากการศึกษาวิเคราะห์ มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการนำมาตรการลดหย่อนภาษีของสถานประกอบการในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ ดังนี้คือ ในการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อลดหย่อนภาษีของสถานประกอบการ รัฐได้ออกพระราชกฤษฎีกาซึ่งเป็นกฎหมายของฝ่ายบริหาร เป็นกฎหมายที่มีการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ง่าย นับเป็นข้อดีของการเลือกออกกฎหมายบังคับใช้โดยรัฐ และในประเด็นนี้เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ รัฐควรปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติผู้สูงอายุในด้านสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ และสถานประกอบการที่จ้างแรงงานผู้สูงอายุ อันเป็นการรองรับมาตรการในการส่งเสริมสถานประกอบการเพื่อให้การส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบัญญัติในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ บริบททางสังคม และเศรษฐกิจหลายประการ เช่น สถานประกอบการกิจการตามมาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากรฯ กำหนดเฉพาะบริษัทจำกัดและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงห้างหุ้นส่วนสามัญธรรมดาหรือคณะบุคคล และการกำหนดจำนวนลูกจ้างผู้สูงอายุไม่เกินร้อยละ 15 ของจำนวนลูกจ้าง ซึ่งเป็นการกำหนดจำนวนที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ และข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้บทบัญญัติที่เจาะจงเฉพาะผู้สูงอายุตามมาตรา 4 (2) คือจะต้องเป็นลูกจ้างของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดที่จ้างอยู่ก่อนแล้ว หรือที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมจัดหางานกระทรวงแรงงาน รวมทั้งความไม่เหมาะสมของค่าจ้างตามมาตรา 3 วรรคท้าย เป็นต้น

คำสำคัญ: การลดหย่อนภาษี สถานประกอบการ ผู้สูงอายุ

Abstract

Academic article on Observation on the Implementation of Tax Deduction Measures for Businesses Employing Older Workers has the objective to study the concept, theory and legal measure in the application of tax deduction measure of business establishment in employing the elderly. The study includes the advantages and disadvantages as well as the legal problem of the business establishment and the elderly that have been legally affected, the problem of obstacles to the promotion of the employment of the elderly by the business establishment. The study will be conducted by the analysis of the Act on the Elderly B.E. 2546 (2003 A.D.), and the Royal Decree issued under the Revenue Code No. 639 B.E. 2560.

As a result of the study and analysis, there are some observations relating to the introduction of the application of tax deduction for the business establishments hiring the elderly. To apply the tax deduction measure by the business establishment, the State has promulgated the Royal Decree which is the legislation promulgated by the executive branch and can be conveniently modified. This method can be considered as a better choice for the State to issue the Royal Decree. For the congruency of this point, the State should amend the Act on the Elderly in the area of the benefit of the elderly and the business establishments hiring the elderly. It will be a supporting measure to promote the business establishment to hire more elderly employees. In addition, there are some more observations about the Royal Decree that it is not congruent with the current social and economic situations, for example, the business establishment under Article 3 of the Royal Decree issued under the

Revenue Code relating to revenue tax exemptions provides that only limited liability company and registered ordinary partnership are entitled to such exemption. It does not cover the ordinary partnership or group of individuals. It also limits the percentage of employment of the elderly employees to not more than 15% of the total number of employees which is not congruent with the present context of social and economic situation. Another observation is related to the application of Article 4 (2) which specifically applies to the elderly employees who are already employed by the limited liability company and registered limited partnership or have previously registered with the Department of Labor Employment, Ministry of Labor. Another inappropriate provision is about the fixing of wages under the last paragraph of Article 3.

Keywords: Tax deduction, Business establishments, The elderly.

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและเปลี่ยนผ่านเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยเมื่อพิจารณาถึงจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2561 เป็นปีที่มีประชากรผู้สูงอายุมากกว่าจำนวนประชากรเด็ก และในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 18% โดยมีประชากรเด็ก 15.9% และในปี พ.ศ. 2564 มีประชากรผู้สูงอายุ 24 % และคาดว่าในปี พ.ศ. 2567 จะเพิ่มขึ้นเป็น 28% และในเดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2565 เมื่อเทียบกับประชากรไทยรวม 66,054,830 คน มีประชากรผู้สูงอายุจำนวน 12,814,778 คน คิดเป็นร้อยละผู้สูงอายุ 19.40% จำแนกเป็นช่วงอายุของผู้สูงอายุดังนี้ ช่วงอายุ 60-69 ปี 56.69% ช่วงอายุ 70-79 ปี 29.38% ช่วงอายุ 80-89 ปี 11.48% ช่วงอายุ 90-99 ปี 2.24% และช่วงอายุ 100 ปี ขึ้นไป 0.26%³ จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชากรผู้สูงอายุมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งหมายถึงรัฐจะต้องใช้เงินงบประมาณที่สูงขึ้นตามไปด้วยทุก ๆ ปี ดังนั้นรัฐจึงต้องกำหนดนโยบายและแผนงาน ในการส่งเสริมพัฒนาผู้สูงอายุ รวมทั้งกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการส่งเสริมพัฒนาและพิทักษ์ผู้สูงอายุเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนนำความรู้ ความเข้าใจ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ จากอัตราการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในทุก ๆ ปี นอกจากจะส่งผลกระทบต่อการเพิ่มงบประมาณของภาครัฐแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของครอบครัวผู้สูงอายุ และตัวผู้สูงอายุเอง ซึ่งที่ผ่านมารัฐได้กำหนดนโยบายและจัดทำแผนเกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น คำแถลงนโยบายของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 ในข้อที่ 3 ดังนี้ “การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการเข้าถึงบริการภาครัฐ และในข้อ 3.4 เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการมีงาน หรือกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อสร้างสรรค์และไม่ก่อภาระต่อสังคมในอนาคต โดยจัดเตรียมระบบการดูแลในบ้าน

³ กรมการปกครอง, “สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร,” กรมการปกครอง, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2566, <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData>.

สถานที่พักผ่อน และโรงพยาบาลที่เป็นความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและครอบครัว รวมถึงการพัฒนาระบบการเงิน การคลังสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ” และนอกจากนี้ รัฐยังได้จัดทำแผนปฏิรูปด้านผู้สูงอายุระยะที่ 2 ปี พ.ศ. 2545 - 2565 โดยเน้น 7 เรื่อง สำคัญที่ต้องทำโดยเร่งด่วน และหนึ่งในเจ็ดเรื่องที่สำคัญ คือ การจ้างแรงงานผู้สูงอายุ ที่ยากจน และต่อเนื่องในแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 3 พ.ศ. 2566-2580 โดยในแผนระยะที่ 3 นี้เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ รวมทั้งมีการเชื่อมโยงแผนกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทและแผนอื่น ๆ ทั้งในระดับประเทศ และระดับชาติโดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็น พลังทางสังคมประกอบไปด้วย 2 แผนย่อย คือ แผนย่อยการเสริมสร้างทุนทางสังคม และแผนย่อยการรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุก โดยเฉพาะแผนย่อยการรองรับสังคมสูงวัยเชิงรุกนี้เน้นการเตรียมคนและสังคมเชิงรุกในทุกช่วงวัยให้ตระหนักรู้ และมีความพร้อมเพื่อรองรับการเป็นสังคมสูงวัยในทุกมิติ ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เพื่อให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพสามารถพึ่งตนเอง และเป็นหลักในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติให้นานที่สุด รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังงานสังคมด้านการถ่ายทอดประสบการณ์และ ภูมิปัญญาให้กับประชากรรุ่นอื่น ๆ และส่งเสริมการปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติ ของสังคมที่มีต่อการปฏิบัติกับผู้สูงอายุ โดยแผนย่อยการรองรับสังคมผู้สูงอายุเชิงรุก มีแนวทางพัฒนา ดังนี้

1. เร่งส่งเสริมการเตรียมการก่อนยามสูงอายุเพื่อให้สูงวัยในทุกมิติอย่างมีคุณภาพ
2. เพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมผู้สูงอายุ และ
3. เพิ่มบทบาทภาคส่วนอื่น ๆ ในการรองรับสังคมสูงวัย ซึ่งในส่วนนี้ได้กล่าวถึง การส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับศักยภาพและสมรรถนะ ประกอบกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 6 แผนนโยบายแห่งรัฐ ในมาตรา 74 รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสม กับศักยภาพและวัย และให้มีงานทำและพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัย

และมีสุขภาพอนามัยที่ดีในการทำงานได้รับสวัสดิการประกันสังคมและสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพและพึงให้มีการส่งเสริมการอบรมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน⁴

จากแผนนโยบายแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประกอบกับนโยบายแห่งรัฐและแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ จะเห็นได้ว่ารัฐตระหนักถึงสถานการณ์ผู้สูงอายุ และมีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะในด้านการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ จากการสำรวจด้านการจ้างแรงงานผู้สูงอายุของกรมการจัดหางาน ได้ระบุว่าตำแหน่งในการจ้างแรงงานที่ตรงกับผู้สูงอายุที่ทำงานมากที่สุด คือ แรงงานแผนการผลิตเสมือนพนักงานทั่วไป เจ้าหน้าที่สำนักงาน แรงงาน ประมง พนักงานขาย ตามลำดับและจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ. 2565 พบว่าจำนวนอัตรารายได้จริงต่อปีของผู้สูงอายุที่ได้รับตามกลุ่มพบว่าเมื่อสูงวัยจะมีรายได้น้อยลงเพราะไม่ได้ทำงาน ผู้สูงอายุที่มีรายได้สูงส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุในวัย 60 ถึง 64 ปี และมีสภาพร่างกายที่ทำงานได้ จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมในด้านนโยบายและแผนงานรวมถึงได้รวบรวมและศึกษาข้อมูลสถิติต่าง ๆ ที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม⁵ แต่ในทางกลับกันนโยบายทางด้านกฎหมายในการส่งเสริม และให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นมาตรการที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุและมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหา ซึ่งในปัจจุบันรัฐได้ออกพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560 ยังไม่มีการดำเนินการแก้ไขและดำเนินการปรับปรุงพัฒนากฎหมายให้มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม รวมทั้งการออกกฎหมายหรือพัฒนาปรับปรุงกฎหมายทางด้านภาษีอากรสำหรับการกำหนดมาตรการ เพื่อลดหย่อนภาษีให้กับสถานประกอบการที่ดำเนินการส่งเสริม

---

⁴ ประภัสสร แสงสุขสันต์ และ อาจารย์ ปิ่นทอง, “สังคมไทยวัยชรากับนโยบายการจ้างงาน,” กรุงเทพธุรกิจ, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2566, <https://www.bangkokbiz news.com/blogs/columnist/116708>.

⁵ กรมกิจการผู้สูงอายุ, “แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2580),” กรมกิจการผู้สูงอายุ, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2566, https://www.dop.go.th/download/laws/th1653_553501-843_0.pdf.

การจ้างแรงงานผู้สูงอายุในสถานประกอบการ อันจะเป็นการช่วยส่งเสริมหรือชกแจงให้สถานประกอบการได้จ้างแรงงานผู้สูงอายุโดยใช้มาตรการลดหย่อนภาษี รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุแห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยกำหนดให้มีการทำมาตรการในการลดหย่อนภาษีในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุของสถานประกอบการสามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีได้ อันถือเป็นมาตรการหน้าที่ความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมและให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุและยังเป็นการช่วยให้สถานประกอบการที่จ้างแรงงานผู้สูงอายุได้รับสิทธิประโยชน์ซึ่งถือเป็นมาตรการในการชกแจงให้สถานประกอบการได้มีมาตรการในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอันเป็นการลดหย่อนทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของประเทศชาติในอนาคต⁶ รวมทั้งเป็นการสนับสนุนคุณค่าของผู้สูงอายุในทางสังคมต่อไป บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ศึกษาแนวคิดในการลดหย่อนภาษีและมาตรการทางกฎหมายในการลดหย่อนภาษีของสถานประกอบการเพื่อส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ วิเคราะห์ประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการนำมาตรการในการลดหย่อนภาษีของสถานประกอบการเพื่อส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุของไทย

เนื้อเรื่อง

การให้ความคุ้มครองส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุในหลักการขององค์การสหประชาชาติ สำหรับผู้สูงอายุซึ่งมีมติรับรองโดยสมัชชาใหญ่ที่ 46/91 เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2534 โดยสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติได้แสดงความชื่นชมและยกย่องถึงคุณประการที่ผู้สูงอายุได้พัฒนาสังคม โดยได้รับรู้ว่าในกฎบัตรสหประชาชาติได้ประกาศถึงความมุ่งมั่นที่จะยืนยันถึงความศรัทธาในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ศักดิ์ศรี และคุณค่าบุคคลของมนุษย์สิทธิในความเท่าเทียมกันของชายและหญิงของแต่ละประเทศใหญ่และเล็ก เพื่อเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคมและ

---

⁶ ฉัตรพร โยเหลา, “ผู้สูงอายุและโอกาสทางธุรกิจในประเทศไทย,” *วารสารอุตสาหกรรมสารสังคม* 59, ฉ.3 (พฤษภาคม/มิถุนายน 2560): 5.

มาตรฐานชีวิตที่ดีขึ้นในสิทธิเสรีภาพ โดยในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ ระหว่างประเทศว่าด้วยผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับการรับรองโดยสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ จะได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่ในมติที่ 37/51 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2525 ได้ชื่นชมความหลากหลายในสถานการณ์ผู้สูงอายุระหว่างประเทศ และตระหนักว่า ในทุกประเทศบุคคลกำลังเข้าสู่วัยผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นและมีสุขภาพที่ดีขึ้นกว่า ที่เคยเป็นมา ตระหนักถึงการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ การสาธารณสุข ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น และมีความเชื่อมั่นว่าในสถานการณ์ปัจจุบัน จำนวนสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีเพิ่มขึ้น รัฐต้องเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่มีความเต็มใจ และมีศักยภาพ ความรู้ ความชำนาญเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมต่อไป เพื่อเป็นหลักและแนวทางในการกำหนดแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศว่าด้วยผู้สูงอายุ และแผนปฏิบัติการของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะหลักเกี่ยวกับการส่งเสริมในการ จ้างแรงงานผู้สูงอายุ⁷ ในข้อที่ 2 และข้อที่ 3 คือ ข้อ 2 ผู้สูงอายุควรมีโอกาสทำงานหรือ มีโอกาสในการสร้างรายได้อื่น ๆ ข้อ 3 ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการกำหนดว่าเมื่อใด ในการออกจากกำลังแรงงานที่ตนทำงานอยู่ และจากหลักการของสหประชาชาติ สำหรับผู้สูงอายุดังกล่าว ประเทศไทยเป็นประเทศที่ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งตามกฎหมายไทยกำหนดสำหรับประชาชนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยคาด ว่าในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุในระดับสุดยอด คือ มีผู้สูงอายุ มากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด ในส่วนของประเทศไทยได้จัดทำนโยบาย เกี่ยวกับผู้สูงอายุเพื่อให้ประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้าน สุขภาพ เศรษฐกิจสังคมและสภาพแวดล้อม และกำหนดแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) ซึ่งเป็นแผนที่เป็นการบูรณาการกับภาคส่วนงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน และมาตรการหน้าที่รัฐได้มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุ

---

⁷ องค์การสหประชาชาติ, “หลักการขององค์การสหประชาชาติสำหรับผู้สูงอายุปี พ.ศ. 2534,” มติที่ ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ 46/91 วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2534, องค์การสหประชาชาติ, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2566, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/olderpersons.pdf>.

ตามนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุในระยะที่ 1 และแผนระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545-2565) ที่ผ่านมามีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม คือ เรื่องการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ การกระจายรายได้ไปสู่ผู้สูงอายุ และการสนับสนุน SME ที่จ้างงานผู้สูงอายุ โดยสามารถเอาค่าจ้างผู้สูงอายุเป็นรายจ่ายของนิติบุคคลได้ ซึ่งสามารถหักเงินรายจ่ายได้ถึงสองเท่า โดยได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560⁸ ที่มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ และให้สิทธิประโยชน์กับสถานประกอบการให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลให้ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ถึง 100% ของเงินที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างผู้สูงอายุ ซึ่งการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีตามกฎหมายเกี่ยวกับการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ เป็นมาตรการถ่วงดุลบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดก็สามารถใช้สิทธิ์หักรายจ่ายได้ถึงสองเท่าของจำนวนที่ได้จ่ายในการจ้างผู้สูงอายุไปจริง แต่ไม่เกิน 15,000 บาท (ตามมาตรา 3 วรรคสี่) ดังนั้น บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลก็จะมีสิทธิ์หักรายจ่ายสำหรับค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้บุคคลถึง 30,000 บาท อันเป็นสิทธิประโยชน์ที่กรมสรรพากรได้มีนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุสำหรับสถานประกอบการที่เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตามพระราชกฤษฎีกานี้ นอกจากเป็นการประหยัดภาระให้ผู้ประกอบการแล้วยังเป็นการสร้างงานให้ผู้สูงอายุที่มีความสามารถและยังคงมีกำลังที่สามารถทำงานให้แก่ผู้ประกอบการได้ และที่สำคัญเป็นการช่วยลดงบประมาณภาครัฐด้านสวัสดิการชราภาพในระยะยาวได้อีกด้วย โดยในพระราชกฤษฎีกานี้มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สำคัญ ดังนี้

1. คุณสมบัติของผู้สูงอายุที่ผู้ประกอบการบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลสามารถใช้สิทธิ์ลดหย่อนภาษีได้ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ประสงค์จะใช้สิทธิประโยชน์ทางกรณีในการหักรายได้ได้ 2 เท่าในการจ้างผู้สูงอายุเข้าทำงานในสถานประกอบการของตนผู้สูงอายุต้องมีทักษะดังนี้

---

⁸ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560.

1.1 ต้องมีอายุ 60 ปีขึ้นไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือต้องมีอายุ 60 ปี
บริบูรณ์

1.2 ต้องมีสัญชาติไทยเท่านั้น

1.3 ผู้สูงอายุที่จะเข้าทำงานจะเป็นลูกจ้างของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน
นิติบุคคลที่จ้างอยู่ก่อนแล้วเช่นเกษียณอายุงานและบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล
นั้นจ้างให้ทำงานต่อเป็นต้นหรือเป็นผู้สูงอายุที่ได้ขึ้นทะเบียนหางานไว้กับกรมจัดหา
แรงงานกระทรวงแรงงานก็ได้

1.4 ผู้สูงอายุที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลรับเข้าทำงาน
ต้องไม่เป็นและไม่เคยเป็นกรรมการหรือผู้ถือหุ้น ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล
ที่จ้างผู้สูงอายุดังกล่าว หรือบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในเครือเดียวกัน
กรณีดังกล่าวกฎหมายมีเจตนาให้เจ้าของกิจการจ้างบุคคลอื่นที่ไม่ใช่กรรมการหรือ
ผู้ถือหุ้นของตนเองเข้าทำงานเพื่อประโยชน์ในการจ้างแรงงานและป้องกันการวางแผน
ภาษีอากรอีกประการหนึ่ง

2. หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่นิติบุคคลที่ประสงค์สิทธิประโยชน์ทางภาษีต้อง
ปฏิบัติ

สำหรับการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่นิติบุคคลประสงค์จะใช้สิทธิ
ประโยชน์ในทางภาษีต้องปฏิบัติ มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้

2.1 ลูกจ้างผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดต้องทำงาน
เต็มเดือนโดยต้องเป็นการจ้างอันเนื่องมาจากการจ้างแรงงานซึ่งเป็นเงินได้พึงประเมิน
ตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร

2.2 จำนวนผู้สูงอายุที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะใช้สิทธิ
ประโยชน์ทางภาษีได้ต้องมีจำนวนไม่เกิน 10% ของจำนวนลูกจ้างทั้งหมดที่ทำงาน
เต็มเดือนของประเทศไทย โดยในแต่ละเดือนบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล
ได้คำนวณหาจำนวนลูกจ้างผู้สูงอายุที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะใช้สิทธิ
ประโยชน์ทางภาษีเป็นรายเดือน (คำนวณจากลูกจ้างเต็มเดือนที่มีอยู่โดยไม่จำกัด
สัญชาติ และเมื่อคำนวณแล้วมีเศษของผลสิทธิตั้งแต่ 0.5 ให้ปัดเศษขึ้นเป็นจำนวนเต็ม)

2.3 ค่าตอบแทนในการจ้างผู้สูงอายุต้องมีจำนวนไม่เกิน 15,000 บาท/คน/เดือน กรณีที่มีการจ่ายเงินเดือนให้แก่ลูกจ้างผู้สูงอายุรายใดในเดือนใดเกินจำนวน 15,000 บาท บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จ้างผู้สูงอายุนั้นเข้าทำงานไม่สามารถใช้สิทธิหักเป็นรายจ่ายได้ 2 เท่า แต่ถ้าถือว่าบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นได้จ่ายค่าจ้างให้ผู้สูงอายุเพื่อประโยชน์ในการหารายได้หรือใช้ในการประกอบธุรกิจของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลโดยตรงจึงมีสิทธินำมาเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ปกติ (1 เท่า) ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 65 ตรี (3) และ (13) แห่งประมวลรัษฎากร

2.4 บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จ้างผู้สูงอายุเข้าทำงานมีสิทธิหักรายจ่ายได้จำนวนร้อยละหนึ่งร้อย หรือ 2 เท่าของรายจ่ายที่ได้จ่ายในการจ้างลูกจ้าง ซึ่งเป็นผู้สูงอายุเข้าทำงาน คำว่า “รายจ่ายที่ได้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้สูงอายุ” หมายถึง รายจ่ายทุกประเภทที่ได้จ่ายเพื่อการจ้างผู้สูงอายุซึ่งเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ว่าจะเป็นเงินทรัพย์สินประโยชน์ที่คำนวณได้เป็นเงินภาษีอากรที่ผู้จ้างออกแทนให้ เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เงินที่จ่ายสมทบเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพสวัสดิการที่ให้แก่ลูกจ้าง เป็นต้น แต่ไม่รวมถึงรายจ่ายที่ต้องจ่ายตามที่กฎหมายกำหนดขึ้นโดยเฉพาะ เช่น เงินที่จ่ายเข้ากองทุนประกันสังคม กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

2.5 กรณีผู้สูงอายุทำงานในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหลายแห่งในเวลาเดียวกันให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่รับผู้สูงอายุเข้าทำงานก่อนเป็นผู้ได้รับสิทธิที่หักรายจ่ายได้ 2 เท่า

2.6 บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลสามารถใช้สิทธิได้ตั้งแต่รอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลัง 1 มกราคม 2559 เป็นต้นไป โดยบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลดังกล่าวต้องจัดทำรายงานและแจ้งข้อมูลผู้สูงอายุ ดังนี้

(1) จัดทำรายงานเกี่ยวกับการจ้างแรงงานผู้สูงอายุที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะนำมาใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีโดยต้องมีรายงานและข้อความอย่างน้อยตามแบบที่แนบท้ายประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้

(ฉบับที่ 290) และเก็บรักษารายงานดังกล่าวรวมทั้งเอกสารประกอบการรายงาน
ในรายงานไว้ ณ สถานที่ประกอบการที่พร้อมจะให้เจ้าพนักงานประเมินตรวจสอบได้

(2) แจ้งข้อมูลของผู้สูงอายุที่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติ-
บุคคลจะนำมาใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีต่ออธิบดี
กรมสรรพากรภายใน 150 วัน นับแต่วันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีผ่านระบบ
เครือข่ายอินเทอร์เน็ตทางเว็บไซต์ของกรมสรรพากร โดยต้องแจ้งข้อมูลของผู้สูงอายุ
อย่างน้อยตามที่กำหนดในเว็บไซต์ดังกล่าว

(3) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลใดที่มีรอบระยะเวลา
บัญชีสิ้นสุดก่อนหรือในวันที่ 31 มีนาคม 2560 ต้องแจ้งข้อมูลผู้สูงอายุดังกล่าวภายใน
วันที่ 31 ธันวาคม 2560

โดยการกำหนดช่องทางการสมัครผู้สูงอายุที่สนใจสามารถ
สมัครงานช่องทางคือศูนย์บริการจัดหางานเพื่อคนไทย (Smart Job Center)
สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ 1-10 และสำนักงานจัดหางานทุกจังหวัด
สมัครที่สถานประกอบการด้วยตนเองผ่านเว็บไซต์ smart.job.doe.go.th
ตู้งาน (Job Box) และสายด่วน 1506 และที่ผ่านมามีบริการเอกชนในประเทศไทย
หลายแห่งเปิดรับสมัครผู้สูงอายุเข้าทำงาน

จากการศึกษานโยบาย หลักการ และกฎหมาย ตามพระราชกฤษฎีกาออกตาม
ความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560
ดังกล่าว พบว่ารัฐได้ให้ความสำคัญและตระหนักถึงการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ
โดยมีการจัดตั้งกรมกิจการผู้สูงอายุในกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
โดยให้ความสำคัญในการกำหนดแนวนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ
ตั้งแต่แผนระยะที่ 1 แผนระยะที่ 2 (พ.ศ. 2551-2555) และแผนระยะที่ 3
(พ.ศ. 2566-2580) โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560
ในมาตรา 27 มาตรา 48 มาตรา 54 วรรคสาม มาตรา 55 มาตรา 56 วรรคแรก
มาตรา 71 และมาตรา 74 อันเป็นการรองรับการส่งเสริมพัฒนาและพิทักษ์ผู้สูงอายุ
นอกจากนี้ยังได้ออกกฎหมายในการให้ความสำคัญคุ้มครองผู้สูงอายุโดยตรง คือ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และในปี พ.ศ. 2560 ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560 อันเป็นการส่งเสริมและจูงใจให้สถานประกอบการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ โดยใช้มาตรการในการลดหย่อนภาษีให้แก่สถานประกอบการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่ารัฐได้เลือกการออกกฎหมายดังกล่าว โดยการออกเป็นพระราชกฤษฎีกา กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายของฝ่ายบริหารที่ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารกิจการของรัฐ ซึ่งถือว่าเป็นข้อดีของการบังคับใช้เนื่องจากเป็นกฎหมายที่สามารถแก้ไขปรับปรุงได้ง่ายและรวดเร็ว สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ตามสภาพของสังคม และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง แต่ทั้งนี้ผู้เขียนมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องและบังคับใช้ในการให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุโดยตรง คือพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งรัฐควรปรับปรุงแก้ไขให้มีความสอดคล้องและรองรับกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากรดังกล่าว โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้ประกอบกิจการที่จ้างแรงงานผู้สูงอายุในการได้รับการยกเว้นรัษฎากร เพื่อเป็นหลักการทางกฎหมายในการรองรับการส่งเสริม และการกระตุ้นให้สถานประกอบการได้รับการยกเว้นรัษฎากรของกฎหมายทั้งสองฉบับ ตามแนวนโยบายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบัญญัติในพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560 ที่ยังมีบทบัญญัติไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะสถานการณ์ของการเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี ดังนี้

(1) การยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร ให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งรับผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เข้าทำงาน⁹ ซึ่งเป็นการกำหนดยกเว้นภาษีให้กับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ในประเด็นนี้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการจำกัดเฉพาะสำหรับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่มี

---

⁹ มาตรา 3 วรรคแรก แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560

ฐานะเป็นนิติบุคคลเท่านั้น ซึ่งโดยบริบทในการประกอบกิจการนอกเหนือจากสถานประกอบกิจการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลแล้ว ก็ยังมีสถานประกอบกิจการที่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เช่น ห้างหุ้นส่วนสามัญธรรมดาหรือคณะบุคคล โดยสถานประกอบการซึ่งไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลดังกล่าวที่มีการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ จะได้รับสิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนภาษี ในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับสถานประกอบการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งในประเด็นนี้รัฐควรมีบทบาทบัญญัติการยกเว้นภาษีอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษีเงินได้นิติบุคคลให้ครอบคลุมไปถึงภาษีการค้า และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาด้วยอีกช่องทางหนึ่ง

(2) ข้อสังเกตเกี่ยวกับการจ้างผู้สูงอายุไม่รวมถึงกรณีการจ้างผู้สูงอายุที่มีรายจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างในแต่ละเดือนเกินกว่า 15,000 บาท¹⁰ ในประเด็นนี้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการไม่รวมภาษีการจ้างผู้สูงอายุของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีการจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนเกินกว่า 15,000 บาท ซึ่งการกำหนดรายจ่ายในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในแต่ละเดือน กฎหมายกำหนดเพดานไว้ไม่เกิน 15,000 บาท ซึ่งเป็นเพดานที่ต่ำ ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของผู้สูงอายุและผู้ประกอบการ ซึ่งในประเด็นนี้รัฐควรปรับเพดานไว้ไม่เกิน 20,000 บาทในแต่ละเดือนเพื่อควบคุมค่าจ้าง และเกิดความเหมาะสมกับสังคมและเศรษฐกิจ

(3) กรณีคุณสมบัติของผู้สูงอายุ “(1) ต้องเป็นสัญชาติไทย (2) เป็นลูกจ้างของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จ้างอยู่ก่อนแล้ว หรือเป็นผู้สูงอายุที่ได้ขึ้นทะเบียนหางานไว้กับกรมการจัดหางานกระทรวงแรงงานและ (3) ไม่เป็นและไม่เคยเป็นกรรมการ หรือผู้ถือหุ้นของบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จ้างผู้สูงอายุดังกล่าวหรือบริหารถือหุ้นหุ้นส่วนนิติบุคคลในเครือเดียวกัน” กรณีนี้มีข้อสังเกตตามมาตรา 4 (3) ในประเด็นเกี่ยวกับการจ้างแรงงานผู้สูงอายุที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะจ้างเป็นลูกจ้างนั้น จะต้องเป็นลูกจ้างที่เคยจ้างอยู่ก่อนแล้ว หรือได้ขึ้นทะเบียนหางานไว้กับกรมการจัดหางาน โดยในประเด็นนี้รัฐควรเปิดกติกาหรือเปิด

---

¹⁰ มาตรา 3 วรรคสาม แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560

ช่องทางอื่น ๆ หรือสามารถให้ผู้สูงอายุสามารถสมัครงานโดยตรงกับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือผู้ประกอบการโดยตรง หรือขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากกรมการจัดหางาน อันเป็นการเปิดช่องทางให้ผู้สูงอายุสามารถแจ้งความจำนงในการสมัครเข้าทำงานตามความเหมาะสมและศักยภาพของผู้สูงอายุตามความเหมาะสมต่อไป

บทสรุป

จากสถานการณ์การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์คือจะเป็นสังคมที่มีประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงวัยในพื้นที่เดียวกัน และมีอัตราเท่ากันหรือมากกว่าร้อยละ 20 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป ที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน อัตราเท่ากันหรือมากกว่าร้อยละ 14 ขึ้นไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มีนโยบายและแผนงานรองรับกับสถานการณ์ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการสนับสนุนให้บริษัทหรือสถานประกอบการจ้างงานผู้สูงอายุ สำหรับประเทศไทยรัฐได้เริ่มตั้งศูนย์บริการจัดหางานผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีมาตรการทางกฎหมายตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการยกเว้นรัชฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560 ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จ้างลูกจ้างผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งต้องมีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท อย่างไรก็ตาม แรงแรงงานผู้สูงอายุกลุ่มนี้ก็มีเพียง 3 แสนคนหรือร้อยละ 2.9 ของผู้สูงอายุทั่วประเทศ นโยบายนี้จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยเหลือแรงงานเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้น้อย โดยไม่ได้สนับสนุนให้มีการนำทักษะและประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในส่วนนี้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์สังคม เศรษฐกิจ และความรู้ความสามารถ ทักษะของผู้สูงอายุในการพัฒนาประเทศชาติ และสังคม โดยการมีการปรับรายได้ในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุไม่เกิน 20,000 บาท รวมถึงการสนับสนุน ส่งเสริมการเพิ่มทักษะและการจัดหางานให้เหมาะสมกับแรงงานผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถ

ในการหารายได้ และการยกระดับประสิทธิภาพแรงงานในระยะยาว ซึ่งทำได้ทั้งการจัดการศึกษาในระบบ และนอกระบบตลอดช่วงอายุการฝึกอบรมแรงงานผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น และมีการคุ้มครองทางสังคม คุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุเพื่อให้พึ่งพาตนเองได้

นอกจากนี้บทบัญญัติในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ได้กำหนดยกเว้นภาษีเงินได้ สำหรับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จ้างแรงงานผู้สูงอายุเข้า ซึ่งมีข้อสังเกต เกี่ยวกับการให้สิทธิประโยชน์ดังกล่าวเฉพาะกับสถานประกอบการนิติบุคคลคือบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งเป็นการจำกัดโดยไม่การเปิดกว้างกับสถานประกอบการ ที่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามในประเด็นนี้รัฐควรมีการปรับปรุงให้สถานประกอบการ อื่น ๆ ที่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลได้รับสิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดา หรือภาษีการค้าอีกช่องทาง และรัฐควรเปิดช่องทางในการรับหรือ สมัครงานของผู้สูงอายุในช่องทางที่หลากหลายให้มีช่องทางที่เพิ่มมากขึ้นไม่จำกัดเฉพาะ กับการสมัครหรือขึ้นทะเบียนไว้กับกรมจัดหางานซึ่งข้อสังเกตในประเด็นดังกล่าว ข้างต้น รัฐควรดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพระราชกฤษฎีกา เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับ สถานการณ์แรงงานและสถานะเศรษฐกิจของชาติต่อไป

รายการอ้างอิง

บทความวารสาร

ฉัฐพร โยเหลา. “ผู้สูงอายุและโอกาสทางธุรกิจในประเทศไทย.” *วารสารอุตสาหกรรมสารสังคม* 59, ฉ. 3 (พฤษภาคม/มิถุนายน 2560): 5.

เว็บไซต์

กรมการปกครอง. “สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร.” กรมการปกครอง. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2566. <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/stat MONTH/statmonth/#/displayData>.

กรมกิจการผู้สูงอายุ. “แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580).” กรมกิจการผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2566. https://www.dop.go.th/download/laws/th1653 553501-843_0.pdf.

ประภัสสร แสวงสุขสันต์, และ อาจารย์ ปิ่นทอง. “สังคมไทยวัยชรากับนโยบายการจ้างงาน.” กรุงเทพฯธุรกิจ. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2566. <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/116708>.

องค์การสหประชาชาติ. “หลักการขององค์การสหประชาชาติสำหรับผู้สูงอายุปี พ.ศ. 2534.” มติที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ 46/91 วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2534. องค์การสหประชาชาติ. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2566. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/olderpersons.pdf>.

กฎหมาย

พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร
(ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560

ประมวลรัษฎากร

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
ศึกษากรณี สินค้าด้อยคุณภาพร้านทุกอย่างยี่สิบบาท

Legal Measures on Consumer Protection

Study the Case of Inferior Products.

(A Shop that sells all items for a price of twenty baht)

ปภาวี เนียมทับ¹

ชนิษฐา สุขสวัสดิ์²

สุรพล สินธุนาวา³

Received 2 February 2024; Revised 27 May 2024; Accepted 27 May 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการผลิตและใช้สินค้าด้อยคุณภาพ 2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ต้องเสียหายจากการใช้สินค้าด้อยคุณภาพ 3) เพื่อศึกษาหาแนวทาง

¹ *Paprawee Niamtup*

นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
Master of Laws Program in Law Sustainable Development (LL.M.), Rattana Bundit University
E-mail: pla3823@gmail.com

² *Khanittha Sooksawad*

ผู้ช่วยอธิการบดี คณะนิติศาสตร์และการปกครอง มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
Faculty of Law and Government Rattana Bundit University
E-mail: kanidtha15@gmail.com

³ *Suraphol Sintunava*

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
Faculty of Law and Government Rattana Bundit University

ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ให้ครอบคลุมถึงการผลิต การจำหน่าย และการนำเข้าสินค้าด้วยคุณภาพ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2562 ก็มีได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค และแม้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะมีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคในทางแพ่งได้ แต่การฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้บริโภคก็ใช้หลักการของการดำเนินคดีละเมิดทั่วไปจึงไม่ก่อให้เกิดการเยียวยาแก่ผู้เสียหายได้อย่างเป็นธรรม ในขณะที่ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ของสหรัฐอเมริกาได้ถูกนำมาใช้เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อเยียวยาความเสียหายจากการบริโภคสินค้าไม่ได้มาตรฐาน ในลักษณะเป็นการปรับกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งได้วางแนวทางที่สำคัญอันจึงควรนำมาปรับใช้กับกฎหมายของประเทศไทยเพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าไม่ได้มาตรฐานได้ดียิ่งขึ้นและนำไปสู่การพัฒนากฎหมายของประเทศไทยต่อไป โดยที่ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามในมาตรา 3 ส่วนในหมวด 2 ส่วนที่ 1 เพิ่มส่วนที่ 1/2 เพิ่มบทนิยามของคำว่า “สินค้าด้วยคุณภาพ” กับ “คณะกรรมการว่าด้วยสินค้าด้วยคุณภาพ” และเพิ่มมาตรา 29/18, 29/19, 29/20, 29/21

คำสำคัญ: คุ้มครองผู้บริโภค สินค้าไม่ได้มาตรฐาน สินค้าด้วยคุณภาพ

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the problems and impacts resulting from the production and use of inferior products 2) to study legal measures regarding the protection of consumers who are damaged using inferior products 3) to Study and find ways to improve Amending the Consumer Protection Act B.E. 2522 to cover the production, sale, and importation of inferior products.

The results of the research concluded that The Consumer Protection Act 2019 also does not define the relationship between producers and consumers. And even though the Consumer Protection Board has the authority to take legal action on behalf of consumers in civil cases But filing a lawsuit to claim damages on behalf of a consumer uses the principles of general tort litigation and thus does not provide fair relief to the injured person. While the common law system of the United States has been used as a legal measure to compensate for damages from the consumption of substandard products. In the nature of adjusting the law regarding consumer protection. This has laid down important guidelines that should be applied to Thai law to achieve consistency in better protecting consumers from substandard products and lead to further development of Thai law. The definition in Section 3 should be amended and added in Section 2, Section 1, adding Section 1/2 to add the definition of the word “Inferior quality products” and “Committee on inferior quality products” and adding sections 29/18, 29/19, 29/20, 29/21

Keywords: Consumer protection, Substandard products, Inferior quality products

บทนำ

ปัจจุบันกระบวนการผลิตสินค้ามีเทคโนโลยีที่สูงขึ้น โดยสินค้าชิ้นหนึ่งอาจมีผู้ผลิตส่วนประกอบหลายราย และผ่านมือผู้จัดจำหน่ายผู้ขายส่งผู้ขายปลีกอีกหลายราย กว่าจะมาถึงผู้ซื้อหรือผู้บริโภค หรือที่สรุปในทางเศรษฐศาสตร์ได้ว่าผู้ขายและผู้ซื้อไม่มีความเท่าเทียมกันในข้อมูลของสินค้า ดังนั้น ผู้ซื้อจึงไม่อาจใช้ทักษะในการระวังที่จะเลือกซื้อสินค้าได้ หรือหากผู้ซื้อจะเฝ้าหาข้อมูลดังกล่าว ก็ต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการหาข้อมูลมาก หรือสรุปได้ว่าผู้ผลิตและผู้ซื้อไม่มีความเท่าเทียมกัน และเมื่อมีความไม่สอดคล้องดังกล่าวเกิดขึ้น จึงทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรม และอีกทั้งได้รับความเดือดร้อนจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัย และกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เช่น กฎหมายลักษณะละเมิด โดยกำหนดให้โจทก์มีภาระการพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลย ซึ่งเป็นสิ่งทำได้ยากเพราะกระบวนการผลิตและจำหน่ายสินค้าในปัจจุบันมีความซับซ้อน ทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าและกระบวนการผลิตก็อยู่ในความรู้เห็นของผู้ผลิตฝ่ายเดียว ส่วนความรับผิดชอบตามสัญญาซื้อขายซึ่งได้แก่ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องก็มุ่งคุ้มครองเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวทรัพย์สินที่ซื้อขายกันเท่านั้น ไม่ได้คุ้มครองไปถึงความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง ทั้งมีผลบังคับระหว่างคู่สัญญาตามสัญญาซื้อขาย คือ ผู้ซื้อและผู้ขายเท่านั้น

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของไทย คือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ก็ไม่ได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค แม้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะมีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคในทางแพ่งได้ แต่การฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้บริโภคก็ใช้หลักการของการดำเนินคดีละเมิดทั่วไป จึงไม่ก่อให้เกิดการเยียวยาแก่ผู้เสียหายได้อย่างเป็นธรรม ส่วนกฎหมายควบคุมสินค้าบางชนิดที่มีลักษณะเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2510 ก็เป็นกฎหมายควบคุมเฉพาะสินค้าที่เป็นวัตถุอันตรายเท่านั้น ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวกับอาหารและยาก็เป็นเพียงบทบัญญัติที่กำหนดเรื่องการขอใบอนุญาตสำหรับ

ผลิตและจำหน่ายโดยไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางแพ่ง ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวนี้ จึงต่างมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองและเยียวยาแก่ผู้เสียหายได้เท่าที่ควร รัฐจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ได้รับการคุ้มครอง โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ได้ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคต่อความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้กระทำผิด ตลอดทั้งช่วยให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาหากเป็นกรณีที่ได้รับ ความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยมีการกำหนดตัวบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ ขอบเขตในความรับผิด การอำนวยความสะดวกในการดำเนินการฟ้องคดีในการเรียกค่าเสียหายและยังเป็นการเอื้อประโยชน์แก่ผู้บริโภคทั้งในด้านความสะดวก ประหยัด และรวดเร็ว การมีพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงทำให้ผู้บริโภคตระหนักถึงสิทธิ และการต่อสู้คดี เพื่อรักษาสิทธิของตนเองเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการผลิตและใช้สินค้าด้วยคุณภาพ
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ต้องเสียหายจากการใช้สินค้าด้วยคุณภาพ
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ให้ครอบคลุมถึงการผลิต การจำหน่าย และการนำเข้าสินค้าด้วยคุณภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการผลิตและใช้สินค้าด้วยคุณภาพ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ต้องเสียหายจากการใช้สินค้าด้วยคุณภาพตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 และกฎหมายของ

ต่างประเทศ หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสาร บทความทางวิชาการ คำพิพากษาศาลฎีกา เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง และกฎหมายของต่างประเทศเพื่อจะได้เป็นแนวทางนำมาปรับใช้กับกฎหมายของประเทศไทยให้เกิดความสอดคล้องกับปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการผลิต และการนำเข้าสินค้าด้วยคุณภาพ

สมมติฐานการวิจัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ที่บังคับใช้ในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการคุ้มครองเข้มแข็งในด้านการผลิต และการนำเข้าสินค้าด้วยคุณภาพทำให้มีผู้ประกอบการที่ขายสินค้าด้วยคุณภาพเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับการผลิต และการนำเข้าสินค้าที่ด้วยคุณภาพแล้ว ประเทศไทยก็จะเป็นฐานการผลิตสินค้าที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับทางการค้าระหว่างประเทศได้

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยด้านเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทั้งบทบัญญัติของกฎหมาย หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสาร บทความทางวิชาการ คำพิพากษาของศาลฎีกา เอกสารราชการ และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic data) ของเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อทำการศึกษา และนำมาวิเคราะห์ห้อย่างเป็นระบบ

ทบทวนวรรณกรรม

รายได้กับอุปสงค์ (Demand) ตามปกติ จะเห็นว่า Inferior Goods คือ สินค้าที่มีลักษณะที่ขัดกับพื้นฐานของสินค้าทั่วไปที่เมื่อผู้บริโภคมีรายได้เพิ่มขึ้น ผู้บริโภคก็จะยิ่งอยากซื้อสินค้านั้นมากขึ้น

ประวัติความเป็นมาในการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายไทย

อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ภายในครัวเรือนในอดีตส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตขึ้นมาใช้กันเอง และต่อมาเมื่อต่างคนต่างผลิตสิ่งของเครื่องใช้คนละชนิดกัน โดยในระยะแรกจะเป็นการนำเอาสินค้าต่างชนิดกันมาแลกเปลี่ยนกันอันเกิดจากความสมัครใจของบุคคลทั้งสองฝ่ายไม่มีการบังคับขู่เข็ญหรือใช้กลอุบายหลอกล่อให้เกิดความหลงเชื่อแต่อย่างใด และรัฐเองก็ไม่ได้เข้ามาควบคุมการดำเนินการดังกล่าว

การปฏิวัติอุตสาหกรรมการผลิตเกิดขึ้นที่ประเทศอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1760 ได้มีการนำเครื่องจักรกลเข้ามาใช้ในระบบสายงานการผลิตทำให้มีสินค้าออกสู่ตลาดเพิ่มขึ้น และมีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถที่จะทำการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าได้ด้วยสายตาและเมื่อการผลิตสินค้าได้มีการเอาเทคนิคที่ทันสมัยมาใช้ในการกำหนดราคาของสินค้าจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่มักจะสูงขึ้นตามต้นทุนที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้ผู้บริโภคไร้ซึ่งอำนาจในการต่อรองในด้านราคาและส่งผลให้เกิดระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม (Laissez faire) เกิดขึ้น กล่าวคือ ความสามารถในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการของมนุษย์ทุกคนมีอย่างเท่าเทียมกัน โดยที่รัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงอำนาจการตัดสินใจในการตกลงทำสัญญาแต่อย่างใดที่เรียกว่า “เสรีภาพในการทำสัญญา” (Freedom of Contract)⁴ ดังนั้นการทำสัญญาซื้อขาย หากสินค้าที่ซื้อขายนั้นเกิดความชำรุดบกพร่องขึ้นในบางกรณี ผู้ขายจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อเพราะผู้ซื้อจะต้องเป็นผู้ระมัดระวังเองในการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าที่ซื้อขาย ซึ่งเรียกหลักการดังกล่าวว่า “หลักผู้ซื้อต้องระวัง” หลักนี้เรียกตามภาษาโรมันว่า “Caveat Emptor”⁵

ผลจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมผลิตสินค้าจำนวนมาก (Mass Production) แบบอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการขยายตัวทางด้าน การขายสินค้าเพิ่มช่องทางการเข้าถึงผู้บริโภคมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) ผ่านทาง

⁴ สุขุม ศุภนิติย์, *คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557).

⁵ วิษณุ เครืองาม, *คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขายแลกเปลี่ยนให้*, (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2549).

แอปพลิเคชัน (Application) ต่าง ๆ รวมถึงมีการใช้สัญญาสำเร็จรูป (Standard Contract) ทำให้ไม่มีการเจรจาเกิดในการเข้าทำสัญญาต่อกันผู้บริโภคจึงจำต้องยอมรับข้อสัญญา หลักกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Contract) จึงต้องพัฒนาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคต่อไป⁶

การพัฒนากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) เริ่มต้นจากการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากการที่ใช้สินค้าที่มีความชำรุดบกพร่อง โดยที่ผู้ผลิตจะต้องมีหน้าที่ป้องกันความเสียหายเพราะเป็นผู้ควบคุมการผลิตเพื่อมีให้สินค้าก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภคได้ ตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. 1916 ในประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลได้วินิจฉัยคดีระหว่าง Macpherson กับ Buick Motor โดยโจทก์ฟ้องว่า จำเลยเป็นผู้ผลิตรถยนต์จำหน่ายแก่พ่อค้าขายปลีกและโจทก์ซื้อรถยนต์ดังกล่าวจากพ่อค้าขายปลีก ซึ่งล้อรถชำรุดเป็นเหตุให้รถพลิกคว่ำและโจทก์ได้รับบาดเจ็บ จำเลยให้การต่อสู้ว่าล้อรถยนต์จำหน่ายได้ซื้อมาจากผู้ผลิตรายอื่น โจทก์จึงไม่มีสิทธิมาฟ้องจำเลย เพราะระหว่างโจทก์และจำเลยไม่มีข้อผูกพันให้ต้องรับผิดชอบต่อกัน และโดยสภาพแล้วรถยนต์มิใช่ทรัพย์สินอันตรายอันจะทำให้จำเลยต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดแต่ทรัพย์สินนั้น ทั้งนี้ทรัพย์สินอันตรายจำกัดเฉพาะที่เป็นอันตรายโดยสภาพที่ชัดเจน เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง วัตถุระเบิด ยาพิษ เป็นต้น ศาลอุทธรณ์ของรัฐนิวยอร์กวินิจฉัยว่า จำเลยต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดแต่ความชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับอันตราย แม้ว่าโจทก์จะไม่มีความสัมพันธ์กับจำเลยก็ตาม ไม่เฉพาะแต่ทรัพย์สินอันตรายโดยสภาพเท่านั้น ความรับผิดชอบนี้หมายความรวมถึงทรัพย์สินที่สามารถทำให้ชีวิตและร่างกายได้รับอันตรายได้ ถ้าหากมีการประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต และทรัพย์สินที่คาดหมายได้ว่าย่อมมีการบริโภคอย่างกว้างขวางไม่ว่าจะโดยผู้ซื้อหรือบุคคลอื่น ซึ่งศาลเห็นว่าผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องผลิตด้วยความระมัดระวังด้วย และในปี ค.ศ. 1932 ที่ประเทศอังกฤษ มีคดีระหว่าง Donoghe

---

⁶ ณิช สันตสว่าง, *กฎหมายป้องกันการผูกขาดทางเศรษฐกิจและการคุ้มครองผู้บริโภค Anti-Trust and Consumer Protection Law*, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554).

กับ Stevenson⁷ ซึ่งเป็นโจทก์ฟ้องให้บริษัทผลิตน้ำซิง (Ginger-Beer) เป็นจำเลยในคดีให้รับผิดในกรณีที่มีซากหอย (Snail) เน่าเปื่อยอยู่ในขวดน้ำซิงที่โจทก์ซื้อจากร้านเพื่อบริโภคแล้วเกิดอาการอาเจียนและเจ็บป่วย ศาลสูงของประเทศอังกฤษตัดสินโดยเสียงส่วนใหญ่ว่า จำเลยรับผิดแม้ไม่มีนิติสัมพันธ์ใด ๆ กับโจทก์ก็ตาม เพราะเป็นหน้าที่โดยทั่วไปของจำเลยที่จะต้องดูแลรับผิดชอบต่อผู้บริโภคสินค้า (Ultimate Consumer) ซึ่งได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าที่จำเลยผลิต

ภายหลังจากมีคำพิพากษาคดีดังกล่าว นับว่าเป็นการวิวัฒนาการของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค นับตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1916 เป็นต้นมา ความรับผิดนอกเหนือจากหน้าที่ตามสัญญาฉบับเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดความรับผิดของผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ขาย ซึ่งแตกต่างไปจากหลักกฎหมายเดิม และก่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายลายลักษณ์อักษรอีกหลายฉบับ เช่น บทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดของผู้ขายต่อผู้เสียหายที่มีใช้ผู้ซื้อโดยไม่ต้องอาศัยการมีนิติสัมพันธ์ต่อกัน (Privity Rule) เช่น Uniform Commercial Code ว่าด้วยซื้อขายของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น⁸

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค หากยึดหลักแนวคิดตามความรับผิดตามสัญญาแล้ว ผู้ที่เป็นคู่สัญญาเท่านั้นจะมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนต่อกันได้ ก็จะไม่เป็นการคุ้มครองบุคคลอื่นอันมิใช่คู่สัญญา จะทำให้ความมุ่งหมายของการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นแคบจนเกินไปและไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในกรณีที่บุคคลนั้นมิใช่คู่สัญญา และจากสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจำเป็นต้องมีการวางหลักความรับผิดที่นอกเหนือจากความรับผิดตามสัญญามาใช้ โดยเมื่อไม่สามารถพิสูจน์ได้ก็จะทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้านั้นไม่ต้องรับผิดต่อผู้บริโภค การปรับใช้หลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในทางละเมิดนั้น จึงได้นำเอาหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) มาใช้ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องรับผิดแม้ไม่มีความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เว้นแต่จะพิสูจน์หักล้างได้ตามที่กฎหมาย

⁷ Gordon Borrie and Aubrey L. Diamond, *The consumer Society and the Law*, 3 ed, (London: Penguin Book, 1973).

⁸ ภทริดา สุขุมณี, “บทวิเคราะห์รัฐธรรมนูญ เรื่อง สิทธิผู้บริโภค,” รัฐสภา, สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2565, https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=152.

กำหนด ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการใช้สอยสินค้า

กฎหมายฉบับแรกที่ได้ถือว่าเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติहनน้ำนม พ.ศ. 2470 โดยมีร่างกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและนโยบายการคุ้มครองผู้บริโภคปรากฏในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีคณะที่ 41⁹ มุ่งเน้นด้านการค้าโดยให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ผู้บริโภคและผู้ผลิตภายในประเทศเป็นสำคัญ และในที่สุดได้ตรากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2522 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2522

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคของไทย

แนวคิดในการคุ้มครองผู้บริโภคเกิดขึ้นมาจากสมมติฐานภายใต้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่าผู้ประกอบการและบริโภคต่างฝ่ายต่างมีฐานะทางเศรษฐกิจและอำนาจในการต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกัน (Unequal Bargaining Power) จึงมีการสร้างมาตรการป้องกันและเยียวยาความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ซึ่งมาตรการเหล่านี้มีการนำเอาทฤษฎีกฎหมายมาใช้หลายทฤษฎี ได้แก่ การไม่ให้ความสำคัญกับหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา (Autonomy of Will) หรือหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) ด้วยเหตุที่ทฤษฎีดังกล่าวเหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีอำนาจต่อรองที่เท่าเทียมกันและมีระบบการค้าที่แข่งขันกันค่อนข้างสมบูรณ์ ส่วนทฤษฎีความรับผิดชอบทางสัญญา (Privity of Contract) เป็นผลสืบเนื่องมาจากการมีเสรีภาพในการทำสัญญานั้นสามารถใช้บังคับอย่างเป็นธรรมได้ก็แต่ในกรณีที่คู่สัญญามีความสามารถในการต่อรองที่เท่าเทียมกัน แต่กรณีของผู้บริโภคนั้นผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องบริโภคสินค้าหรือบริการโดยอาศัยความสัมพันธ์ทางสัญญาเสมอไป เนื่องจากการบริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในสถานะทางสังคมความสามารถของบุคคลหรือข้อตกลงในทางนิติกรรมสัญญาเพราะฉะนั้นทฤษฎีความรับผิดชอบในความเสียหาย

⁹ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2522

ที่ต้องอาศัยความผูกพันทางสัญญาที่กฎหมายรับรองจึงเป็นอุปสรรคในการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีใช้คู่กรณีในสัญญา ดังนั้นจึงมีการสร้างทฤษฎีที่ก่อตั้งสิทธิในการที่จะได้รับชดใช้เยียวยาเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการบริโภคโดยไม่คำนึงถึงหลักความสัมพันธ์ทางสัญญาต่อมาได้มีการนำเอาทฤษฎีความรับผิดโดยเด็ดขาด (Strict Liability) ในทางละเมิดมาใช้และได้รับการยอมรับมากขึ้นสำหรับความเสียหายในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากผลิตภัณฑ์ที่มีการผลิตที่สลับซับซ้อนเพราะผู้ใช้ไม่อาจพิสูจน์ถึงเหตุแห่งความเสียหายได้ว่าเป็นความผิดพลาดของผู้ใด เหตุผลสำคัญที่มีการนำเอาทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดในทางละเมิดมาปรับใช้ในกรณีการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคก็คือเรื่องภาระการพิสูจน์นั่นเอง ดังนั้นหลักการหรือทฤษฎีทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจึงอาศัยทฤษฎีทางกฎหมายที่ว่าด้วยความรับผิดทั้งหลักความรับผิด¹⁰

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคของสหรัฐอเมริกา

โดยที่การคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องหรือเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยศาลจึงได้มีการยกเว้นหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) ในกรณีที่ผู้ผลิตใช้กลฉ้อฉลปกปิดความปลอดภัยของสินค้าที่ตนผลิตขึ้นหรือไม่เปิดเผยถึงอันตรายที่ทราบอยู่แล้วหรือปล่อยให้วัตถุอันตรายตกอยู่กับบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมวัตถุนั้นได้โดยปลอดภัย หรือกรณีเป็นสินค้าที่โดยสภาพแล้วเป็นอันตราย (Inherently Dangerous) หรือมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดอันตราย (Imminently Dangerous) ต่อชีวิตและสุขภาพ เช่น ยาพิษ หรือปืน ในที่สุดคดี Macpherson v. Buick Motor Co. 217 N.Y. 382, 111N.E. 1050 (N.Y.1916) ศาลได้ยกเว้นหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) ในการฟ้องคดีความรับผิดทางละเมิดโดยสิ้นเชิงโดยจำเลยต้องรับผิดหากคาดหมายได้ว่าสินค้าที่ผลิตหรือ

¹⁰ ปรินทร์ ใจแก้ว, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากสินค้า: ศึกษากรณีการเยียวยาความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขานิติศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552), หน้า 13.

จำหน่ายอาจก่อความเสียหายต่อโจทก์หรือบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในสถานะเดียวกับโจทก์ ประกอบกับความชำรุดบกพร่องของยานยนต์มีข้อจำกัดของการพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลยจึงได้มีการนำหลักกฎหมายพยานหลักฐาน เรื่องการผลักภาระการพิสูจน์ (Res Ipsa Loquitur) มาปรับใช้กับกรณีการนำสืบพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบธุรกิจโดยสันนิษฐานไว้ก่อนว่า จำเลยประมาทเลินเล่อ และผลักภาระการพิสูจน์ไปตกที่ฝ่ายจำเลยที่ต้องนำสืบพิสูจน์ว่าตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อแต่หลักการดังกล่าวนี้เป็นเพียงการสันนิษฐานได้โดยอ้างเหตุต่าง ๆ เพื่อมายกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นเรื่องเหตุสุดวิสัยหรือความเสียหายเกิดขึ้นจากความผิดของผู้บริโภคเองจึงเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายในการฟ้องร้องให้รับผิดชอบโดยอาศัยมูลละเมิด¹¹

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าด้อยคุณภาพ ร้านทุกอย่างยี่สิบบาท

โดยทั่วไปผู้บริโภคมักมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการชนิดแบบต่างคนต่างซื้อ ดังนั้นแม้จะเป็นฝ่ายที่มีจำนวนมากแต่ก็มีอำนาจในการต่อรองน้อยเมื่อเทียบกับฝ่ายผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายซึ่งมีจำนวนน้อยกว่า เนื่องจากสภาพของการทำธุรกิจที่ต้องมีการลงทุนร่วมกัน แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลด้านธุรกิจกัน จึงทำให้มีโอกาสที่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือองค์กรเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง นอกจากนี้แล้วความล้มเหลวทางการตลาด สืบเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่ง que ผู้บริโภคมีความเสียเปรียบมากขึ้นจนทำให้รัฐต้องเข้ามามีบทบาทในการดูแลคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น เดิมการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยนั้นมิมีกฎหมายแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการคุ้มครองผู้บริโภคในอดีตที่ผ่านมาเน้นการกำหนดมาตรฐานและในบางกรณีราคาของสินค้าและการควบคุมดูแลด้านฉลากและโฆษณาซึ่งเป็นมาตรการที่เน้นทางด้านตัวสินค้าซึ่งยังขาดกฎเกณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนของ

¹¹ จิตรตรา ชันเงิน, “ละเมิด,” สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2563, https://www.ocpb.go.th/download/article/article_20180223091025.pdf.

กระบวนการซื้อขายสินค้า เช่น การขายตรงหรือการเช่าซื้อ เป็นต้น การที่มีพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 แสดงให้เห็นว่ามีการตื่นตัวในการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนของกระบวนการซื้อขายสินค้าหรือบริการในส่วนของมาตรการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคในการใช้สินค้าหรือบริการผู้บริโภคสามารถทำการฟ้องร้องได้ทั้งทางแพ่งและทางอาญา โดยผ่านคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้คณะกรรมการฯ มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ หรือข้าราชการสำนักงานฯ เพื่อดำเนินคดีทางแพ่งและทางอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการฯ มีอำนาจที่จะทำการฟ้องร้องเรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายแก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วยโดยไม่มีค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด เดิมสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหน่วยงานเดียวที่สามารถทำการฟ้องร้องแทนผู้บริโภคได้ แต่เนื่องจากมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้ระบุให้สมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภค หรือต่อต้านการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทางการค้าสามารถยื่นคำขอให้คณะกรรมการรับรองสิทธิ และอำนาจฟ้องตามมาตรา 41 ได้ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2541 จึงมีสมาคมด้านการคุ้มครองผู้บริโภครายเดียวที่ได้รับสิทธิในการฟ้องร้องแทนผู้บริโภคได้ในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะมีเพียง 2 หน่วยงานที่สามารถทำการฟ้องร้องแทนผู้บริโภคได้แต่ก็ยังมีหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชนอีกหลายแห่งที่รับเรื่องร้องเรียน เช่น ศูนย์ร้องเรียนของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ศูนย์ร้องเรียนเรื่องราคาหรือการผูกขาดกรรมการค้าภายใน เป็นต้น ซึ่งจะให้คำปรึกษาแก่ผู้บริโภคเจรจากับผู้ประกอบการ และหาแนวทางการไกล่เกลี่ยระหว่างทั้ง 2 ฝ่ายในกรณีที่การเจรจาไม่สัมฤทธิ์ผลหน่วยงานเหล่านี้อาจช่วยเหลือในกระบวนการฟ้องร้องและดำเนินคดีด้วยก็ได้ ซึ่งในปัจจุบันการฟ้องร้องโดยผู้บริโภคในประเทศไทยมีค่อนข้างน้อย เพราะกระบวนการฟ้องร้องใช้เวลานาน มีต้นทุนสูง และกฎหมายยังไม่ค่อยเข้าข้างผู้บริโภคเท่าไรนัก ทำให้ผู้บริโภคไม่มีความตื่นตัว

ในการที่จะแก้ไขปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบ เช่น ภาระในการพิสูจน์ว่าสินค้ามีความบกพร่องเพื่อที่จะให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบ¹²

ผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากงานวิจัยในประเด็นของปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการผลิตและใช้สินค้าด้อยคุณภาพ พบว่าปัจจุบันกระบวนการผลิตสินค้ามีระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้นและสินค้าที่มีระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้นสามารถก่อความเสียหายได้กว่าสินค้าพื้นฐาน อีกทั้งระบบการผลิตสินค้าในปัจจุบันได้เปลี่ยนไป โดยสินค้าชิ้นหนึ่งอาจมีผู้ผลิตส่วนประกอบหลายอย่างและผ่านมือผู้จัดจำหน่ายผู้ขายส่งผู้ขายปลีกอีกหลายรายกว่าจะมาถึงผู้ซื้อหรือผู้บริโภค หรือที่สรุปในทางเศรษฐศาสตร์ได้ว่าผู้ขายและผู้ซื้อไม่มีความเท่าเทียมกันในข้อมูลของสินค้า ดังนั้น ผู้ซื้อจึงไม่อาจใช้ทักษะในการระวังที่จะเลือกซื้อสินค้าได้ หรือหากผู้ซื้อจะเฝ้าหาข้อมูลดังกล่าว ก็ต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการหาข้อมูลมากหรือสรุปได้ว่าผู้ผลิตและผู้ซื้อไม่มีความเท่าเทียมกัน และเมื่อมีความไม่สอดคล้องดังกล่าวเกิดขึ้น จึงทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรม และอีกทั้งได้รับความเดือดร้อนจากการใช้สินค้าที่ไม่มีคุณภาพและประมวลกฏหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เช่น กฎหมายลักษณะละเมิดกำหนดให้โจทก์มีภาระการพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของจำเลย ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยากเพราะกระบวนการผลิตและจำหน่ายสินค้าในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้าและกระบวนการผลิตก็อยู่ในความรู้เห็นของผู้ผลิตฝ่ายเดียวส่วนความรับผิดชอบตามสัญญาซื้อขาย ซึ่งได้แก่ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องก็มุ่งคุ้มครองเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวทรัพย์สินที่ซื้อขายกันเท่านั้น ไม่ได้คุ้มครองไปถึงความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินอื่นนอกจากตัวทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง ทั้งมีผลบังคับระหว่างคู่สัญญาตามสัญญาซื้อขาย คือ ผู้ซื้อและผู้ขายเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาของการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าไม่ได้มาตรฐาน

¹² กระทรวงยุติธรรม, “กฎหมายน่ารู้ ตอนที่ 282: สิทธิผู้บริโภคที่ควรรู้,” กระทรวงยุติธรรม, สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2566, <https://www.moj.go.th/view/56245>.

(Defective Products) หรือที่เรียกอีกอย่างว่าสินค้าด้อยคุณภาพของประเทศไทย ยังไม่มีแนวทางหรือมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนในการเยียวยาผู้บริโภค โดยที่หลักกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันแม้จะกำหนดลักษณะการคุ้มครองผู้บริโภคสามารถเรียกร้องความเสียหายได้แต่ยังมีช่องว่างที่ผู้บริโภคอาจไม่ได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการต่าง ๆ ที่มีข้อจำกัดและความสัมพันธ์ในทางกฎหมายระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรง เช่นนี้ย่อมทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มผู้ประกอบการได้

ข้อค้นพบจากงานวิจัยในประเด็นของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ต้องเสียหายจากการใช้สินค้าด้อยคุณภาพ พบว่าในต่างประเทศกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ของประเทศสหรัฐอเมริกาถูกนำมาใช้เป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อเยียวยาความเสียหายจากการบริโภคสินค้าไม่ได้มาตรฐาน (Defective Products) ในลักษณะเป็นการปรับกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค The Consumer Protection (Fair Trading) Act (Cap. 52A), 2012 ซึ่งวางแนวทางที่สำคัญอันควรศึกษาเพื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายของประเทศไทยให้เกิดความสอดคล้องในการคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าไม่ได้มาตรฐาน (Sub-Standard Product) หรือสินค้าไม่ได้มาตรฐาน (Defective Product) ได้ดียิ่งขึ้นและนำไปสู่การพัฒนากฎหมายของประเทศไทยต่อไป

ข้อค้นพบจากงานวิจัยในประเด็นของแนวทางปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ให้ครอบคลุมถึงการผลิต การจำหน่าย และการนำเข้าสินค้าด้อยคุณภาพ พบว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามในมาตรา 3 ส่วนในหมวด 2 ส่วนที่ 1 เพิ่มส่วนที่ 1/2 เป็น “การคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าด้อยคุณภาพ” เพิ่มบทนิยามของคำว่า “สินค้าด้อยคุณภาพ” กับ “คณะกรรมการว่าด้วยสินค้าด้อยคุณภาพ” และเพิ่มมาตรา 29/18, 29/19, 29/20, 29/21

อภิปรายผลการวิจัย

สินค้าด้อยคุณภาพไม่ได้หมายความว่าสินค้าประเภทนั้น ๆ จะไม่มีคุณภาพ แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงการที่ผู้บริโภคหันไปให้ความสนใจสินค้าตัวอื่น ทำให้สินค้าประเภทและชนิดเดียวกันกลายเป็นสินค้าด้อยคุณภาพเกิดขึ้นได้อีกทางหนึ่ง สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงปัญหาของสินค้าด้อยคุณภาพที่มีวางจำหน่ายในร้านค้า 20 บาท ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้นกับผู้ที่มีรายได้น้อย เนื่องจากว่าไม่มีทางเลือกมากนักที่จะซื้อสินค้าประเภทเดียวกันที่มีคุณภาพที่ดีกว่า ยกตัวอย่างเช่นเครื่องใช้ในครัวเรือนประเภทต่าง ๆ ที่ร้านค้าสามารถที่จะขายได้ในราคาเพียง 20 บาท ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นกะละมัง ถังน้ำ ผงซักฟอก แปรงถูพื้น น้ำยาล้างจาน น้ำยาขัดห้องน้ำ เป็นต้น ซึ่งสินค้าเหล่านี้เมื่อนำมาใช้งานแล้วจะพบว่าไม่มีคุณภาพตามลักษณะของการใช้งาน เช่น น้ำยาล้างจานก็จะไม่สามารถล้างจานให้สะอาดได้ น้ำยาถูพื้นก็ทำความสะอาดขัดคราบสกปรกไม่ออก ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นราวกับว่าเป็นสิ่งที่แทรกซึมอยู่ในสังคมของผู้มีรายได้น้อยที่ต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด แต่สุดท้ายแล้วผู้บริโภคสินค้าเหล่านี้จะประหยัดค่าใช้จ่ายได้จริงหรือไม่ เนื่องจากสินค้าเหล่านี้เมื่อซื้อมาใช้แล้วไม่มีประสิทธิภาพตามลักษณะของการใช้งานตามประเภทของสินค้านั้น ๆ ทำให้ผู้บริโภคจะต้องมีการซื้อหาสินค้าตัวใหม่ ยี่ห้อใหม่ที่มีราคาสูงขึ้น เมื่อนับรวมราคาที่ซื้อแล้วอาจมีราคาเท่ากันหรือมากกว่าสินค้าประเภทเดียวกันที่มีคุณภาพแตกต่างกันก็ได้

ปัญหาดังกล่าวที่กล่าวมานั้นยังไม่มีหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดระเบียบของการสินค้าของร้านค้า 20 บาททุกอย่าง แม้ประเทศไทยจะมีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่ก็ตาม ทว่าร้านค้าเหล่านี้ยังคงเปิดขายสินค้าอยู่ทั่วทุกมุมเมืองตามแต่ละจังหวัดของประเทศไทย ราวกับว่าร้านค้าเหล่านี้เป็นร้านค้าที่เป็นทางเลือกของผู้บริโภคที่มีรายได้น้อย แต่หากมองกลับกันผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้บริโภคมากเกินไป ดังนั้นควรมีมาตรการยับยั้งการขยายตัวของร้านค้าเหล่านี้มิให้มีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศที่ด้อยคุณภาพหรือการนำเข้าสินค้าที่ผลิตในประเทศที่ไม่มีคุณภาพมาขายในราคาถูกเพื่อจะได้ไม่เป็นการ

ส่งเสริมและสนับสนุนให้ร้านค้าเหล่านี้มีการขยายตัวและเกิดการกระจายสินค้าไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย นอกจากนั้นแล้วสินค้าที่ด้อยคุณภาพเมื่อไม่สามารถนำมาใช้งานได้แล้วจะกลายเป็นขยะในเวลาเดียวกันทำให้เกิดปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นก็จะเกิดเป็นปัญหาใหม่ ๆ ตามมาอีก และรัฐจะต้องนำเงินงบประมาณรายได้ของแผ่นดินมาใช้เพื่อทำการขจัดปัญหาเหล่านี้แทนที่จะได้นำเงินไปใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน

ผลกระทบที่เกิดจากสินค้าด้อยคุณภาพนั้นมักจะเกิดกับกลุ่มของบุคคลที่มีรายได้น้อยเนื่องจากไม่มีทางเลือกมากนักที่จะซื้อสินค้าที่มีคุณภาพที่ดีจึงทำให้ผู้บริโภคกลุ่มนี้ถูกเอารัดเอาเปรียบแบบที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จึงตกอยู่ในฐานะบุคคลชั้นสองของสังคม ในขณะที่เดียวกันการที่ประเทศไทยมีกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคแต่ผู้บริโภคบางกลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศ เนื่องจากประเทศไทยยังคงถือว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและประชากรมีรายได้น้อยรวมที่ยังต่ำอยู่ จึงถูกบังคับโดยปริยายว่าจะต้องใช้สินค้าที่มีการลดคุณภาพลงไปอีกเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับรายได้ นอกจากนั้นแล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นมิได้เกิดกับผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มคนที่มีรายได้น้อยแต่อย่างเดียว ภาพรวมในระดับประเทศก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน กล่าวคือหากมีการปล่อยให้มีการค้าอย่างเสรีไม่มีการควบคุมคุณภาพของสินค้าแล้วประเทศจะถูกมองว่าเป็นประเทศที่ผลิตหรือจำหน่ายสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ การค้าขายกับประเทศคู่ค้าก็จะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะประเทศคู่ค้าเหล่านั้นจะมองว่าประเทศไทยมีการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายที่มีคุณภาพต่ำ ภาพลักษณ์ของประเทศก็จะเสียไปด้วย นอกจากนั้นก็จะถูกมองว่าเป็นประเทศที่ไร้การพัฒนาทางกฎหมาย ในขณะที่นานาอารยประเทศมีการพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคให้ได้รับความเท่าเทียมกัน มิให้ถูกผู้ที่มีอำนาจทางการค้าอยู่เหนือกว่า ดังนั้นการที่ประเทศไทยมิได้มีมาตรการทางกฎหมายออกมาบังคับใช้กับร้านค้าที่ขายสินค้าด้อยคุณภาพจะเกิดผลกระทบในมุมกว้างซึ่งจะทำให้ภาพลักษณ์ภายในประเทศเสียไปและจะนำมาซึ่งการสูญเสียรายได้จากกิจการอย่างอื่นตามมาอีกด้วย เช่นประเทศที่เคยเป็นคู่ค้าก็จะลดปริมาณการซื้อขายลงหรืออาจยกเลิกการเป็นประเทศคู่ค้าเลยก็ได้

ประเทศไทยมีกฎหมายที่มุ่งควบคุมด้านสวัสดิภาพของประชาชน โดยรัฐเป็นผู้ควบคุมอยู่มากมายหลายฉบับ แต่ในแต่ละฉบับมิได้มุ่งประสงค์จะให้เป็นการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคโดยตรง จึงไม่มีบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องและมาตรการทางการดำเนินคดีไว้เป็นพิเศษ ดังนั้นการดำเนินการตามกฎหมายที่มุ่งควบคุมด้านสวัสดิภาพความปลอดภัยในการบริโภคของประชาชนนั้นมักจะติดขัดเรื่องสภาพบังคับในทางแพ่ง กล่าวคือ การฟ้องเรียกค่าเสียหายและอำนาจในการดำเนินคดีของผู้เสียหาย และเจ้าพนักงานตามกฎหมายแต่ละฉบับนั้น ๆ เสมอ ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ในการบัญญัติกฎหมายเหล่านี้มีเพียงเพื่อการบริหารงานของรัฐในฐานะผู้รับผิดชอบความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง และผู้เสียหายคือรัฐ โดยหน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้ดำเนินคดีอาญาตามที่กฎหมายเหล่านั้นบัญญัติโทษไว้ ถ้าผู้เสียหายจะฟ้องคดีอาญาเองก็ต้องเป็นความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่เกิดจากสินค้าที่ด้อยคุณภาพจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อจะเป็นแนวทางในการนำไปแก้ปัญหาดังกล่าวได้ดังนี้

(1) ให้แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามในมาตรา 3 ของคำว่า “สินค้า” หมายความว่า “สิ่งของที่ผลิตหรือมีไว้ขาย” ให้เพิ่มเป็น “และให้หมายความรวมถึงสินค้าด้อยคุณภาพ”

(2) ให้เพิ่มเติมหมวด 2 ส่วนที่ 1 โดยเพิ่มต่อจากส่วนที่ 1/1 เรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านความปลอดภัย เป็นส่วนที่ 1/2 เป็น “การคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าด้อยคุณภาพ”

(3) ถัดจากมาตรา 29/17 ของส่วนที่ 1/1 เพิ่ม มาตรา 29/18 เพิ่มเป็น “ในส่วนนี้เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น” เพิ่มบทนิยามของคำว่า “สินค้าด้อยคุณภาพ” หมายความว่า “สินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานการผลิตและเมื่อนำมาใช้แล้วจะเกิดความเสียหายได้ง่าย” กับ “คณะกรรมการว่าด้วยสินค้าด้อยคุณภาพ” หมายความว่า “คณะกรรมการว่าด้วยสินค้าด้อยคุณภาพ”

(4) เพิ่มมาตรา 29/19 ดังนี้ “สินค้าที่ผู้ประกอบการจะขายหรือเสนอขาย หรือเข้าทำความตกลงเพื่อขายหรือนำเสนอด้วยวิธีการโฆษณาหรือวิธีการอื่นใด หรือนำออกวางตลาดจะต้องเป็นสินค้าที่มีคุณภาพได้รับรองมาตรฐานการผลิต”

(5) เพิ่มมาตรา 29/20 ดังนี้ “ผู้ประกอบการต้องไม่ผลิต สิ่ง หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายซึ่งสินค้าที่ด้อยคุณภาพ และต้องไม่แนะนำหรือโฆษณาสินค้า ดังกล่าว”

(6) เพิ่มมาตรา 29/21 ดังนี้ “ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าใด เป็นสินค้าด้อยคุณภาพ คณะกรรมการว่าด้วยสินค้าด้อยคุณภาพอาจออกคำสั่งให้ ผู้ประกอบการดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้านั้นได้ และให้ผู้ประกอบการ รายงานผลการทดสอบหรือพิสูจน์ต่อคณะกรรมการว่าด้วยสินค้าด้อยคุณภาพ ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการว่าด้วยสินค้าด้อยคุณภาพกำหนด

รายการอ้างอิง

หนังสือ

ณัฐ สันตสว่าง. *กฎหมายป้องกันการผูกขาดทางเศรษฐกิจและการคุ้มครองผู้บริโภค Anti-Trust and Consumer Protection Law*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554.

วิชฌุ เครืองาม. *คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ, 2549.

สุขุม ศุภนิത്യ. *คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

Borrie, Gordon, and Dimond L. Aubrey. *The consumer, Society and the Law*. 3rd ed. London: Penguin Book, 1973.

วิทยานิพนธ์

ปริญทร ใจแก้ว. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากสินค้า : ศึกษากรณีการเยียวยาความเสียหายจากโทรศัพท์มือถือ.”
นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2552.

เว็บไซต์

กระทรวงยุติธรรม. “กฎหมายน่ารู้ ตอนที่ 282: สิทธิผู้บริโภคที่ควรรู้.” กระทรวงยุติธรรม. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2566. <https://www.moj.go.th/view/56245>.

จิตรตรา ชันเงิน. “ละเมิด.” สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2563. https://www.ocpb.go.th/download/article/article_20180223091025.pdf.

ภัทริดา สุขุณณ์. “บทวิเคราะห์รัฐธรรมนูญ เรื่อง สิทธิผู้บริโภค.” รัฐสภา. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2565. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=152.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. “กฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัย : ปัญหาอุปสรรคต่อผู้ผลิตหรือเพิ่มพูนสิทธิผู้บริโภค.” หอสมุดรัฐสภา. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2563. <https://library2.parliament.go.th/wichakarn/contentseminar2/080951-04.pdf>.

แรงงานแพลตฟอร์มกับกฎหมายคุ้มครองแรงงานของไทย Platform workers and Thai labor protection laws

ภณิดา ไชยคราม¹
กษิ์เดช สุทธิวานิช²

Received 9 January 2024; Revised 14 March 2024; Accepted 27 May 2024

บทคัดย่อ

ปัญหาเรื่องแรงงานแพลตฟอร์มส่งอาหารควรได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายแรงงานหรือไม่ เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอย่างมากและดูราวกับว่าฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะนักกฎหมาย รัฐบาล และบริษัทต่างเห็นตรงกันว่าแรงงานกลุ่มนี้ไม่ใช่ลูกจ้าง และไม่มีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานสังเกตได้จากการเพิกเฉยต่อการเรียกร้องสิทธิของแรงงานแพลตฟอร์มส่งอาหารที่เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องตลอดมา ไรเดอร์จัดเป็นแรงงานอิสระหรือ “ฟรีแลนซ์” (Freelancer) ประเภทหนึ่ง ซึ่งไม่ผูกสถานะตัวเองกับองค์กรบริษัทใด โดยได้ค่าตอบแทนเป็นเงินรับจ้างตามเงื่อนไขในสัญญาจ้าง ไม่ใช่ค่าตอบแทนเหมาจ่าย

¹ *Phanida Chaiyacram*

หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Bachelor of Laws Program, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University
E-mail: phanida.chaiyacram@g.swu.ac.th

² *Asst.Prof. Dr. Kasidech Sutthivanich*

รองอธิการบดีฝ่ายบริหารกิจการและสภามหาวิทยาลัย อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

รายเดือนเหมือนข้าราชการหรือพนักงานบริษัททั่วไป ลักษณะนี้เองที่ทำให้แรงงานกลุ่มใหม่นี้อยู่นอกกฎเกณฑ์ของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

ธุรกิจนี้เป็นที่นิยมอย่างมากในสังคมปัจจุบัน แต่เมื่อพิจารณาลักษณะการทำงานของธุรกิจนี้ จะเห็นได้ว่า ลักษณะการทำงานยังคงเป็นการทำงานในรูปแบบใหม่ที่ยังขาดความชัดเจน อีกทั้งเนื่องจากในปัจจุบันภาครัฐยังไม่มีข้อกำหนดมาตรการในการควบคุมดูแลที่เหมาะสม ทำให้ธุรกิจนี้เผชิญหน้ากับปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการในหลายส่วน โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและสวัสดิการของพนักงานให้บริการรับส่งอาหารให้กับบริษัทแพลตฟอร์ม ส่งผลให้พนักงานจำนวนมากที่ได้รับความเดือดร้อนได้รวมกลุ่มกันเพื่อเรียกร้องต่อบริษัทและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาให้พนักงานได้รับสิทธิและความคุ้มครองตามกฎหมายที่เหมาะสม

คำสำคัญ: แรงงานแพลตฟอร์ม ไรเดอร์ ลูกจ้าง ผู้รับจ้างอิสระ

Abstract

Labor issues: Food delivery platforms should be protected by labor laws. Whether or not this is a matter of great debate is a matter of great debate and it seems as though all parties directly involved in the matter, especially lawyers, governments and companies, agree that these workers are not employees. and do not have the right to be protected under labor law It can be seen from the neglect of the request. Rights of workers on food delivery platforms that are constantly moving, Rider is classified as a type of independent worker or "freelancer" , which does not tie their status to any corporate organization. The compensation is paid according to the conditions of the employment contract. It is not a monthly lump sum payment like civil servants or general company

employees. This characteristic makes this new group of workers outside the rules of labor protection laws.

Nowadays, this business is very popular in today's society. But when considering the nature of work of this business, it can be seen that the nature of work is still a new form of work that still lacks clarity. Moreover, because at present the government sector has not established measures to control and supervise. That's appropriate. causing this business to face problems concerning operations in many parts especially issues related to the rights and welfare of service workers. Delivering food to platform companies as a result, many workers who have suffered have banded together. To call on the company and related agencies to solve the problem so that workers receive their rights and appropriate legal protection.

Keyword: Platform workers, Riders, Employees, Independent contractors

บทนำ

สำหรับประเทศไทยนั้น ประเด็นปัญหาเรื่องความชัดเจนของสถานะของผู้ที่ทำงานให้บริการรับส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มเป็นประเด็นที่ได้มีการถกเถียงอย่างกว้างขวางเหมือนในต่างประเทศเช่นกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของปัญหาจะเห็นได้ว่า ลักษณะข้อเรียกร้องจำนวนมากของผู้ทำงานมีประเด็นปัญหาสำคัญที่ต้องวินิจฉัยคล้ายกับข้อถกเถียงที่ปรากฏในต่างประเทศ คือ ความสัมพันธ์ของผู้ทำงานและบริษัทแพลตฟอร์มเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะใด กล่าวคือ ตามบริบทของกฎหมายไทยบริษัทแพลตฟอร์มและผู้ทำงานให้บริการรับส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มมีความสัมพันธ์ในรูปแบบสัญญาจ้างแรงงานหรือสัญญาจ้างทำของ แต่เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีคำพิพากษาที่ออกมาตัดสินหรือการกำหนดแนวทางที่ชัดเจน ประกอบกับยังไม่มีกฎหมายที่ระบุถึงสถานะทางกฎหมายของผู้ที่ทำงานรูปแบบนี้ที่ชัดเจนเหมือนกฎหมาย Assembly Bill 5 ของรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้ในปัจจุบันการพิจารณาเรื่องนี้จึงสามารถพิจารณาได้เพียงจากตัวบทกฎหมายและแนวคำพิพากษาที่มีอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ประเด็นในเรื่องการเรียกชื่อจะยังไม่มี ความชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาถึงนิยามเพิ่มเติมที่ว่า “ลูกจ้างตกลงทำงานให้แก่ นายจ้าง” และ “นายจ้างตกลงจะจ่ายค่าจ้างให้ตลอดระยะเวลาที่ทำงาน” จะเห็นได้ว่า ลักษณะของสัญญาจ้างแรงงานเป็นสัญญาที่ ลูกจ้างต้องทำงานให้ตามความต้องการของนายจ้าง ส่วนผลงานนั้นจะสำเร็จหรือไม่ ลูกจ้างก็มีสิทธิได้รับค่าจ้าง³ และนายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างตลอดระยะเวลาที่ลูกจ้างทำงานให้ ซึ่งการจ่ายค่าจ้างให้ลูกจ้างจะค้ำนึ่งถึงระยะเวลาที่ลูกจ้างได้ทำงานมากกว่าผลงานที่ได้รับ⁴ เมื่อลักษณะการให้บริการของผู้ทำงานนั้นเป็นการให้บริการในรูปแบบที่ผู้ทำงานต้องทำการขนส่งอาหาร หรือสินค้าตามออเดอร์ที่ได้รับ และผู้ทำงานจะได้รับค่าตอบแทนตามจำนวนออเดอร์ที่ผู้ทำงาน

³ วินัย ลูวิโรจน์, ลักษณะสำคัญของสัญญาจ้างแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, January 2009); คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4644/ 2540, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1982/2531

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1016/2519, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 243/2536

ทำการจัดส่งเรียบริ้อย จึงเป็นการที่ผู้ทำงานได้รับเงินค่าตอบแทนตามผลงานตามความสำเร็จของผลงานที่ทำได้ ซึ่งลักษณะการทำงานในรูปแบบนี้ไม่ใช่ลักษณะของสัญญาจ้างแรงงานแต่เป็นลักษณะของสัญญาจ้างทำของ⁵

ภาพที่ 1 : วิถีไรเดอร์ อาชีพอิสระ บนความกดดันของแพลตฟอร์ม⁶

⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 587 บัญญัติว่า “อันว่าจ้างทำของนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับจ้าง ตกลงจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น”

⁶ พิษญาพร โพธิ์สง่า, “วิถีไรเดอร์: อาชีพอิสระ บนความกดดันของแพลตฟอร์ม?”, The Active, accessed August 29, 2021, <https://theactive.net/data/driver-problems-platform-work-and-the-employment-relationship/>.

ในบทความนี้ผู้เขียนจะทำการศึกษา “แรงงานแพลตฟอร์มกับกฎหมายคุ้มครองแรงงานของไทย” แบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 หัวข้อได้แก่ หัวข้อที่ 2 นิยามของคำที่เกี่ยวข้อง หัวข้อที่ 3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานแพลตฟอร์ม หัวข้อที่ 4 สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานแพลตฟอร์มในต่างประเทศและในประเทศไทย หัวข้อที่ 5 ร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และหัวข้อที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ โดยในแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังจะได้อธิบายต่อไปเป็นลำดับ ดังนี้

2. นิยามของคำที่เกี่ยวข้อง

2.1 ไรเดอร์ (Rider) หมายถึงผู้ที่รับอาหารหรือสินค้าจากร้านค้าที่ถูกคำสั่งไปส่งให้แก่ลูกค้า⁷

2.2 แพลตฟอร์มรับส่งอาหาร (Food Delivery Platform) คือแพลตฟอร์มให้บริการจัดส่งอาหารโดยเก็บค่าบริการ เมื่อผู้ใช้บริการสั่งอาหารผ่านทางแพลตฟอร์ม เมื่อแพลตฟอร์มได้รับคำสั่งซื้อ (Order) แล้วจะส่งคำสั่งซื้อไปยังร้านอาหาร พร้อมกับจัดหาผู้ขับขี่หรือไรเดอร์เพื่อจัดส่งอาหารให้แก่ผู้ใช้บริการ นอกจากหน้าที่ในการจัดการแล้ว แพลตฟอร์มยังทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และจัดโปรโมชั่นส่วนลดค่าอาหารหรือค่าขนส่งเพื่อกระตุ้นการใช้บริการ โดยมีการใช้ระบบแรงจูงใจ (Incentive) แก่ไรเดอร์และร้านอาหาร ทั้งนี้ เพื่อดึงดูดร้านอาหาร ไรเดอร์ และผู้ใช้บริการให้เข้ามาในแพลตฟอร์ม ซึ่งแพลตฟอร์มในธุรกิจรับส่งอาหารมีรายได้มาจาก 3 ส่วน ดังนี้

(1) รายได้ค่าดำเนินการ จากค่า Gross Profit (GP) ซึ่งคิดจากสัดส่วนของค่าอาหารที่สั่งซื้อจากร้านอาหารตั้งแต่ร้อยละ 15-30 ขึ้นอยู่กับแต่ละแพลตฟอร์ม รวมถึงค่านายหน้า (Commission) โดยเรียกเก็บจากไรเดอร์

⁷ ทรานนท์ โดบุญมา และณัฐวัฒน์ กุณาหลาย, “พฤติกรรมกรการใช้บริการ food Delivery,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2562), 4.

(2) รายได้ค่าธรรมเนียมจากผู้ให้บริการ โดยเฉพาะจากค่าขนส่งที่คิดตามระยะทาง

(3) รายได้อื่น ๆ เช่น ค่าประชาสัมพันธ์ ค่าโฆษณา ค่าการตลาด ค่าสมาชิก รายเดือนเพื่อใช้แลกส่วนลดต่าง ๆ⁸

2.3 แรงงานแพลตฟอร์ม (Platform Worker) หมายถึง แรงงานที่รับงานและค่าตอบแทนผ่านช่องทางออนไลน์ โดยการจ้างแรงงานแพลตฟอร์มแรงงานจำแนกเป็นงานรับเป็นครั้งคราวหรืองานตามความต้องการ งานที่ทำได้ทุกที่เป็นกรจ้างเหมา โดยไม่ระบุตัวตนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ งานตามที่เรียกโดยแอปพลิเคชันเป็นการจ้างงานที่แรงงานและลูกค้าจับคู่ออนไลน์ตามอุปสงค์และอุปทาน งานที่ทำเป็นบางเวลา งานว่าจ้างหลายฝ่าย และงานจ้างตนเอง⁹

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานแพลตฟอร์ม

ไรเดอร์หรือแรงงานแพลตฟอร์มในประเทศไทยมีสถานะเป็นหุ้นส่วน (Partner) ของแพลตฟอร์ม ไม่ถือเป็นลูกจ้างของแพลตฟอร์ม จึงไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน ดังนี้

3.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 กำหนดให้ความคุ้มครองลูกจ้างในประเด็นที่สำคัญและเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum Standards) เช่น หลักประกันการทำงาน ค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด ค่าล่วงเวลาในวันหยุด สิทธิในวันหยุดวันลา การใช้แรงงานหญิง การใช้แรงงานเด็ก การเลิกจ้าง ค่าชดเชยการร้องทุกข์ เป็นต้น

3.2 พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 กำหนดให้ลูกจ้างมีสิทธิได้รับการเยียวยา โดยได้รับเงินทดแทนจากนายจ้างหรือกองทุนเงินทดแทน เมื่อลูกจ้าง

---

⁸ นันทพล พุทธิพงษ์, “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานแพลตฟอร์มดิจิทัล : กรณีศึกษาธุรกิจรับส่งอาหารในประเทศไทย,” *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์* ปีที่ 11, ฉบับที่ 1 (2565): 271.

⁹ นิภาพรณ เจนสันติกุล, “แรงงานแพลตฟอร์มในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล,” *วารสารวิชาการแสงอีสาน* ปีที่ 18, ฉบับที่ 1 (2564): 6.

ประสบอันตราย เจ็บป่วย ตาย หรือสูญหายเนื่องจากการทำงานให้นายจ้าง การป้องกันรักษาผลประโยชน์ของนายจ้าง หรือการทำตามคำสั่งของนายจ้าง

3.3 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 กำหนดให้ลูกจ้างมีสิทธิรวมกลุ่มเพื่อแจ้งข้อเรียกร้องขอเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้างได้ หรือจัดตั้งองค์กรแรงงานของลูกจ้าง เช่น สหภาพแรงงาน โดยบัญญัติเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการในการจัดทำข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง โดยมีเจตนารมณ์เพื่อรักษาแรงงานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง

3.4 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 กำหนดสิทธิประโยชน์สำหรับลูกจ้างที่เป็นผู้ประกันตน ซึ่งผู้ประกันตนตามมาตรา 33 จะได้รับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองใน 7 กรณี ได้แก่ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีคลอดบุตร กรณีสงเคราะห์บุตร กรณีชราภาพ และกรณีว่างงาน รวมถึงการประกันตนตามมาตรา 39 และมาตรา 40¹⁰

3.5 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในเรื่องสัญญาจ้างทำของตามมาตรา 587¹¹ ใครเด็กรียังคงมีสถานะเป็นผู้รับจ้างที่เป็นหุ้นส่วนกับแพลตฟอร์ม จึงยังไม่ได้ได้รับความคุ้มครองในเรื่องของรายได้หรือสวัสดิการอย่างเช่น สัญญาจ้างแรงงาน มาตรา 575¹² ที่จะสามารถให้สถานะของไรเดอร์เป็นลูกจ้างของแพลตฟอร์มนำไปสู่การได้ความคุ้มครองและสวัสดิการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533

¹⁰ นันทพล พุทธิพงษ์, “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานแพลตฟอร์มดิจิทัล: กรณีศึกษา รับส่งอาหารในประเทศไทย,” *วารสารรวมคำแห่ง ฉบับนิติศาสตร์* ปีที่ 11, ฉบับที่ 1 (2565): 273.

¹¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 587 บัญญัติว่า “อันว่าจ้างทำของนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่าผู้รับจ้าง ตกลงจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น”

¹² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 575 บัญญัติว่า “อันว่าจ้างแรงงานนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าลูกจ้างตกลงจะทำงานให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่านายจ้าง และนายจ้างตกลงจะให้สินจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้”

4. สถานการณ์เกี่ยวกับแรงงานแพลตฟอร์มในต่างประเทศและในประเทศไทย

4.1 สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรเป็นกลุ่มประเทศที่มีการถกเถียงถึงปัญหาเรื่องสถานะของผู้ที่ทำงานให้บริการรับส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มเป็นอย่างมาก โดยเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 The Court of Appeal ได้มีคำพิพากษาที่พิจารณาดังประเด็นเรื่องสถานะของผู้ที่ทำงานให้บริการรับส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์ม ของบริษัท Deliveroo ที่น่าสนใจ โดยคำพิพากษาคดีนี้เป็นหนึ่งในคำพิพากษาสำคัญที่ได้วางหลักการในประเด็นเรื่องสถานะทางกฎหมายของผู้ที่ทำงานให้บริการรับส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มในสหราชอาณาจักร

เนื่องจากกฎหมายแรงงานของสหราชอาณาจักรได้กำหนดว่า ผู้ที่จะสามารถจัดตั้งสหภาพแรงงานได้ผู้นั้นต้องมีสถานะเป็นผู้ทำงาน (Worker) หรือลูกจ้าง (Employee) ตามกฎหมายแรงงาน ทำให้ในการที่ศาลจะพิพากษาในประเด็นดังกล่าวนี้ ศาลจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาสถานะตามกฎหมายของผู้ที่ทำงานว่า ผู้ที่ทำงานมีสถานะทางกฎหมายเช่นไร ต่อมาหลังจากที่ศาลได้ทำการพิจารณาจากข้อเท็จจริงถึงลักษณะการทำงานและข้อกำหนดในสัญญาระหว่างบริษัทกับผู้ทำงานแล้ว ศาลได้มีคำพิพากษาในคดีนี้ว่า ผู้ให้บริการรับส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มไม่ใช่ “ผู้ทำงาน (Worker)”¹³ แต่ผู้ทำงานกลุ่มนี้มีสถานะทางกฎหมายเป็น “ผู้ทำงานอิสระ (Self-Employed)” โดยเหตุผลสำคัญที่ศาลใช้ในการตัดสินคือ การที่ผู้ให้บริการรับส่งอาหาร ผ่านแพลตฟอร์มของบริษัท Deliveroo ไม่จำเป็นต้องให้บริการรับส่งอาหารด้วยตนเอง แต่ผู้ทำงาน สามารถตั้งตัวแทนในการรับส่งอาหารแทนตนเองได้

---

¹³ กฎหมายแรงงานของสหราชอาณาจักรได้แบ่งสถานะของผู้ทำงานออกเป็น 3 ประเภท คือ ลูกจ้าง (Employee) ผู้ทำงาน (Worker) และผู้ทำงานอิสระ (Self-Employed) โดยผู้ทำงานในแต่ละประเภทได้รับสิทธิตามกฎหมายแรงงานแตกต่างกัน โดยลูกจ้าง (Employee) จะเป็นสถานะของผู้ทำงานที่ได้รับสิทธิตามกฎหมายแรงงาน ผู้ทำงาน (Worker) จะเป็นผู้ที่ได้รับสิทธิตามกฎหมายแรงงานบางประเภท เช่น ค่าแรงขั้นต่ำ วันหยุดพักผ่อน และผู้ทำงานอิสระ (Self-Employed) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ทำงานที่ได้รับสิทธิตามกฎหมายแรงงานเพียงไม่กี่ประเภทเท่านั้น เช่น ความคุ้มครองจากการเลิกปฏิบัติ

จะเห็นได้ว่า ผู้ทำงานมีความเป็นอิสระในการทำงาน ซึ่งความมีอิสระในการทำงานนี้เป็นลักษณะหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า สัญญาดังกล่าวไม่ใช่สัญญาจ้างแรงงาน¹⁴ จึงทำให้ผู้ทำงานกลุ่มนี้ไม่มีสิทธิตามกฎหมายแรงงานของสหราชอาณาจักร ซึ่งรวมไปถึงสิทธิในการก่อตั้งสหภาพแรงงานด้วย

4.2 สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน)

ในกรณีของไต้หวัน ซึ่งมีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก เกิดขึ้นจากการเสียชีวิตของไรเดอร์ของแพลตฟอร์ม Foodpanda และ Uber Eats ในขณะที่ทำงานในปี 2019 ซึ่งกลายมาเป็นข่าวใหญ่ในประเทศ ทำให้กระทรวงแรงงานประกาศว่าไรเดอร์นั้นเข้าข่ายการเป็นลูกจ้างตามกฎหมายแรงงานมาตรฐานของไต้หวัน และได้เชิญแพลตฟอร์มส่งอาหารทั้งหมดเข้าพบเพื่ออธิบายแนวทางปฏิบัติและให้รับรองความปลอดภัยของคนขับรถส่งของ

อย่างไรก็ตาม การประกาศของกระทรวงแรงงานในครั้งนั้นไม่ได้เป็นการประกาศกฎหมายเฉพาะเพื่อใช้คุ้มครองไรเดอร์ และไม่ได้เป็นการประกาศคำสั่งโดยเฉพาะเจาะจงไปยังแพลตฟอร์มขนส่งอาหารเพื่อให้ไรเดอร์ได้สถานะการเป็นลูกจ้าง โดยในไต้หวันนั้นมีแพลตฟอร์มอื่น ๆ ที่ไรเดอร์มีสถานะเป็นลูกจ้างอยู่แล้ว แต่สำหรับแพลตฟอร์มยอดนิยมทั้งสองแพลตฟอร์มอย่าง Foodpanda และ Uber Eats รวมไปถึง Lalamove ไรเดอร์มีสถานะเพียงหุ่นส่วนเท่านั้น

จากนั้นทางการได้มีการสั่งปรับทั้งสามแพลตฟอร์มที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างให้เป็นไปตามกฎหมายมาตรฐานแรงงานของไต้หวัน รวมไปถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับแรงงาน เช่น กฎหมายบำนาญของลูกจ้าง ต่อมา Uber Eats ได้ฟ้องกลับโดยอ้างว่า Uber Eats ไม่ได้เป็นคู่สัญญากับไรเดอร์จึงไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย

---

¹⁴ John-Paul Ford Rojas, “Deliveroo wins legal battle over riders’ employment status and bargaining rights,” Skynews, accessed August 29, 2021, <https://news.sky.com/story/deliveroo-wins-legal-battle-over-riders-employment-status-and-bargaining-rights-12340804>.

ปัจจุบันไรเดอร์ในไต้หวันบางส่วนยังไม่ได้ได้รับการรับรองว่าเป็นแรงงานตามกฎหมายหรือเป็นลูกจ้างของแพลตฟอร์ม จึงยังไม่ได้รับสวัสดิการตามกฎหมาย ในขณะที่แพลตฟอร์มเองก็อ้างว่าแม้ไรเดอร์มีฐานะเพียงคู่สัญญาหรือหุ้นส่วนเท่านั้น แต่แพลตฟอร์มก็มีสวัสดิการ เช่น ประกันอุบัติเหตุให้แล้ว ซึ่งหากไรเดอร์ได้รับการรับรองว่าเป็นแรงงานตามกฎหมาย แพลตฟอร์มจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นเงินสมทบประกันสังคม เงินสมทบบำนาญลูกจ้าง และอื่น ๆ ที่อาจทำให้แพลตฟอร์มมีค่าใช้จ่ายที่สูงมากขึ้น

4.3 ราชอาณาจักรสเปน

ราชอาณาจักรสเปนถือเป็นผู้นำเรื่องกฎหมายว่าด้วยไรเดอร์ในทวีปยุโรป ซึ่งจนถึงขณะนี้ยังไม่มีประเทศใดออกกฎหมายควบคุมผลกระทบด้านแรงงานตามข้อมูลอัลกอริทึมและไม่มี การดำเนินการตามข้อตกลงของตัวแทนทางภาคสังคมตาม ที่องค์การแรงงานระหว่าง ประเทศ (International Labour Organization: ILO) ได้เสนอแนะไว้

นางโยลันดา เดียซ (Yolanda Díaz) รองนายกรัฐมนตรีคนที่สามและรัฐมนตรีกระทรวงแรงงานและเศรษฐกิจเพื่อสังคม ได้อธิบายว่าร่างกฎหมายฉบับใหม่นี้ปรับแก้กฎหมายแรงงานที่มีอยู่แต่เดิม และกำหนดให้ไรเดอร์ที่ทำงานจัดส่งสินค้าหรือผู้จัดส่งสินค้าผ่านทางแพลตฟอร์มดิจิทัล ถือว่าเป็นลูกจ้างบริษัทย่อมได้รับการคุ้มครองสิทธิ ตามองค์กรและสภาพแรงงานของตน โดยได้รับค่าตอบแทนและเงินเดือนจากบริษัท

ร่างกฎหมายฉบับนี้ยังได้ระบุด้วยว่า ทางบริษัทต้องแจ้งตัวแทนของลูกจ้างของ บริษัทถึงสภาพแวดล้อมของการทำงานแบบดิจิทัลเกี่ยวกับระเบียบการทำงานที่ใช้ อัลกอริทึมหรือระบบปัญญาประดิษฐ์ ที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจที่อาจส่งผลกระทบต่อ สภาพการทำงาน การเข้าถึงระบบและการรับประกันการทำงานของลูกจ้างได้

ดังนั้น รัฐมนตรีกระทรวงแรงงานและเศรษฐกิจเพื่อสังคมจึงได้ประกาศจัดตั้ง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่จะศึกษาการใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์และอัลกอริทึมที่เกี่ยวข้องกับ ลูกจ้างเพื่อหลีกเลี่ยงอคติที่อาจเกิดขึ้น ภายใต้ร่างกฎหมายฉบับนี้ รัฐบาลสเปนยอมรับ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีโดยปราศจากความกลัว เพื่อปกป้องสิทธิของกลุ่มคนที่มีความเปราะบางที่สุดในสังคม และถือเป็นรัฐบาลแห่งการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี โดยราชอาณาจักรสเปนนั้นถือเป็นแนวหน้าในด้านนิติบัญญัติระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายเกี่ยวกับไรเดอร์

4.4 ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

กรณีของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ศาลมีคำตัดสินว่าไรเดอร์เป็นลูกจ้าง ไม่ใช่ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ (Self-Employed) เมื่อช่วงต้นปี ค.ศ. 2021 หลังทางแพลตฟอร์ม Deliveroo เปลี่ยนแปลงสัญญาจ้างของไรเดอร์ทั้งหมดจากการจ้างเป็นลูกจ้างประจำเป็นสัญญาจ้างฟรีแลนซ์ในปี ค.ศ. 2018 โดยให้เหตุผลว่าเพื่อให้อิสระในการเลือกงานและเวลาทำงานกับไรเดอร์ในฐานะหุ้นส่วนของแพลตฟอร์ม

4.5 สาธารณรัฐประชาชนจีน

ในบริบทของสาธารณรัฐประชาชนจีนผู้ใช้แรงงานภายใต้การจ้างผ่านระบบแพลตฟอร์มก็มีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศไทย โดยเริ่มต้นจากบริษัทนาระบบแพลตฟอร์มเข้ามาจากนั้นก็จ้างคนเข้ามาทำงานในลักษณะของ “ผู้รับจ้างอิสระ” (Self-Employed) เพื่อเป็นไรเดอร์ โดยจงใจด้วยจำนวนรายได้ที่สูงและเริ่มปรับลดลงเมื่อทุกอย่างลงตัว เมื่อรายได้สูงที่เป็นความคุ้มหนึ่งเดียวของไรเดอร์ลดลง แรงงานกลุ่มนี้ก็จะรวมกันต่อสู้เรียกร้องและฟ้องคดีเพื่อขอให้ปรับขึ้นรายได้ที่ลดลงหรือขอสวัสดิการในลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน¹⁵ ภายหลังการฟ้องคดีศาลในสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ตัดสินว่าไรเดอร์คือลูกจ้างและบังคับให้บริษัทเจ้าของแพลตฟอร์มต้องปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน โดยจุดเริ่มต้นของคำตัดสินเช่นนี้มาจากการฟ้องร้องคดีของไรเดอร์ในสเปนที่บริษัทเจ้าของแพลตฟอร์มอ้างว่าแรงงานที่รับเข้ามานั้น ในสัญญากำหนดว่าเป็นการว่าจ้างผู้รับจ้างอิสระ ไม่ได้ตกลงกันว่าให้มา

¹⁵ James Muldoon, “App-Based Corporations Can’t Just Ignore Labor Law,” JACOBIN, accessed August 29, 2021, <https://jacobinmag.com/2021/08/spain-delivery-platforms-glovo-gig-economy-employees>.

เป็นลูกจ้างของบริษัท ซึ่งเมื่อศาลได้พิจารณาสัญญาและข้อเท็จจริงทั้งหมดก็มี คำตัดสินออกมาว่าไรเดอร์คือ “ลูกจ้าง” พร้อมมีคำสั่งให้บริษัทต้องส่งชื่อไรเดอร์ ให้สำนักงานประกันสังคมเพื่อให้ไรเดอร์สามารถเข้าถึงสิทธิตามกฎหมาย และ ต้องจ่ายค่าปรับย้อนหลังให้แก่ไรเดอร์ด้วย¹⁶

4.6 ราชอาณาจักรไทย

ราชอาณาจักรไทยนั้น ไรเดอร์เป็นหุ้นส่วน ไม่นับเป็นลูกจ้าง จึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน เมื่อพิจารณาในส่วนของสวัสดิการจากแพลตฟอร์มขนส่งอาหารในราชอาณาจักรไทย พบว่าจะขึ้นอยู่กับระบบ Rewards ของแพลตฟอร์ม หรือเงื่อนไขที่ทางแพลตฟอร์มกำหนด เช่น ระบบของ GrabBenefit ไรเดอร์ทุกคน จะได้รับประกันอุบัติเหตุ ซึ่งทางแพลตฟอร์มกำหนดหลักเกณฑ์โดยปรากฏในเว็บไซต์ว่ามีผลเฉพาะในระหว่างเปิดรถรับงาน หรือระหว่างการรับงาน หรือหลังปิดรับงานภายใน 30 นาที แต่จะไม่คุ้มครองกรณีไรเดอร์ตั้งใจให้เกิดความบาดเจ็บ หรือเข้าไปมีส่วนร่วมกับการจราจร มีอบ และการต่อสู้กัน ไรเดอร์ในระดับ “ซิลเวอร์” ขึ้นไป ซึ่งต้องทำจำนวนรอบการขับถึง 80 รอบ/เดือน และต้องมีคะแนนดาวไม่น้อยกว่า 4.7 ถึงจะสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทั้งหมดของ Grab โดยไรเดอร์ระดับ “ฮีโร่” ต้องทำจำนวนรอบมากถึง 500 รอบต่อเดือนในกรุงเทพฯ หรือ 450–600 รอบต่อเดือน ในต่างจังหวัด ถึงจะได้รับวงเงินสูงสุดในการผ่อนสมาร์ตโฟนและเครื่องใช้ไฟฟ้า ในขณะที่ไรเดอร์ในระดับ “เมมเบอร์” จะไม่สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางการเงินได้ โดย Foodpanda มีประกันทั้งจักรยานยนต์และอุบัติเหตุ แต่ไรเดอร์ต้องทำงาน 6 เดือน และ 3 สัปดาห์ ต้องส่งออเดอร์อย่างน้อย 160 ออเดอร์ หากเคยรับประโยชน์จากสิทธิดังกล่าวแล้ว จะรับไม่ได้อีกจนกว่าจะครบเงื่อนไข

---

¹⁶ Manuel V. Gomez, “Spanish Supreme Court rules food-delivery riders are employees, not self-employed,” EL PAÍS, accessed August 29, 2021, https://english.elpais.com/economy_and_business/2020-09-24/spanish-supreme-court-rules-food-delivery-riders-are-employees.html.

ไรเดอร์ส่งอาหาร

มีรายจ่าย-รายรับ เริ่มต้นเท่าไร

รายจ่าย

ยานพาหนะ
เริ่มต้นที่ **40,000 บาท**

สมาร์ตโฟน
10,000-15,000 บาท

อุปกรณ์เสริมอื่นๆ
หมวกกันน็อค, บลูทูธ
1,000 บาท

ค่าเสีย + ค่ากล่อง
มีสัญลักษณ์
ฟูดเดลิเวอรี่
1,200-1,500 บาท*

*หมายเหตุ: เพิ่มขึ้นตามจำนวนการเป็นพาร์ทเนอร์

ค่าอินเทอร์เน็ต, ค่าโทรศัพท์
600-1,000 บาท/เดือน

รายรับ

ค่ารถ
ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล **40-50 บาท**
ก่อนหักค่าคอมมิชชัน 15%

พื้นที่อื่น **17-40 บาท**
ก่อนหักค่าคอมมิชชัน 15%

ไรเดอร์มีประสบการณ์ทำงาน **10-12 ชม.**
รายได้เฉลี่ย **800-1,000 บาท**

ข้อมูลจาก สภาไรเดอร์ ณ วันที่ 3 ก.พ.65

กรุงเทพฯ **จุดประกาย**

ภาพที่ 2 : แสดงรายรับรายจ่ายของไรเดอร์ ส่งอาหาร¹⁷

¹⁷ ศูนย์ประสานงานวิจัยแรงงานแห่งชาติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. “ไรเดอร์-ฮีโร่-โชตรวน สภาภาพการทำงานและหลักประกันทางสังคมของแรงงานส่งอาหารบนเศรษฐกิจแพลตฟอร์มในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ปี 2564.

Rocket Media Lab

#สภาพพพ ไรเดอร์ทั่วโลก

	สถานะของไรเดอร์			สวัสดิการจากแพลตฟอร์ม					แพลตฟอร์ม ชื่อไทย
	เป็นลูกจ้างตามกฎหมาย	มีกฎหมายเฉพาะคุ้มครอง	มีสภาพแรงงาน	การเป็นลูกจ้าง	ประกันสุขภาพ	ประกันอุบัติเหตุ	ชดเชยรายได้เมื่อเกิดอุบัติเหตุ	ประกันรายได้ขั้นต่ำ	
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้									
จีน ¹	X	X	X	X	✓	✓	X	X	Eleme Meituan Waimai
ไต้หวัน ²	X	X	X	X	✓	✓	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	Uber Eats foodpanda
เกาหลีใต้ ³	X	X	X	X	X	X	X	X	Couping Eats
ญี่ปุ่น	X	X	✓	X	X	X	X	X	Uber Eats
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้									
ไทย	X	X	X	X	✓ ⁴	✓	X	X	Grab, foodpanda LINE MAN
เวียดนาม	X	X	X	X	X	X	X	X	Grab
สิงคโปร์	X	X	X	X	X	X	X	X	Grab
มาเลเซีย	X	X	X	X	✓	✓	X	X	foodpanda
ฟิลิปปินส์	X	X	X	X	✓	✓	X	X	foodpanda
สหราชอาณาจักร ⁵	X	X	✓	X	X	✓	X	X	Uber Eats
ยุโรป									
เนเธอร์แลนด์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X	X	Just Eat
บอร์เนียว	X	X	✓	X	X	X	X	X	Uber Eats Thuisbezorgd.nl
สเปน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	foodora Wolt
ฝรั่งเศส	✓	X	✓	✓	✓	✓	X	X	Just Eat deliveroo
อเมริกา									
สหรัฐอเมริกา ⁶	X	X	✓	X	✓	✓	X	X	Uber Eats

¹ การเป็นลูกจ้างแพลตฟอร์มและมีประกันรายได้ขั้นต่ำได้เฉพาะไรเดอร์ที่ทำการส่งมอบเพียง
² การเป็นลูกจ้างแพลตฟอร์มมีเฉพาะบางแพลตฟอร์ม
³ การเป็นลูกจ้างตามกฎหมายมีกฎหมายเฉพาะคุ้มครองและมีสภาพแรงงานเฉพาะในกรุงโซลเท่านั้น
⁴ ส่วนใหญ่เป็นประกันสุขภาพโควิด-19
⁵ การเป็นลูกจ้างแพลตฟอร์มและมีประกันรายได้ขั้นต่ำมีเฉพาะบางแพลตฟอร์ม
⁶ มีเพียงรัฐแคลิฟอร์เนียที่เงินจ้างกฎหมายให้แพลตฟอร์มระบุกับไรเดอร์เมื่อส่งมอบ

ภาพที่ 3 : แสดงสถานะของไรเดอร์และสวัสดิการจากแพลตฟอร์มของประเทศต่าง ๆ¹⁸

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าหลายประเทศ อาชีพไรเดอร์นั้นเข้าข่ายงานประเภท “Gig Work” หรือ “ฟรีแลนซ์” เพราะไม่ได้มีความสัมพันธ์กับแพลตฟอร์มในฐานะลูกจ้างและนายจ้างตามกฎหมาย เมื่อไรเดอร์ไม่เข้าข่ายการเป็นลูกจ้างตามกฎหมายทำให้ไรเดอร์ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานของแรงงานได้ นำไปสู่การเคลื่อนไหวในการเรียกร้องสิทธิในหลายประเทศทั่วโลก¹⁹

¹⁸ Rocket Media Lab, “สภาพพพไรเดอร์ทั่วโลก,” Rocket Media Lab, สืบค้นเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2566, <http://rocketmedialab.co/world-rider>.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน

5. ร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

5.1 ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

พ.ศ. ...

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบให้สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ ความปลอดภัยในการทำงาน หลักประกันทางสังคม ตลอดจนการรวมกลุ่ม เพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้เกิดความเป็นธรรมในการจ้างงานเพื่อให้แรงงานนอกระบบได้รับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ทั้งนี้ ร่างกฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญดังนี้

(1) กำหนดให้แรงงานนอกระบบหมายความถึงคนทำงานสัญชาติไทยที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งไม่ได้เป็นลูกจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือไม่ได้เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 แห่งกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม รวมถึงผู้ที่คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ ประกาศกำหนด แต่มิให้หมายความรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐและของรัฐวิสาหกิจ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมาย

(2) กำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนแรงงานนอกระบบ และการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งองค์กรได้ กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบแห่งชาติ กำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ กำหนดให้มีพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบ และกำหนดให้มีช่องทางกรณียุติการร้องและการพิจารณา คำร้อง บทกำหนดโทษ และบทเฉพาะกาล

(3) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานมีอำนาจออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การส่งเสริมการมีงานทำหรือการพัฒนาฝีมือแรงงาน ออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ และสนับสนุนการดำเนินการสร้างหลักประกันทางสังคมให้กับแรงงานนอกระบบ กลุ่มแรงงานนอกระบบ และองค์กรแรงงานนอกระบบ รวมถึง

ออกกฎกระทรวงกำหนดสภาพการทำงาน ค่าตอบแทน หรือสิทธิประโยชน์อื่น ๆ รวมทั้งรูปแบบหรือเงื่อนไขในการทำสัญญา เพื่อคุ้มครองแรงงานนอกระบบบางกลุ่มหรือบางประเภทซึ่งมีการจ้างงานหรือให้บริการระหว่างแรงงานนอกระบบกับผู้จ้างงาน

(4) กำหนดให้แรงงานนอกระบบมีสิทธิขึ้นทะเบียนแรงงานนอกระบบ และกำหนดให้แรงงานนอกระบบตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปขึ้นทะเบียนกลุ่มแรงงานนอกระบบตามลักษณะของอาชีพ รวมทั้งกำหนดให้แรงงานนอกระบบตั้งแต่ 15 กลุ่มขึ้นไป ทะเบียนเพื่อจัดตั้งองค์กรแรงงานนอกระบบได้ รวมทั้งกำหนดให้องค์กรแรงงานนอกระบบมีสิทธิเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ เพื่อพิจารณาให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการส่งเสริมการมีงานทำการเข้าถึงแหล่งทุนและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

(5) กำหนดให้มี “คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบแห่งชาติ” ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ โดยมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ และเสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎกระทรวง หรือประกาศที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบต่อคณะรัฐมนตรี

(6) กำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการคุ้มครองแรงงานนอกระบบ โดยกำหนดให้เงินและดอกผลที่กองทุนได้รับได้แก่ ค่าปรับที่ได้รับจากการลงโทษผู้กระทำความผิดเงินค่าสมาชิก เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรืออุทิศให้ เงินที่ได้รับจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ ดอกผลและผลประโยชน์ที่เกิดจากกองทุน เงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินของกองทุนหรือที่ได้จากการจัดหารายได้ เงินหรือทรัพย์สินที่

ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับจัดสรรจากกฎหมายอื่น ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

(7) กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบ โดยมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์กำกับดูแลการบริหารจัดการ และติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน และพิจารณาอนุมัติแผนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ

(8) กำหนดให้พนักงานตรวจแรงงานนอกระบบมีอำนาจในการเข้าไปในสถานที่ทำงานของแรงงานนอกระบบ หรือสำนักงานของผู้จ้างทำงาน หรือสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบในเวลาดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบสภาพการทำงานของแรงงานนอกระบบ สอบถามข้อเท็จจริง และมีหนังสือสอบถามหรือเรียกผู้จ้างทำงาน เจ้าของสถานประกอบกิจการมาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ส่งสิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้จ้างทำงาน เจ้าของสถานประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ

(9) กำหนดให้มีบทกำหนดโทษ เช่น กำหนดให้ผู้ซึ่งขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือกำหนดให้ผู้จ้างทำงานที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงานนอกระบบต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

(10) กำหนดให้มีบทเฉพาะกาล ได้แก่ กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่ง ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ กำหนดให้กองบริหารการคลังสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ทำหน้าที่สำนักงานบริหารกองทุนไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการจัดตั้งสำนักงานบริหารกองทุน และให้ผู้อำนวยการกองบริหาร

การคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสำนักงานบริหารกองทุน จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงานบริหารกองทุน กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบจังหวัด ประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่ง ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งอนุกรรมการ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และกำหนดให้โอนบรรดาทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ เงินงบประมาณ และรายได้ที่ประกอบเป็นกองทุนเพื่อผู้รับงานไปทำที่บ้านไปเป็นของกองทุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและคุ้มครองแรงงานนอกระบบตามพระราชบัญญัตินี้

5.2 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. ...

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. ... มีเป้าหมายให้แรงงานอิสระเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานหรือประกอบอาชีพ โดยก่อนจะเข้าถึงสิทธิได้ต้องทำให้แรงงานกลุ่มนี้มีสถานภาพทางกฎหมายเสียก่อน กฎหมายนิยามว่า “แรงงานอิสระ” หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพอิสระ และผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ

“อาชีพอิสระ” คือ ผู้ไม่มีนายจ้างตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน เช่น ผู้ค้าขาย ผู้รับจ้างหรือให้บริการ เกษตรกร และ “อาชีพกึ่งอิสระ” คือ ผู้ซึ่งมิใช่ลูกจ้างตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และเป็น (1) ผู้ประกอบอาชีพผ่านบริการธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัล หรือ (2) ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างหรือให้บริการที่ได้รับค่าตอบแทนหรือรายได้หลักจากผู้จ้างงานเพียงคนเดียว ในจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้าของรายได้ทั้งหมด

ด้วยสถานะที่คลุมเครือ ทำให้แพลตฟอร์มปฏิบัติกับไรเดอร์ประหนึ่งว่าไรเดอร์เป็นผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างทำของ ซึ่งทำให้แพลตฟอร์มได้ประโยชน์จากการที่ไม่ต้องรับภาระต้นทุนคุ้มครองไรเดอร์ในฐานะลูกจ้างตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ร่างพระราชบัญญัติแรงงานคุ้มครองอิสระ พ.ศ. ... ได้เข้ามาแก้ไขความคลุมเครือนี้ โดยการทำให้ไรเดอร์มีฐานะเป็นผู้ประกอบอาชีพกึ่งอิสระ คือภายใต้กฎหมายนี้การจ้างงาน

ไรเตอร์ไม่ใช่การจ้างทำของ แต่เป็นการจ้างงานที่โน้มเอียงไปในทางการจ้างแรงงาน แต่ยังไม่ใช่การจ้างตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

รายละเอียดของร่างพระราชบัญญัตินี้ มีส่วนที่เป็นสาระสำคัญคือ ในหมวดที่ 4 ว่าด้วยการส่งเสริม พัฒนาคุณภาพชีวิต และคุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพกึ่งอิสระ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ครอบคลุมตั้งแต่สัญญาจ้าง ค่าตอบแทน หลักประกันในการทำงาน สิทธิและสวัสดิการ การร้องเรียนสอบสวนและดำเนินคดี เมื่อพิจารณาเนื้อหา ในหมวดที่ 4 พบว่า มีข้อกำหนดให้ผู้จ้างต้องปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม แสดงสัญญาจ้างอย่างเปิดเผย สิทธิและสวัสดิการแรงงาน และสิทธิในการฟ้องร้องตาม กระบวนการยุติธรรม โดยมีผู้ตรวจการแรงงานเป็นกลไกให้ความคุ้มครองและ ความเป็นธรรมทั้งแก่ฝ่ายผู้จ้างและแรงงาน

ในหมวดที่ 5 ว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและ คุ้มครองแรงงานอิสระ ซึ่งดูเหมือนว่าเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของแรงงานอิสระ แต่ตัวแทนฝ่ายแรงงานอิสระกลับมีสัดส่วนน้อยกว่าและมีที่มาจากแต่งตั้งโดย รัฐมนตรี โดยร่างพระราชบัญญัตินี้ระบุว่าการกรรมาธิการ ได้แก่หัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 9 ตำแหน่ง ตัวแทนองค์กรอิสระ 2 ตำแหน่ง คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภาควิชาการ แต่งตั้งโดยรัฐมนตรี 3 ตำแหน่ง ขณะที่ตัวแทนจากผู้แทนองค์กรแรงงานอิสระไม่เกิน 6 ตำแหน่ง²⁰

ดังนั้น จากการศึกษาสภาพปัญหาของแรงงานแพลตฟอร์ม ปัจจุบันยังไม่มี กฎหมายที่เอื้อต่อการส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระเป็นการเฉพาะ ทำให้แรงงาน แพลตฟอร์มไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานหรือประกอบอาชีพ และความปลอดภัยในการทำงาน จึงพิจารณาได้ว่าร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ จะช่วยส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานแพลตฟอร์มให้ได้รับความคุ้มครองด้านความ ปลอดภัยและอาชีวอนามัยในการทำงาน และได้รับรายได้ที่เป็นธรรมและเพียงพอ ต่อการดำรงชีพ มีหลักประกันทางสังคมที่เหมาะสม สามารถเข้าถึงกระบวนการ

²⁰ พฤกษ์ เกาถวิล และวรุตล ตูลารักษ์. “โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการรูปแบบการสร้างอำนาจต่อรองเพื่อ สุขภาวะของแรงงานนอกระบบกลุ่มแรงงานแพลตฟอร์มส่งอาหารและกลุ่มแรงงานส่งสินค้าในกิจการขนส่ง.” สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ, 2566.

ยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร รวมทั้งจะเป็นการส่งเสริมเสรีภาพในการร่วมกันจัดตั้งและดำเนินกิจการองค์กรแรงงานอิสระ องค์กรผู้ประกอบการธุรกิจ และสภาองค์กรผู้ประกอบการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อไป²¹

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ประเด็นเรื่องสถานะของผู้ให้บริการรับส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์ม เป็นประเด็นที่มีการถกเถียงอย่างเป็นวงกว้างทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เนื่องจากสถานะทางกฎหมายจะส่งผลถึงการได้รับความคุ้มครองต่างกฎหมายแก่ผู้ทำงานที่เหมาะสมสำหรับประเด็นนี้ องค์กรแรงงานระหว่างประเทศยังไม่มีกำหนดหรือให้คำตบที่ชัดเจนว่าผู้ทำงานให้บริการรับส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มมีสถานะทางกฎหมายแต่อย่างไร แต่ทางองค์กรแรงงานระหว่างประเทศได้มีการเผยแพร่รายงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นนี้ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการจะพิจารณาสถานะทางกฎหมายของบุคคลใด ให้พิจารณาจากข้อเท็จจริงประกอบ ข้อกฎหมายโดยไม่ควรพิจารณาโดยอาศัยเพียงข้อสัญญาหรือข้อตกลงเท่านั้น

สำหรับประเทศไทยนั้น ในปัจจุบันยังไม่มีแนวคำพิพากษาที่ระบุถึงสถานะของผู้ทำงานให้บริการ ขนส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์มที่ชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาจากสถานะตามกฎหมายในปัจจุบัน หากดูจากลักษณะการทำงานของผู้ทำงานจากภาพรวมจะเห็นได้ว่า ลักษณะการทำงานของผู้ทำงานมีลักษณะที่เข้าลักษณะของสัญญาจ้างทำของมากกว่าสัญญาจ้างแรงงาน อย่างไรก็ตาม ในการตัดสินสถานะของผู้ทำงานคงไม่สามารถกล่าวได้เพียงจากการดูลักษณะการทำงานโดยภาพรวมเท่านั้น เนื่องจากผู้ทำงานแต่ละคนมีลักษณะการทำงานที่แตกต่างกันไป ดังนั้น ในการตัดสินสถานะนิติสัมพันธ์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาลักษณะการทำงาน ตามข้อเท็จจริงของแต่ละบุคคลประกอบด้วย

---

²¹ กระทรวงแรงงาน, “ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. ....” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2567, <https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=0HM2V>.

ดังนั้น การกำหนดนิยามคำว่าลูกจ้างในกฎหมายเสียใหม่ รวมถึงการสร้างกฎหมายเฉพาะกลุ่มแรงงานบนแพลตฟอร์มเอง จึงเป็นวิธีที่แก้ไขต้นตอของปัญหาได้ตรงจุดที่สุด แต่การบัญญัติกฎหมายใหม่นั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใช้เวลาพอสมควรเช่นกัน ควรผลักดันให้ศาลมีคำพิพากษาว่าไรเดอร์ก็ถือเป็นลูกจ้าง อาจมีความเป็นไปได้และอาจรวดเร็วกว่าวิธีการบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่ เพราะคำตัดสินของศาลแรงงานต้องอยู่ภายใต้คติพจน์ (Slogan) ที่ว่า “สะดวก ประหยัด รวดเร็ว เป็นธรรม” ซึ่งอาจเป็นส่วนช่วยในการที่ไรเดอร์อาจเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายได้เร็วขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดสวัสดิการกับแรงงานแพลตฟอร์มที่ยังถือว่าเป็นแรงงานที่อยู่นอกกฎหมายแรงงานอย่างเหมาะสม

รายการอ้างอิง

หนังสือ

วินัย ลู่วิโรจน์. หลักวินิจฉัยลักษณะสำคัญของสัญญาจ้างแรงงาน กรุงเทพฯ: ศรีเอทีพี คอร์เนอร์, 2546

บทความวารสาร

นันทพล พุทธพงษ์. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานแพลตฟอร์มดิจิทัล: กรณีศึกษาธุรกิจรับส่งอาหารในประเทศไทย.” *วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์* ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (2565): 271.

นิภาพรรณ เจนสันติกุล. “แรงงานแพลตฟอร์มในระบบเศรษฐกิจดิจิทัล.” *วารสารวิชาการแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน* ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 (2564): 6.

วิทยานิพนธ์

ศรานนท์ โดบุญมา และณัฐวัฒน์ กุณาหลาย. “พฤติกรรมการใช้บริการ Food delivery.” วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2562.

เว็บไซต์

กระทรวงแรงงาน. “ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. ... .” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2567, <https://qr.senate.go.th/sh/f/?k=0HM2V>.

พิชญพร โพธิ์สง่า, “วิถีไรเดอร์: อาชีพอิสระ บนความกดดันของแพลตฟอร์ม?”, The Active, accessed August 29, 2021, สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2566, <https://theactive.net/data/driver-problems-platform-work-and-the-employment-relationship/>.

James Muldoon. “App-Based Corporations Can’t Just Ignore Labor Law.” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2566, <https://jacobinmag.com/2021/08/spain-delivery-platforms-glovo-gig-economy-employees>.

John-Paul Ford Rojas. “Deliveroo wins legal battle over riders employment status and bargaining rights.” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2566, <https://news.sky.com/story/deliveroo-wins-legal-battle-over-riders-employment-status-and-bargaining-rights-12340804>.

Manuel V. Gomez. “Spanish Supreme Court rules food-delivery riders are employees, not self-employed.” สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2566, https://english.elpais.com/economy_and_business/2020-09-24/spanish-supreme-court-rules-food-delivery-riders-are-employees.html.

Rocket Media Lab. “สภาพพพพรไรเดอร์ทั่วโลก.” สืบค้นเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2566, <http://rocketmedialab.co/world-rider>

เอกสารอื่น ๆ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พฤษัย เถาถวิล และวรุตต ตูลารักษ์. “โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการรูปแบบการสร้างอำนาจต่อรองเพื่อสุขภาวะของแรงงานนอกระบบกลุ่มแรงงานแพลตฟอร์มส่งอาหารและกลุ่มแรงงานส่งสินค้าในกิจการขนส่ง.” สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ, 2566.

ศูนย์ประสานงานวิจัยแรงงานแห่งชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. “ไรเตอร์-ฮีโร่-โช้ตรวน สภาพการทำงานและหลักประกันทางสังคมของแรงงานส่งอาหารบนเศรษฐกิจแพลตฟอร์มในสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช ปี 2564.

ข้อพิจารณาความรับผิดทางประมวลกฎหมายอาญา
ตามมาตรา 289(1) กรณีผู้รับบุตรบุญธรรมและผู้เลี้ยงดูมา
Consideration of Liability under Criminal Code Section
289(1) in Cases of Legitimate Child Adopters and Custodians

รัฐสภา จุรีมาศ¹
กฤติน แสนสระดี²

Received 2 February 2024; Revised 17 April 2024; Accepted 27 May 2024

บทคัดย่อ

กฎหมายอาญาในประเทศไทยมีขึ้นเนื่องด้วยเหตุผลหลากหลายประการ รวมถึงการคุ้มครองสังคมให้บุคคลในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีระเบียบ และคงไว้ซึ่งศีลธรรมอันดี โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญานั้น ประกอบไปด้วย บัญญัติการกระทำที่เป็นความผิด บัญญัติโทษของการกระทำนั้น และคุณธรรมทางกฎหมายที่แฝงอยู่ในทุก ๆ ความผิดฐานต่าง ๆ ของกฎหมายอาญา กล่าวถึงคำว่า “คุณธรรมทางกฎหมาย คือ ประโยชน์ที่กฎหมายมุ่งที่จะคุ้มครอง” หมายความว่า

---

¹ Dr. Rattasapa Chureemas

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Assistant to the President for Student Development,

Curriculum Lecturer in the Bachelor of Laws Program Srinakharinwirot University

E-mail: rattasapa@g.swu.ac.th

² Kittin Sansadee

นิสิตหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Undergraduate Student Faculty of Social Sciences

Bachelor of Laws Program Srinakharinwirot University

E-mail: Kittin.poom@g.swu.ac.th

ประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่กฎหมายมุ่งที่จะคุ้มครองไว้ หากขาดคุณธรรมทางกฎหมายไป สังคมก็จะไม่เป็นสังคมที่สงบสุข และหนึ่งในคุณธรรมทางกฎหมายที่สำคัญและใกล้ตัวที่สุดคือ คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายในลักษณะที่ 10 ของประมวลกฎหมายอาญา ดังปรากฏตาม มาตรา 289 “ผู้ใด ซ้ำ บุกพากรี...ต้องระวางโทษประหารชีวิต” นั้น ได้บัญญัติคุณธรรมทางกฎหมายในการคุ้มครองศีลธรรมทางศาสนาของพุทธศาสนา และค่านิยมของประชาชนในประเทศไทย ที่มองว่าบุพการีนั่นถือเป็นบุคคลที่มีพระคุณอย่างยิ่ง การซ้ำบุพการีนั่นถือเป็นอนันตริยกรรม หรือกรรมที่หนักสุดในข้อปิตุฆาตหรือมารุฆาต ซึ่งขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน กฎหมายจึงให้ความคุ้มครองบุพการีมากกว่าบุคคลทั่วไป สังเกตได้จากโทษของมาตรา 289 ที่กำหนดความผิดมากกว่ามาตรา 288

อย่างไรก็ตาม กลุ่มบุคคลที่ในสังคมถือได้ว่าเป็นผู้มีพระคุณไม่แพ้บุพการี ก็คือผู้รับบุตรบุญธรรม หรือบิดามารดาบุญธรรมและผู้ที่เกี่ยวข้องมานั้นเอง บททศวรรษวิชาการฉบับนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ถึงการคุ้มครองทางกฎหมาย วิธีการให้ความคุ้มครองที่มากกว่าบุคคลทั่วไป คุณธรรมทางกฎหมาย และเหตุผลที่กฎหมายอาญามาตรา 289 ควรจะบัญญัติให้รวมไปถึงบิดามารดาบุญธรรมและผู้ที่เกี่ยวข้องมาด้วย

คำสำคัญ: มาตรา 289 ผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้ที่เกี่ยวข้องมา ความรับผิดชอบทางอาญา

Abstract

Criminal law in Thailand is established for various reasons, including the protection of societal harmony, ensuring individuals coexist peacefully with a set of ethical standards. The essence of criminal law comprises the prohibition of wrongful acts, the penalties associated with those acts, and the legal principles embedded in every offense under criminal law. The term "legal morality" refers to the benefit or value of coexisting in a society that the law seeks to protect. Without legal

morality, society cannot achieve tranquility. One crucial legal moral principle is the protection of life and body, as evident in Article 289 of the Criminal Code, which states, "Whoever causes the death...shall be liable to the death penalty." This provision establishes a legal moral standard to protect Buddhist religious values and public sentiment in Thailand, considering a person who has been killed as someone deserving special consideration.

However, individuals in society considered to be equally deserving of respect as a person killed are the adoptive parents and caregivers. This academic paper aims to analyze the legal protection afforded, going beyond that given to the general population. Legal morality and the reasons why Criminal Code Section 289 should encompass adoptive parents and caregivers are discussed.

Keywords: Article 289, Adoptive parents, Custodians, Criminal offenses

บทนำ

“มนุษย์” ถือเป็นสัตว์สังคมที่จำเป็นที่จะต้องอยู่ร่วมกันและพึ่งพาอาศัยกันในการดำรงชีวิต หรือการสืบทอดขยายเผ่าพันธุ์ต่อไป เมื่อมีการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมก็จำเป็นที่จะต้องมีกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ร่วมกันให้สังคมน่าอยู่หรือสงบสุข และมีลักษณะเป็นที่ยอมรับกันในส่วนรวม เป็นเช่นนี้เรื่อยมาตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน สังเกตได้ว่าสิ่งที่เป็กฎระเบียบที่ใหญ่และยอมรับกันทั่วไปในสังคมปัจจุบันจะเรียกว่า “กฎหมาย” กฎหมายเป็นข้อบัญญัติหรือหลักการที่นำมาใช้เพื่อให้สังคมสงบสุข

หนึ่งในกฎหมายทั้งหลาย มีกฎหมายที่เรียกว่ากฎหมายอาญา เป็นกฎหมายบัญญัติที่ว่าด้วยการกระทำความผิดและบัญญัติโทษของการกระทำนั้น ๆ ไปวัตถุประสงค์ในการลงโทษนั้นมีอยู่หลายประการด้วยกัน กล่าวคือ 1) การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน 2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งอาชญากรรมหรือปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด 3) การลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม

1) การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน³ คือเปรียบเทียบการใช้การลงโทษเพื่อเอาคืนผู้กระทำผิด เพื่อให้ผู้เสียหายบรรเทาความคับแค้นใจหรือความไม่ยุติธรรมที่ตนเองต้องได้รับ ซึ่งมีการพัฒนาแนวความคิดนี้เรื่อยมาเพื่อให้สามารถชดเชยความรู้สึกของผู้เสียหายให้ได้มากที่สุดแต่ต้องอยู่ในหลักนิติธรรม ซึ่งแนวความคิดนี้มีมาตั้งแต่สมัยก่อน ซึ่งมีแนวความคิดของศาสนาปณอญคือการชดเชยความผิด (Expiation) ตามกฎหมายฮีบรูว์ ที่ถือว่าการลงโทษเป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดในการได้ชดเชยความผิดของตนเอง

2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งอาชญากรรมหรือปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด⁴ คือการที่ลงโทษเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำอีก โดยมีหลักการคือลงโทษมิใช่เพียงเพื่อแต่การทรมานผู้กระทำความผิดหรือชดเชยความผิดของตนเอง

³ สันญพวงศ์ ลิ้มประเสริฐ, สุธีราภรณ์ แสงจันทร์ศรี และ อนิสมา มานะทน, “การลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญา (Criminal Offenders’ Punishment),” งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2562, คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย, 26 เมษายน 2562. หน้า 1489.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1491.

เพียงเท่านั้น แต่ควรจะต้องเป็นการป้องกันมิให้คน ๆ นั้นกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก เป็นครั้งที่สอง ควรจะลงโทษให้เด็ดขาดและเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดต่อ ๆ ไป เป็นการก่อให้เกิดความสำนึกว่าอาชญากรรมไม่คุ้มกับโทษโดยความสมัครใจของผู้กระทำเอง ซึ่งในสมัยก่อนวิธีการลงโทษเพื่อที่จะให้เกิดผลเช่นนี้มีหลากหลายวิธีการไม่ว่าจะเป็น การอบรมทางศาสนา การให้การศึกษาทั่วไป การแก้ไขสภาพแวดล้อม การให้ความช่วยเหลือหลังพ้นโทษ เรียกอีกอย่างได้ว่าเป็นการเตรียมการเพื่อให้ผู้คนที่กระทำความผิดนั้น สามารถเข้าสู่สังคมได้เหมือนอย่างปกติที่ควรจะเป็น

3) การลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม⁵ คือ มุ่งประสงค์ที่จะป้องกันการกระทำความผิดซ้ำโดยทำให้เขาหมดโอกาสที่จะได้กระทำความผิดอีก โดยมีจุดเริ่มต้นในสมัยก่อนที่ใช้กันตั้งแต่สถานเบา คือ กักบริเวณไล่ไปจนถึงจำคุก เพราะการจำกัดที่อยู่และอิสรภาพของผู้กระทำความผิดย่อมทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถที่จะออกไปกระทำความผิดได้อีก อย่างน้อยก็เป็นการชั่วคราวหรือถาวร ซึ่งโอเพินไฮเมอร์ (Oppenheimer) ได้เรียกวิธีการนี้ว่า “ทฤษฎีลดความสามารถ” (Theory of Disablement) ซึ่งวิธีการจำคุกจะมีตั้งแต่ระยะสั้นไปจนถึงระยะยาวหรือตลอดชีวิต ในสมัยก่อนส่วนใหญ่จะนิยมลงโทษกับอาชญากรวิกลจริต (Abnormal Offenders) ที่คิดว่าการกระทำความผิดเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือเป็นรสนิยมส่วนตัว หรืออาชญากรที่ทำผิดเป็นสันดาน (Habitual Offenders) แต่ก็มีอีกทฤษฎีนั้นคือการกำหนดโทษให้หนักขึ้น เพื่อที่คนในสังคมจะเกรงกลัวและไม่กล้าที่จะทำตามแม้จะสั้นไร้หนทางก็ตาม

กล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษนั้นมีจุดร่วมกันประการหนึ่งก็คือ มีการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดทำให้สังคมเป็นไปในทางที่ดีขึ้น และในทางอาญาของประเทศไทยเรานั้นการลงโทษในทางอาญามีบัญญัติอยู่ในมาตรา 18⁶ ได้แก่ ประหาร

⁵ สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ, สุธีราภรณ์ แสงจันทร์ศรี และ อนิสมา มานะทน, “การลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญา (Criminal Offenders’ Punishment),” งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2562, คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย, 26 เมษายน 2562. หน้า 1490.

⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 “โทษสำหรับผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน”

ชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน ซึ่งโทษแบบไหนที่จะปรับใช้กับความผิดฐานใด ย่อมมีการบัญญัติไว้ในตัวบทกฎหมายนั้น ๆ ซึ่งในการกระทำความผิดบางอย่างจะมีเหตุ ให้ได้รับโทษหนักขึ้นจากการกระทำความผิดในประเภทนั้น ๆ เรียกว่าเหตุจรรยาหรือ ผลจรรยา ในส่วนนี้ผู้เขียนจะอธิบายถึงแต่เหตุจรรยาเป็นประเด็นหลัก

เหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษที่หนักขึ้น⁷ เป็นข้อเท็จจริงที่ผู้กระทำ จะต้องรู้ถึงองค์ประกอบที่จะทำให้ต้องได้รับโทษที่หนักขึ้น ตามมาตรา 62 วรรคสาม⁸ ที่มีหลักว่าบุคคลใดที่จะได้รับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด ต้องรู้ถึงข้อเท็จจริง นั้นเสียก่อน หากมิได้รู้ข้อเท็จจริงที่ทำให้ได้รับโทษหนักขึ้นก็เพียงแต่ได้รับโทษในการ กระทำความผิดธรรมดาของฐานความผิดนั้นเท่านั้น อาทิ มาตรา 289 (1) ผู้ใดฆ่า บุพการี โดยผู้กระทำจะต้องรู้เสียก่อนว่าวัตถุแห่งการกระทำคือ บุพการี มิฉะนั้นก็จะ ได้รับโทษและมีความผิดเพียงแค่ว่าผู้อื่นตามมาตรา 288 เท่านั้น

แนวความคิดของการเกิดเหตุจรรยา เนื่องจากสังคมต้องการที่จะลงโทษผู้ที่จะ กระทำผิด แต่ในการกระทำผิดแต่ละครั้งของบุคคลอาจจะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับ วิธีการหรือเหตุผลส่วนตัวของปัจเจกบุคคลไป กฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายที่ต้อง ติความอย่างแน่ชัดจึงไม่สามารถที่จะเพิ่มโทษให้แก่บุคคลที่กระทำความผิดฐานเดียวกัน แต่มีความร้ายแรง หรือวิธีการที่แยกว่าได้โดยไม่มีกฎหมายที่บัญญัติกำหนดถึง บทลงโทษสำหรับความร้ายแรงหรือวิธีการที่แยกว่านั้นได้ ดังนั้นเหตุจรรยาหรือเหตุที่ จะทำให้ได้รับโทษหนักขึ้นจึงบัญญัติไว้เพื่อบังคับใช้ลงโทษบุคคลที่สมควรจะได้รับโทษ มากกว่าการกระทำความผิดธรรมดา ซึ่งสามารถแบ่งหลักการเกิดของเหตุจรรยาได้เป็น 2 แนว คือ

⁷ ฐอวัฒน์ นักระนาด, “ศึกษาความเหมาะสมในการกำหนดเหตุจรรยาตามมาตรา 335 ให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ในปัจจุบัน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิตย์, 2562), หน้า 4.

⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62 วรรคสาม “บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้นด้วย”

การคำนึงถึงผลของการกระทำ⁹ ถ้าเหตุของการกระทำร้ายแรงขึ้นจากเดิมหรือ ผลกระทบมีมากขึ้นจากเดิมก็ควรที่จะได้รับโทษที่หนักขึ้น เช่น การลักทรัพย์ หากวัตถุประสงค์ของการกระทำเป็นวัตถุประสงค์ทางศาสนาที่สักการบูชาของคนในสังคม ก็เป็นเหตุที่จะต้องได้รับโทษที่หนักขึ้น ตามมาตรา 335 ทวิ¹⁰ ซึ่งการคำนึงถึงผลของการกระทำนั้นก็ยังมิ วัตถุประสงค์เพื่อที่จะคุ้มครองวัตถุประสงค์แห่งการกระทำบางอย่างให้มากกว่าวัตถุประสงค์แห่งการกระทำอื่นจากการกระทำผิดเดียวกัน เช่น 289 (1) คุ้มครอง “บุพการี” มากกว่า “ผู้อื่น” ของมาตรา 288 เห็นได้จากเป็นเหตุฉกรรจ์ที่ทำให้ได้รับโทษที่หนักขึ้น ซึ่งพิเคราะห์จากวัตถุประสงค์ของการลงโทษจากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ก็ทำให้สังเกตได้ว่าโทษที่หนักขึ้นก็เพื่อการคุ้มครองที่มากขึ้น

การคำนึงถึงจิตใจผู้กระทำ ถ้าผู้กระทำมีจิตใจหรือเจตนาที่จะก่อให้เกิด ผลร้ายแรงมากขึ้นก็ควรที่จะได้รับโทษที่หนักขึ้นตามไปด้วย ดังเช่นหลักกฎหมายอาญา ของประเทศเยอรมนีที่จะคำนึงถึงหลักความชั่ว และแม้ว่าผู้กระทำผิดนั้น จะกระทำความผิดอย่างเดียวกัน แต่กฎหมายอาญาจะกำหนดโทษให้แตกต่างกันไป ตามแต่เจตนาของผู้กระทำผิดว่าอยากจะให้เกิดผลร้ายเพียงใดหรือต่อผู้ใด ตามหลักเจตนา (Intent) อาทิ ผู้กระทำกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จากเหตุ ข้อเท็จจริงคือทำร้ายผู้อื่น แต่ผู้กระทำเข้าใจผิดไปว่าผู้อื่นคือเจ้าพนักงานที่เคยจับตน เข้าคุก จึงเข้าไปทำร้ายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตราย เพราะฉะนั้นผู้กระทำผิดจึงมีความผิดฐานพยายามทำร้ายเจ้าพนักงานตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (2) มิใช่แค่ทำร้ายร่างกาย ตามมาตรา 295 เป็นต้น

นอกจากนี้ แนวคิดของนักวิชาการทางกฎหมายมีความเห็นในการแบ่งลักษณะ แนวคิดของเหตุฉกรรจ์เป็นหลายลักษณะ ดังนี้

⁹ ขวัญธิดา สุวรรณบัตร, “เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา: ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมาย ต่างประเทศ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545). หน้า 14

¹⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ทวิ ผู้ใดลักทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา ถ้าทรัพย์นั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของ พระพุทธรูป หรือวัตถุดังกล่าว ต้องระวางโทษ.....

ลักษณะที่ 1 ท่านศาสตราจารย์อาจารย์คณิต ณ นคร¹¹ ได้แบ่งเหตุฉกรรจ์ ออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) เหตุฉกรรจ์ที่เป็นจุดมุ่งหมายของอาชญากรรม และ 2) เหตุฉกรรจ์เกี่ยวเนื่องกับลักษณะของการกระทำ

ลักษณะที่ 2 ท่านศาสตราจารย์สัญญาชัย สัจจวานิช¹² ได้แบ่งเหตุฉกรรจ์ออกเป็น 4 ประเภทคือ 1) เหตุฉกรรจ์จากบุคคลที่ถูกประทุษร้าย 2) เหตุฉกรรจ์จากลักษณะพิเศษของเจตนา 3) เหตุฉกรรจ์จากความร้ายแรงของลักษณะวิธีการกระทำ และ 4) เหตุฉกรรจ์จากเจตนาพิเศษ

สังเกตเห็นได้ว่าเหตุฉกรรจ์ที่จะทำให้ได้รับโทษหนักขึ้นนั้นอาจเป็น “วัตถุแห่งการกระทำ” ที่ทำให้ได้รับโทษหนักขึ้นด้วย เปรียบเสมือนการคุ้มครองวัตถุแห่งการกระทำให้ได้รับความคุ้มครองที่มากขึ้น แต่ปัญหาคือกฎหมายใช้หลักเกณฑ์ใดในการเลือกที่จะคุ้มครองวัตถุแห่งการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

มาตรา 288 “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี”

มาตรา 289 (1) “ผู้ใดฆ่าบุพการี ต้องระวางโทษประหารชีวิต”

จากตัวอย่างข้างต้นสังเกตเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 และ 289 (1) เป็นความผิดที่มีการกระทำเป็นการฆ่าชีวิตมนุษย์เหมือนกันแต่สาเหตุที่มาตรา 289 (1) นั้น มีบัญญัติโทษไว้หนักกว่าก็เพราะวัตถุแห่งการกระทำของมาตรา 289 (1) คือ บุพการี เป็นวัตถุแห่งการกระทำที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองเป็นพิเศษ สาเหตุที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครองกลุ่มคนประเภทนี้นั้นจำเป็นต้องอธิบายถึง “คุณธรรมทางกฎหมาย”

¹¹ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), หน้า 51-52.

¹² สัญชัย สัจจวานิช, คำอธิบายกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2515), หน้า 59.

คุณธรรมทางกฎหมาย (Legal Interest) คือ “ประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายคุ้มครอง หรือประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง”¹³ พิจารณาจากสาเหตุของการลงโทษหรือสาเหตุในการเพิ่มโทษที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถที่จะสังเกตถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญาได้ก็คือเป็นกฎหมายที่มีขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสังคม กฎหมายอาญาในส่วนภาคความผิดแม้จะบัญญัติแก่ผู้กระทำ การกระทำ วัตถุแห่งการกระทำและโทษของการกระทำเอาไว้ แต่ในทุก ๆ คำที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่ลึกรอนสิทธิของบุคคลแล้ว ย่อมมีสาเหตุและมีเหตุผลในการที่จะบัญญัติลงไปถึงก็เพื่อคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายนั่นเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมไม่ว่าจะเป็นศีลธรรม ความเชื่อ ประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น ฉะนั้น เมื่อพิจารณาคุณธรรมทางกฎหมายของ มาตรา 288 หรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครองในมาตรานี้ก็คือ สิทธิในชีวิตของมนุษย์ ศีลธรรมตามหลักของศาสนาที่ว่ากล่าวหาผู้อื่นนั้นเป็นบาปนั่นเอง

ผลการศึกษา

จากที่กล่าวมาคุณธรรมทางกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 (1) ซึ่งเป็นความผิดที่มีผู้กระทำและการกระทำอย่างเดียวกันกับมาตรา 288 เพียงแต่มีวัตถุแห่งการกระทำที่ไม่เหมือนกัน คือ เปลี่ยนจากคำว่าผู้อื่นมาเป็น บุพการี มีคุณธรรมทางกฎหมาย คือ ศีลธรรมและศาสนาทางพุทธศาสนา ที่ถือว่าการฆ่าบุพการีเป็นอนันตริยกรรมหรือกรรมที่หนักสุดในข้อปิตุฆาตหรือมาตุฆาต¹⁴ ซึ่งเป็นการกระทำที่ร้ายแรงมากแสดงให้เห็นถึงความโหดร้ายอกตัญญูของผู้กระทำ เพราะไม่ใช่เพียงแค่เป็นการฆ่าชีวิตมนุษย์ แต่ตามหลักของศาสนาและจารีตขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยเรานั้น ตั้งแต่สมัยโบราณมีค่านิยมที่ให้บุตรหลานต้องกตัญญูรู้คุณของบิดา

¹³ คัทราวดี สีทองเสื่อ, “คุณธรรมทางกฎหมายในทางอาญา : ศึกษาความผิดฐานรับของโจร,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557). หน้า15.

¹⁴ คณพล จันทน์หอม, กฎหมายอาญา ภาคความผิดเล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2565), หน้า 40.

มารดา ปู่ย่า ตา ยาย ทวด ซึ่งอยู่ในนิยามของคำว่าบุพการีทางกฎหมายในสมัยปัจจุบัน การที่ผู้กระทำได้กระทำต่อบุคคลเหล่านี้ก็สมควรที่จะได้รับโทษที่หนักขึ้น ซึ่งเหตุฉกรรจ์ในลักษณะนี้มีมาตั้งแต่ในสมัยก่อน กล่าวคือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127¹⁵

มาตรา 249 “ผู้ใดกระทำโดยเจตนา ให้ผู้หนึ่งผู้ใดถึงแก่ความตาย ท่านว่า มันท่าคนโดยเจตนา มีความผิดให้ลงอาญา... สถานหนึ่งให้ประหารชีวิตให้มันตกตาย ไปตามกัน สถานหนึ่งให้จำคุกตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไปจนถึง ยี่สิบปี”

มาตรา 250 “ผู้ใดฆ่าคนโดยเจตนา ต้องตามลักษณะอย่างใดที่ว่าต่อไป ในมาตรานี้ (1) ฆ่าบิดามารดา หรือ ญาติที่สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป... ให้ลงอาญามัน ให้ตายตกไปตามกัน”

ประเด็นที่สำคัญคือในประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด ลักษณะที่ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย เหตุฉกรรจ์ที่มุ่งคุ้มครองบุคคลหรือผู้ถูกกระทำผิด ในมาตรา 289 นั้นมีแค่ 3 อนุมาตรา คือ อนุมาตรา (1) - (3) ซึ่งในอนุมาตรา (2) - (3) เป็นเรื่องของเจ้าพนักงานซึ่งเป็นบุคคลที่กระทำตามหน้าที่เพื่อส่วนรวม หมายความว่า บุคคลที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครองที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับผู้กระทำความผิดโดยตรง จะมีเพียงแค่อนุมาตรา (1) บุพการีเท่านั้น และสามารถตีความคำว่าบุพการีได้เพียงแค่ว่า ทายาทที่สืบสายโลหิตทางตรงขึ้นไปเท่านั้น

ผู้เขียนได้เล็งเห็นถึงปัญหาของการคุ้มครองทางกฎหมาย ในส่วนของบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับผู้กระทำความผิดโดยตรงที่ขาดหายไปและสมควรที่จะได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับบุพการี ก็คือ บิดามารดาบุญธรรมหรือผู้ที่เลี้ยงดูมานั่นเอง

อภิปรายผล

1) หากเราลองพิจารณาในคุณธรรมทางกฎหมายของมาตรา 289 (1) ที่ผู้เขียน ได้อธิบายในเชิงลึกไปในข้างต้น เราจะเห็นได้ว่าเหตุผลที่กฎหมายคุ้มครองบุพการี

¹⁵ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2548), หน้า 365-366

เพราะทางศาสนาและจารีตประเพณีสังคมเรามองว่าผู้ให้กำเนิดเป็นผู้ประเสริฐ และเป็นผู้ที่มีพระคุณอย่างมาก แต่ในทางเดียวกันนั้นบุคคลที่เลี้ยงดูรามอย่างบิดามารดาบุญธรรมที่แม้จะไม่ใช่ผู้ให้กำเนิดทางสายเลือดแต่ก็ถือได้ว่าเป็นผู้มีพระคุณไม่ต่างกับผู้ให้กำเนิดทางสายเลือดเลยแม้แต่น้อย กฎหมายจึงควรที่จะมุ่งคุ้มครองบุคคลกลุ่มนี้เช่นเดียวกับที่คุ้มครองบุพการีด้วย ประกอบกับเหตุการณ์ข่าวในปัจจุบันที่ทำให้ผู้เขียนเห็นสมควรว่ากฎหมายควรที่จะให้ความคุ้มครองแก่บิดามารดาบุญธรรมหรือผู้ที่เลี้ยงดูมา คือ

กรณีแรก นายชัยวัฒน์ ใช้ด้ามเสียมฟาดหัวพ่อและแม่บุญธรรมจนถึงแก่ชีวิต สาเหตุเพราะมีปากเสียงและทะเลาะวิวาทกับทั้งคู่อุบ่บ่อยครั้งจึงเกิดความคับแค้นใจ ต่อมาตำรวจจับตัวผู้ต้องหาได้และดำเนินคดีโดยกล่าวหา “ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา โดยไตร่ตรองไว้ก่อน”¹⁶

กรณีที่สอง นายชาญณรงค์ ใช้หมอนกดหน้า นางสาวจันทิพย์ ผู้มีศักดิ์เป็นป้าที่เลี้ยงดูมาตั้งแต่เด็ก จนแน่นิ่งไปจากนั้นได้ลากร่างของผู้เสียหายมาที่หัวบันไดบ้านแล้วโยนทิ้งลงมาจัดฉากว่าเป็นอุบัติเหตุและหลบหนีไป แต่ผู้เสียหายยังไม่ตายและขอความช่วยเหลือได้ทัน ต่อมาตำรวจออกหมายจับข้อหา “พยายามฆ่า”¹⁷

สังเกตเห็นได้ว่าแม้จะเป็น ผู้ที่เลี้ยงดูมาหรือบิดามารดาบุญธรรมซึ่งเป็นผู้ที่มีพระคุณไม่ต่างกับบุพการีแม้แต่น้อย แต่กลับไม่ได้ความคุ้มครองทางกฎหมาย ดังนั้นหากบุคคลดังกล่าวได้รับความคุ้มครองตามที่ผู้เขียนได้เสนอไป ผลในทางกฎหมายแต่ละกรณีก็จะแตกต่างออกไปจากเดิม คือ ในกรณีแรก ข้อกล่าวหาจะเปลี่ยนเป็น “ฆ่าบิดาและมารดาบุญธรรมโดยไตร่ตรองไว้ก่อน” และในกรณีที่สอง ข้อกล่าวหา

¹⁶ ผู้จัดการออนไลน์, “รวบแล้วหนุ่มล้าลูกกาโหดใช้เสียมฟาดหัวพ่อแม่บุญธรรมคนทรงลำปางดับคาบ้าน”, เอมจีอาร์ ออนไลน์, สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2565, <https://mgronline.com/local/detail/9570000125950>.

¹⁷ ผู้จัดการออนไลน์, “จับหลานเนรคุณ หมอนกดหน้าหวังฆ่าป้าที่เลี้ยงดูตั้งแต่เด็ก ญาติยอมขายที่นา 20 ไร่”, เอมจีอาร์ ออนไลน์, สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2565, <https://mgronline.com/crime/detail/964000081919>.

จะถูกเปลี่ยนเป็น “พยายามฆ่าผู้ที่เลี้ยงดูมา” ซึ่งทำให้คุณธรรมทางกฎหมายของ มาตรา 289 (1) เหมาะสมกับสังคมปัจจุบันมากขึ้น

ส่วนสาเหตุที่อยู่ในทางกฎหมายและนักวิชาการหลายฝ่ายไม่นับบิดามารดา บุณธรรมเป็นบุพการีนั้น ผู้เขียนเห็นว่าตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 956/2509 ที่มีข้อเท็จจริงเบื้องต้น ดังนี้ จำเลยมีฐานะเป็นบุตรบุญธรรมได้ขโมยของจากมารดา บุณธรรม โจทก์จึงฟ้องจำเลยข้อหาลักทรัพย์มาตรา 334 มารดาบุญธรรมผู้เสียหาย ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลลงโทษสถานเบาและรอลงอาญาเอาไว้และว่าจะไม่ติดใจ เอาความแก่จำเลย ศาลชั้นต้นเห็นว่าจำเลยเป็นบุตรบุญธรรมอันชอบด้วยกฎหมายของ ผู้เสียหาย เมื่อผู้เสียหายยื่นคำร้องไม่ติดใจเอาความ คดีเป็นอันยอมความกันได้ตาม มาตรา 71 วรรคสอง ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยตีความว่าบุตรบุญธรรมนั้นมีความแตกต่างจาก บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายหรือผู้สืบสันดาน จำเป็นต้องตีความโดยเคร่งครัดเพราะเป็น การตีความถ้อยคำในประมวลกฎหมายอาญา บุตรบุญธรรมจึงไม่ใช่ผู้สืบสันดานกระทำ ต่อบุพการีตามมาตรา 71 จึงยอมความไม่ได้ จึงเป็นหลักที่นำมาปรับใช้โดยทั่วกันว่า บิดามารดาบุญธรรมมิใช่บุพการี ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับการตีความโดยเคร่งครัด ของกฎหมายอาญา จึงเสนอให้มีการบัญญัติลักษณะของวัตถุแห่งการกระทำเพิ่มเข้าไป คือ บิดามารดาบุญธรรมหรือผู้ที่เลี้ยงดูมา

โดยมีประเด็นให้พิจารณาเพิ่มเติมว่าในทางหลักเกณฑ์ในการตีความว่า “บิดามารดาบุญธรรมหรือผู้ที่เลี้ยงดูมา” ควรจะเอาหลักเกณฑ์ในการพิจารณา แบบใดถึงจะถือได้ว่าคนกลุ่มดังกล่าวควรได้รับความคุ้มครองเพิ่มเติมในระดับเดียวกับ มารดาบิดาแท้ ๆ โดยควรกำหนดหลักเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้สอดคล้องกับ เจตนารมณ์ของกฎหมายอาญาที่เป็นกฎหมายกำหนดความผิดและโทษ โดยกลุ่ม “บิดามารดาบุญธรรม หรือ ผู้ที่เลี้ยงดูมา” ผู้เขียนเจาะจงเฉพาะกลุ่มที่ถือได้ว่า มีพระคุณต่อผู้กระทำ โดยพระคุณในที่นี้ คือ ได้เลี้ยงดูผู้กระทำในช่วงเวลาที่ผู้กระทำ ยังไม่ได้มีความสามารถในการเลี้ยงดูตนเอง คือ ช่วงอายุ 0-15 ปีซึ่งเป็นระยะเวลา

ที่ถือได้ว่าเป็นเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา¹⁸ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ผู้เขียนเสนอแนะ ดังนี้ ไม่ว่าผู้รับบุญธรรมหรือผู้ที่เข้ามาเลี้ยงดูจะเข้ามาช่วงเวลาใด (ระหว่าง 0-15 ปี) จะต้องเลี้ยงดูเด็กจนถึงอายุ 15 และต้องมีเวลาในการเลี้ยงดูขั้นต่ำ 5 ปี เช่น

- ผู้รับบุญธรรมรับเด็กมาเลี้ยงดู ตอนเด็กอายุ 5 ปี ผู้รับบุญธรรมนั้น จะต้องเลี้ยงดูเด็กคนนั้นจนถึงอายุ 15 ปี ถึงจะเข้าหลักเกณฑ์ ความคุ้มครองของมาตรานี้
- ยายรับหลานมาเลี้ยงดูเพราะบิดามารดาเสียชีวิต ตอนเด็กอายุ 13 ปี ยายจะต้องเลี้ยงดูเด็กถึงอายุ 18 ปี (ระยะเวลาเลี้ยงดูขั้นต่ำ 5 ปี) ถึงจะเข้าหลักเกณฑ์ความคุ้มครองของมาตรานี้ เป็นต้น

โดยจากตัวอย่างแรกหากผู้รับบุตรบุญธรรมเพียงแคเลี้ยงดูจนถึง 10 ปี (ครบระยะเวลาขั้นต่ำ 5 ปี) แต่ไม่เลี้ยงดูต่อจนถึงอายุ 15 ปี ก็จะไม่ได้รับความคุ้มครอง เหตุที่กำหนดไว้เช่นนั้นก็เพราะผู้เขียนมองว่าอายุ 15 ปี ถือได้ว่าเป็นอายุของเด็กที่กำลังพัฒนาจนพอดูแลตนเองได้แล้ว จากนั้นของกฎหมายที่ระบุความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ อาทิ ทำใบขับขี่รถจักรยานยนต์ หรือทำพินัยกรรมก็เริ่มตั้งแต่อายุ 15 ปี ดังนั้นผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ที่เลี้ยงดูที่เข้าหลักเกณฑ์ก็ควรที่จะเลี้ยงดูเด็กจนถึงอายุ 15 ปี (ดูแลตนเองได้) จึงสมควรที่จะได้รับความคุ้มครองเพิ่มเติมเหมือนบิดามารดาแท้ ๆ โดยการ “เลี้ยงดู” นั้นหมายถึงการอุปการะเลี้ยงดู การช่วยเหลือ ฝึกอบรม อดทน และส่งเสริมให้แก่เด็กตั้งแต่สงเสียวเฝ้าเรียนภาคบังคับไปจนถึงการให้ความสะดวกด้านปัจจัย 4 แก่เด็ก เป็นต้น เพื่อป้องกันกรณีความสัมพันธ์ของผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นเพียงสถานะทางกฎหมาย มิได้มีการเลี้ยงดูกันจริง ซึ่งจะถือว่าเป็นการเพิ่มโทษต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่เป็นธรรม และสาเหตุของการที่กำหนดระยะเวลาขั้นต่ำในการเลี้ยงดูไว้ที่ 5 ปี ก็เพราะเป็นระยะเวลาที่ผู้เขียนมองว่าเป็นเวลาที่มีความเหมาะสมที่จะถือว่าบุคคลนั้นเลี้ยงดูเด็กมาเป็นระยะเวลาหนึ่งจริง ๆ

¹⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 “เด็กอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้...”

และสมควรที่จะถือได้ว่ามีพระคุณในระดับหนึ่งต่อเด็ก จนถือได้ว่าเป็นบุคคลที่หากไม่มีเด็กก็อาจจะไม่ได้เติบโตขึ้นมา ประกอบกับถ้าผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ที่เลี้ยงดูเข้ามาเลี้ยงดูเด็กในเวลาเข้าสู่ศตวรรษของหลักเกณฑ์ข้างต้นคือตอนอายุ 15 ปี ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ที่เลี้ยงดูจะต้องเลี้ยงดูเด็กจนครบอายุ 20 ปี ซึ่งถือได้ว่าบรรลุนิติภาวะในทางแพ่งแล้วพอดี

2) เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ

สาธารณรัฐฝรั่งเศส¹⁹: Nouveau Code Penal 1994 ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีบทบัญญัติความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Willful Homicide) อยู่ที่มาตรา 211-1²⁰ ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 30 ปี และมีความผิดฐาน “Parricide” อยู่ในมาตรา 221-4 ข้อ 2.²¹ ซึ่งเปรียบเสมือนกับเหตุการณ์เพิ่มโทษของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา คือ “การฆ่าบุพการี หมายความว่าถึง ฆ่าบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมาย (Legitimate) บิดามารดาที่รับบุตรบุญธรรม (Adopt) บิดามารดาธรรมชาติ (Natural) หรือบุพการีเหนือขึ้นไปที่ชอบด้วยกฎหมาย (Legitimate) ส่วนบุตรที่เกิดจากชู้ (Adulterine) หรือเกิดจากการร่วมประเวณีระหว่างญาติสนิท (Incestuous) ต้องมีการพิสูจน์แล้วตามกฎหมาย ซึ่งมีโทษคือจำคุกตลอดชีวิต

สังเกตได้ว่าในสาธารณรัฐฝรั่งเศส บิดามารดาบุญธรรมนั้นถูกคุ้มครองร่วมด้วยไปกับบิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยธรรมชาติและบุพการีเหนือขึ้นไป โดยความผิดฐาน Parricide ซึ่งอยู่ในมาตรา 221-4 ข้อ 2. ทำให้วิเคราะห์ได้ว่ากฎหมายในสาธารณรัฐฝรั่งเศสมองว่าบิดามารดาบุญธรรมมีความสำคัญและเป็นบุคคล

¹⁹ ขวัญธิดา สุวรรณบัตร อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 9 หน้าที่ 31

²⁰ PENAL CODE ARTICLE 221-1 “The wilful causing of the death of another person is murder. It is punished with thirty years' criminal imprisonment”

²¹ PENAL CODE ARTICLE 221-4 2. PENAL CODE Murder is punished by criminal imprisonment for life where it is committed:

1° .....

2° against a natural or legitimate ascendant or the adoptive father or mother

ที่มีความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองพอ ๆ กับบิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยธรรมชาติและบุพการีเหนือขึ้นไปอีกด้วย

สาธารณรัฐตุรกี²²: สาธารณรัฐตุรกีในช่วงเวลา ปี 1964 นั้นมีกฎหมายอาญาในส่วนที่เป็นความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายนั้น อยู่ในมาตรา 448-450

มาตรา 448 “ผู้ใดฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุก 24-30 ปี” และมาตราที่เป็นเหตุจูงใจของความผิดฐานนี้คือ มาตรา 449 “ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหากการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาอัน กระทำโดยลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

1. การฆ่าสามีภริยา พี่น้อง พ่อแม่บุญธรรม หรือบุตรบุญธรรม พ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง หรือลูกเลี้ยง พ่อตาแม่ยาย หรือ ลูกเขยลูกสะใภ้ของตน...”

มาตรา 450 “ผู้กระทำได้ระวางโทษประหารชีวิต หากการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาอัน กระทำโดยมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

1. ฆ่าบรรพบุรุษสายตรงขึ้นไป หรือ ญาติสืบสายโลหิตลงมา...”

สังเกตได้ว่าในสาธารณรัฐตุรกีนั้น บิดามารดาบุญธรรมหรือพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง แม้จะไม่ได้มีการคุ้มครองรวมไปกับบิดามารดาหรือบุพการีคือญาติที่สืบสายโลหิตสายตรงขึ้นไปเหมือนดังที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสคุ้มครอง แต่กฎหมายอาญาของสาธารณรัฐตุรกีก็ให้เห็นถึงความสำคัญของบุคคลกลุ่มนี้ที่มีความจำเป็นควรจะคุ้มครอง จึงได้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 449 ซึ่งได้คุ้มครองบุคคลกลุ่มนี้ไว้ โดยเฉพาะแยกกับบุพการีญาติที่สืบสายโลหิตสายโดยตรงขึ้นไป

ดังนั้น จากการศึกษาทำให้เห็นได้ว่าในต่างประเทศ บางประเทศนั้นมีกรณีการกำหนดให้บิดามารดาบุญธรรม หรือ ผู้ที่เลี้ยงดูมา ให้ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายที่เพิ่มเข้ามาให้มากกว่าบุคคลทั่วไปเป็นการเฉพาะ และจากที่ได้สรุปไปดังกล่าวจึงเป็นอีกเหตุผลที่สนับสนุนให้ผู้เขียนเล็งเห็นว่าประเทศไทยเรานั้นก็ควรที่จะคุ้มครองบุคคลกลุ่มนี้ด้วย

²² ขวัญธิดา สุวรรณบัตร, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 9, หน้า 74.

ตารางแสดงถึงเหตุฉกรรจ์และโทษของเหตุฉกรรจ์นั้น ตามกฎหมายแต่ละประเทศ

ประเทศ	ผู้ถูกระทำ	ระวางโทษ
1.ประเทศไทย กฎหมายอาญา พ.ศ. 2499	- ผู้ที่สืบสายโลหิตโดยตรง ขึ้นไป ไม่ว่าจะชอบด้วย กฎหมายหรือไม่ -ไม่รวมไปถึงกรณีผู้รับ บุญธรรม	ประหารชีวิต ตามมาตรา 289 (1)
2.สาธารณรัฐฝรั่งเศส Penal Code 1994	- ทั้งบิดามารดาโดยชอบ ด้วยกฎหมาย,ตามจริง, ผู้รับบุตรบุญธรรม - บรรพบุรุษ เฉพาะโดย ชอบด้วยกฎหมาย	- จำคุกตลอดชีวิต
3. สาธารณรัฐตุรกี Criminal Code 1964	- ผู้รับบุตรบุญธรรม /บุตร บุญธรรม /พ่อเลี้ยง แม่ เลี้ยง ลูกเลี้ยง /พ่อตา แม่ ยาย /ลูกเขยลูกสะใภ้ ตาม มาตรา 449 - บรรพบุรุษสายตรงขึ้นไป	- จำคุกตลอดชีวิต - ประหารชีวิต

บทสรุป

เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญาที่มีขึ้นเพื่อที่จะคุ้มครองสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข การลงโทษในการกระทำความผิดของผู้ที่ทำความผิดจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีขึ้น เพื่อควบคุมสังคมให้ไปในแนวทางที่ถูกต้อง และหนึ่งในจุดประสงค์ของการลงโทษที่เห็นได้ชัดก็คือการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม จากการทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดได้อีก โดยการลดความสามารถในการที่จะกระทำความผิดของผู้กระทำหรือการเพิ่มโทษของการกระทำความผิดนั้น

ที่ ณ ปัจจุบันถูกเรียกว่าเหตุการณ์กับบทกวี โดยความเห็นของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายหลายท่านได้ให้ความเห็นที่มีหลักการที่ตรงกันถึงส่วนหนึ่งของการเกิดเหตุการณ์ในทางกฎหมายก็คือ วัตถุประสงค์ของการกระทำ ที่ควรที่จะคุ้มครองเป็นพิเศษมากกว่าการกระทำบุคคลทั่วไป นำไปสู่ปัญหาของที่ว่ากฎหมายใช้หลักอะไรในการคุ้มครองวัตถุประสงค์ของการกระทำหนึ่งเป็นพิเศษมากกว่าวัตถุประสงค์แห่งการกระทำโดยทั่วไป ซึ่งสามารถหาคำตอบได้จาก “คุณธรรมทางกฎหมาย” ทำให้ผู้เขียนได้สังเกตเห็นถึงปัญหาของคุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่กฎหมายคุ้มครองของมาตรา 289 (1) ว่าควรที่จะเพิ่มเติมในส่วนของวัตถุประสงค์ของการกระทำเข้าไป คือ บิดามารดาทางกฎหมายหรือผู้ที่เลี้ยงดูมา โดยมีเหตุผลประกอบคือ 1) พิจารณาในส่วนของคุณธรรมทางกฎหมายของมาตรา 289 (1) ที่มองว่าบุพการีหรือทายาททางตรงขึ้นไปนั้น มีบุญคุณเป็นผู้ให้กำเนิด การฆ่าบุพการีถือเป็นอนันตริยกรรมหรือกรรมที่หนักสุดในข้อปิตุฆาตหรือฆาตกรรมซึ่งขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ในขณะที่เดียวกันบิดามารดาบุญธรรมและผู้ที่เลี้ยงดูมานั้นถือเป็นผู้มีพระคุณอย่างมากไม่แพ้บุพการีเลย อีกทั้งยังมีข่าวในเรื่องของการฆ่าหรือพยายามฆ่าบิดามารดาบุญธรรมหรือผู้ที่เลี้ยงดูมา ออกมาให้เห็นอยู่เป็นระยะ ดังนั้นกฎหมายจึงควรคุ้มครองกลุ่มบุคคลดังนี้ด้วย 2) เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้วในสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นมีความผิดฐาน Parricide ซึ่งอยู่ในมาตรา 221-4 ข้อ 2. ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า กฎหมายในสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้นมองว่าบิดามารดาบุญธรรมนั้นมีความสำคัญและเป็นบุคคลที่มีความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองพอ ๆ กับบิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยธรรมชาติและบุพการีเหนือขึ้นไป อีกทั้งสาธารณรัฐตุรกีที่แม้จะไม่ได้คุ้มครองบิดามารดาบุญธรรมหรือผู้ที่เลี้ยงดูมา คือ พ่อเลี้ยงแม่เลี้ยงร่วมไปกับบิดามารดาหรือบุพการีคือญาติที่สืบสายโลหิตสายตรงขึ้นไป แต่ก็ได้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 449 ซึ่งได้คุ้มครองบุคคลกลุ่มนี้ไว้โดยเฉพาะแยกกับบุพการีญาติที่สืบสายโลหิตสายตรงขึ้นไปอีกด้วย

จากหลักการที่และเหตุผลที่ผู้เขียนได้อธิบายไปนั้นสรุปได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะที่ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวดที่ 1 ความผิดต่อชีวิต มาตราที่ 289 (1) นั้นควรมีการแก้ไขบัญญัติเพิ่มเติมลงไปในตัวบทว่า “ผู้ใด (1) ฆ่า

บุพการี หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมา หรือบิดาบุญธรรม มารดาบุญธรรม โดยบิดามารดาบุญธรรม และผู้ที่เกี่ยวข้องมา ได้เลี้ยงมาจนอายุกว่า 15 ปีโดยเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 5 ปี...
ต้องระวางโทษประหารชีวิต”

รายการอ้างอิง

หนังสือ

- คณพล จันทน์หอม. *กฎหมายอาญา ภาคความผิดเล่ม 2*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2565.
- คณิต ณ นคร. *กฎหมายอาญาภาคความผิด*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.
- หยุด แสงอุทัย. *คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2548.
- สัญญาชัย สัจจวานิช. *คำอธิบายกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2515.

เอกสารการประชุม

- สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ, สุธีราภรณ์ แสงจันทร์ศรี และ อนิสมา มานะทน. “การลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญา (Criminal Offenders’ Punishment).” งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี ๒๕๖๒, คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย, 26 เมษายน 2562.

วิทยานิพนธ์

- ขวัญจิตตา สุวรรณบัตร. “เหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา: ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

คัทราวดี สีทองเสื่อ. “คุณธรรมทางกฎหมายในทางอาญา : ศึกษาความผิดฐานรับของโจร”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริดิพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557.

ฐธวัฒน์ นักระนาด. “ศึกษาความเหมาะสมในการกำหนดเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 335 ให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ในปัจจุบัน”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริดิพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2562

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้จัดการออนไลน์. “รวบแล้วหนุ่มล้าลูกกาโหดใช้เสียมฟาดหัวพ่อแม่บุญธรรมคนทรงลำปางดับคาบ้าน.” สืบค้นเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2565, จาก <https://mgronline.com/local/detail/9570000125950>.

ผู้จัดการออนไลน์. “จับหลานเนอร์คุณ หมอนกดหน้าหวังฆ่าป่าที่เลี้ยงดูตั้งแต่เด็ก คุณไม่ยอมขายที่นา 20 ไร่.” สืบค้นเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2565, จาก <https://mgronline.com/crime/detail/9640000081919>.

Legal Measures on Pollution Control

A case study of marine cargo handling in Map Ta Phut

*Visitsak Nuengnong*¹

*Puvadol Damsanit*²

Received 25 December 2023; Revised 22 January 2024; Accepted 27 May 2024

Abstract

This article discusses pollution caused by marine cargo handling in Map Ta Phut municipality, such as garbage disposal and wastewater spills, mooring organization, and dispersion due to cargo handling that affects the environment, such as oil spill that including studying legal problems related to pollution control arising from the transshipment of marine products found that enforcement of relevant laws is not yet comprehensive in all areas and the lack of an agency specifically responsible for the prevention and suppression of pollution arising from marine cargo handling.

Suggestion current legislation should be improved to ensure clarity in enforcement. Moreover, higher penalties should be imposed for offenses committed in Thai waters. Also, Thailand should consider legislation on the protection of the marine environment directly, such as

---

¹ Faculty of Law, Rambhai Barni Rajabhat University

E-mail: visitsak.n@rbru.ac.th

² Faculty of Law, Rambhai Barni Rajabhat University

E-mail: d.puvadol@gmail.com

the Marine Pollution Prevention and Control Act, instead of applying environmental laws. Furthermore, environmental laws should be enforced, and the Environment Court should be a particular jurisdiction of the Thai courts. Enforcement measures should be fully effective, and the victims should be given justice and more responsibility for marine pollution.

Keywords: Marine cargo handling, Map Ta Phut, Legal

1. Introduction

The country's current development in the economy, technology, and society has resulted in the country's economic growth, for example, in terms of increasing international trade and modern technology. Maritime transport plays an essential role in rapidly increasing the value of exports and imports. It generates excellent value for international trade by transporting export and import goods through the port. One of the critical areas in this activity is Map Ta Phut, Rayong Province.

Map Ta Phut Municipality is located on the border between Mueang Rayong District and Nihom Phatthana District. It covers five sub-districts, namely Map Ta Phut and Huai Pong, and some areas of various sub-districts, namely Map Kha, Thap Ma, and Noen Phra. There is also an island, Koh Saket.

Map Ta Phut is one of the municipalities in Mueang Rayong District and some parts of Nihom Phatthana District, Rayong Province, with a population of 21,468 people in 2019³ and an area of 165,565 square kilometers. The usable land area is about 144,565 square kilometers, or 87.32% of the total area. The sea area in the rest of 21,000 square kilometers is the location of the Map Ta Phut Industrial Estate, which is the world's eighth-largest center for the petrochemical industry.⁴

---

³ Department of Health, "Map Ta Phut Population Pyramid, 2020," DOH Dashboard กรมอนามัย, Accessed July 15, 2022, <https://dashboard.Anamai.moph.go.th/dashboard/population/pyramid/tambon?year=2020&tb=210114>.

⁴ Longtunman, "Map Ta Phut Industrial Estate, the 8th petrochemical center in the world," Longtunman, Accessed July 22, 2023, <https://www.longtunman.com/43265>.

Regarding the sub-district territory,⁵ Map Ta Phut municipality is located southeast of Bangkok. Along National Highway No. 3 (Sukhumvit), a distance of about 204 kilometers and away from Rayong City Hall (Rayong Provincial Government Center), about 8 kilometers away from Rayong, about 20 kilometers, with the following territories:

North: Map Kha Sub-district, Mueang Rayong District
Nikhom Phatthana District

South: Gulf of Thailand

East: Noen Phra Subdistrict, Thap Ma Subdistrict, Mueang District, Rayong Province

West: Ban Chang District, Rayong Province

At the same time, rapid development has resulted in environmental problems such as air pollution, water pollution, marine and coastal pollution, and the destruction of natural resources.

The Definition of “Marine pollution” is something humans bring into the marine environment, such as wastewater and garbage, whether deliberately or not or directly or indirectly. When such actions cause adverse effects on living beings, endanger human health, or impair the quality of the environment, the sea has deteriorated and reduced its aesthetic value by dividing the types of marine pollution sources into two types:

---

⁵ Map Ta Phut Town Municipality, “Information about the general state of the municipality,” Map Ta Phut Town Municipality, Accessed July 15, 2023, <https://www.mtptown.go.th/content/general>.

1. Coastal pollution sources include communities, tourist attractions, industrial areas, agricultural areas, ports, and coastal and marine natural resources.

2. Sources of marine pollution include harbors, navigation, fishing, mining at sea, digging, and natural gas drilling, resulting in pollution contamination and diffusion, such as dust and oil.

The Map Ta Phut area was originally near the sea, rich in natural marine resources such as fish, shellfish, and other aquatic animals. Although it is sandy, it can cultivate crops such as mangoes, cassava, pineapples, and sugar cane, including rice farming. Therefore, the traditional occupations of the people in the Map Ta Phut community can classify into three main categories: trade, fishery, and farmers. Later, the government planned to develop the Eastern Seaboard (ESB) by Map Ta Phut into an industrial location to promote economic development.

Eastern Seaboard (ESB) Since 1981, it has been a proactive strategy for national development. It has been defined in the 12th National Economic and Social Development Plan (2017-2021) based on the vision of the national strategic framework: "Thailand is stable, prosperous, sustainable, being a developed country. With development according to the philosophy of sufficiency economy." The goal is for areas in 3 provinces that have previously been developed, namely Chachoengsao, Chonburi, and Rayong, to develop economic links to special economic zones of countries in various regions and internationally to support the growth away from Bangkok by developing modern infrastructure, industries targeted for export A new way of life for tourism development urban development educational development Health

care, environment, essential utilities, and community development.⁶ However, later on, the region's people and environment encountered nightmares. This is for individuals, health, diseases, and the continuing effects of pollution emissions from industries, especially the petrochemical industries. Several communities have collapsed, especially the coastal fishing community, which is a source of sea-based protein to the people in the area, so many measurement schools and health stations have been forced to flee because they cannot withstand toxic environmental conditions and consequently cannot live everyday life.⁷

It makes Map Ta Phut start gradually. It has changed until it has led to various problems in the area, especially conflicts that arise between villagers living in the community and industrial factories that come to set up factories in the area due to the leading cause of environmental pollution.⁸

Map Ta Phut is considered one of the important industrial areas and is the area where large ships transported found problems in various areas, including natural resources and environmental issues:

1) Garbage disposal and wastewater spills waste from ship cleaning in the sea around Map Ta Phut will pollute the seawater, and villagers will be unable to utilize this water.

---

⁶ Pranee Orak, "Environmental management in the Eastern Special Development Zone (EEC)," Pollution Control Department, Accessed July 17, 2022, <https://epo13.pcd.go.th/th/information/more/1427>.

⁷ Banjong Nasae, "Eastern wounds," MGR Online, Accessed July 15, 2022, <https://mgronline.com/daily/detail/9550000029013>.

⁸ Thanyarak Punyajirachotsakul and Anurat Ananthanathon, "Health and Environment Impact and Self Adation of People in Map Ta Phut Industrial Estate, Rayong Province," *Journal of Politics, Administration and Law* 13, no. 2 (May/August 2021): 19-43.

2) Mooring organization

3) Dispersion due to cargo handling that affects the environment, such as oil spill, in addition to causing seawater to become contaminated and the villagers are unable to take advantage of that water, also affects the living conditions of various underwater creatures, being exposed to toxins and leading to the loss of balance of the underwater ecosystem in that area.

These issues have been found in the marine cargo handling in Map Ta Phut, Rayong. This is a long-standing issue, but current laws still need to be established. Alternatively, they can help sufficiently fully protect the environment in this area. Thus, pollution and environmental impacts in the Map Ta Phut area are essential problems that should be prevented and solved urgently. The above problems affect the ecosystem and marine resources and the livelihood of the people in Map Ta Phut in terms of economy, society, environment, and tourism. These problems should be urgently solved, such as diffusion due to cargo handling, garbage disposal in the Map Ta Phut area sea, and organizing moorings.

2. Related laws, rules and regulations

2.1 Maritime law

2.1.1 Navigation Act in Thai Waters, 1913: Navigation Act in Thai Waters, 1913, prescribing safety criteria for navigation in Thai territorial waters and contiguous zones, which prescribes measures related to marine pollution prevention on ballast discharge into rivers, port areas, or in anchorage areas according to Section 119 and Section 119 bis as follows:

Section 119: No one shall pour, dump, or do in any way whatsoever cause gravel, sand, soil, mud, ballast, any object, or waste except oil and chemicals into rivers, canals, marshes, reservoirs, lakes, public transportation, or everyday use or seas within Thai waters, which will cause shallow sludge to be precipitated or dirty unless authorized by the Harbor Master. Anyone who violates this is liable to imprisonment for a term not exceeding six months or a fine not exceeding ten thousand baht or both and must reimburse the expenses incurred by eliminating them.

Section 119 bis: No person shall pour, dump, or do anything to cause oil and chemicals or anything into rivers, canals, marshes, reservoirs, or lakes that are public transportation or used by people or seas within Thai territorial waters, which may cause toxicity to living beings or the environment or is dangerous for boating in rivers, canals, ponds, reservoirs, or lakes. Any person violating this is liable to imprisonment for a term not exceeding three years, a fine not exceeding sixty thousand baht or both. Moreover, it must pay for the expenses incurred in fixing toxic substances or compensation for those damages.

It was found that the criminal punishment consisted only of imprisonment and penalties. It did not specify who was responsible and which agency was responsible. There was also no indication of the amount of compensation, environmental costs, or compensation for damage to the affected areas.

2.1.2 Act on Prevention of Collision of Ships B.E. 2522 (1979): (Prevent the ship from accidents that can cause damage to the environment.): Measures implemented regarding the ship's practice, such

as guarding safety speed, risk of collision, and practice to avoid collision to prevent ship accidents that can cause damage to the environment.

2.1.3 General Average in Maritime Adventure Act B.E. 2547 (2004): It applies measures for damage from pollution, are averaged only at costs that accepted international maritime practice.

2.1.4 Marine and Coastal Resources Management Promotion Act B.E. 2558 (2015): “Marine and coastal resources” means things that exist or occur naturally in the sea and coast, including coastal peat. These coastal wetlands of canals, Kuprak, lakes, and estuary areas are in contact with the sea or influenced by seawater, such as mangrove forests, beach forests, beaches, seashores, islands, seagrasses, corals, oyster hills, marine plants, animals, or manufactured things for the benefit of marine and coastal ecosystems such as artificial coral reefs, wave reduction reefs and protection against coastal erosion and has laid down the law on the protection of marine and coastal resources that in case it appears that any person causes severe damage to marine and coastal resources, the Director-General or a person entrusted by the Director-General shall have the power to order that person that, as appropriate, temporarily suspend acts or activities that cause damage to marine and coastal resources.

2.2 Environmental Law

2.2.1 Public Health Act, 1992: Laws relating to the prohibition of dumping sewage or solid waste in public places or ways, including the sea, by Letting the local authority issue the requirements.

2.2.2 Cleanliness and Orderliness of the Country Act, 1992: Laws prohibit the discharge of sewage into waterways, including the sea.

2.2.3 Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act, 1992: Laws on establishing coastal water quality standards, defining environmental protection areas, stipulating projects that conduct environmental impact assessments, controlling pollution at source, and draining or discharging waste. Designate environmental protection areas and pollution control areas.

2.2.4 Regulation of the Office of the Prime Minister on the prevention and elimination of water pollution due to oil, 2004: Regulations on the prevention and elimination of water pollution due to oil.

2.2.5 Hazardous Substances Act, 1992: Laws to control the introduction of environmentally destructive materials into the Kingdom by sea.

Marine Environment Convention⁹ are:

1) Convention on the Prevention of Marine Pollution by Dumping of Wastes and Other Matter.

2) International Convention relating to Intervention on the High Seas in Cases of Oil Pollution Casualties.

---

⁹ Jittichai Rudjanakanoknad, *Transportation System*, (Bangkok: Transportation Institute Chulalongkorn University, 2561), 185-190.

3) International Convention for the Prevention of Pollution from Ships.

3. Summary and Recommendations

Map Ta Phut is an important industrial area under the responsibility of Map Ta Phut Municipality, located on the border between Mueang Rayong District and Mueang Nakhon Phanom District. With a total area of 165,565 square kilometers, it is a usable land area of approximately 144,565 square kilometers or 87.32 percent of the total area. The rest is the sea, about 21,000 square kilometers. Moreover, where the cargo of large cargo ships was found in the past, natural resource and environmental problems arose in the Map Ta Phut Sea as follows: 1) Garbage disposal in the sea of Map Ta Phut 2) Mooring arrangements 3) Dispersion due to cargo handling that affects the environment.

From the above information, Marine pollution problems and environmental impacts in marine transportation around Map Ta Phut have significant problems such as dust problems from cargo handling, garbage and sewage from ships, wastewater from ships, and ship washing. That is a significant problem in the Map Ta Phut port area, which is used to transport various bulk products such as cement, cassava flour, coal, and chemical fertilizers. There are also packaged products such as sugar, rice, and corn. It is, therefore, essential to find preventive measures and take corrective action quickly. In order not to cause any impact on the surrounding environment around the pier. Map Ta Phut Municipality and related agencies have taken various measures to solve such problems; for example, the Department of Marine and Coastal Resources has

enforced the law by issuing measures prohibiting dumping, venting, wastewater, solid waste, sewage, or anything else on the Map Ta Phut area. The problem that the legislative organization has always given priority to and found a way to solve the problem.

However, the study of scholars to solve the problem of marine pollution still found a problem in the enforcement of relevant laws, such as the issue of law enforcement zones that do not extend to the exclusive economic zone and the problem of agencies involved in the prevention and suppression of the offenses related to the discharge of garbage from marine vessels that are unclear in the part of the law that specifies specific powers and duties.

Therefore, we should urgently find a solution to solve the dust problem from marine cargo handling in the Map Ta Phut area to prevent pollution that will affect the environment and people in the area of loading and unloading products efficiently, such as strictly enforcing relevant laws. For the transportation of bulk products, the closed system, as well as the use of environmentally friendly handling equipment like Eco Hopper to reduce dust while handling. In addition, there should be an organization or designation of the mooring area used for loading and unloading ships at sea to be far from shore or community areas to reduce the impact of dust diffusion from bulk cargo handling and strictly inspecting the ship's loading and unloading operations.

3.1. Temporary problem-solving

3.1.1. Current legislation should be improved to ensure clarity in enforcement.

3.1.2. Higher penalties should be imposed for offenses committed in Thai waters, and more penalties should be introduced for Thai vessels committing offenses outside Thai waterways as an expression of responsibility for preventing international marine pollution.

3.2. Extensive problem-solving

3.2.1. Thailand should consider legislation on the protection of the marine environment directly, such as the Marine Pollution Prevention and Control Act, instead of applying environmental laws that are characteristic of highly close laws so that the prevention and control of marine pollution is directly protected, which makes marine environmental laws more effective and potential. It should also consider examining the draft Law on the Prevention of Marine Pollutions Due to the Discharge of Waste or Other Materials into the Sea, which, although not directly protecting pollutants, is more comprehensive to prevent the treatment of sea waste that pollutes Thailand.

3.2.2. Environmental laws should be enforced, and the Environment Court should be a particular jurisdiction of the Thai courts. Enforcement measures should be fully effective, and the victims should be given justice and more responsibility for marine pollution.

References

Book and Book Articles

Jittichai Rudjanakanoknad. *Transportation System*. Bangkok: Transportation Institute Chulalongkorn University, 2018.

Articles

Thanyarak Punyajirachotsakul, and Anurat Ananthanathon. “Health and Environment Impact and Self Adation of People in Map Ta Phut Industrial Estate, Rayong Province.” *Journal of Politics, Administration and Law* 13, no. 2 (May/August 2021): 19-43.

Electronic Media

Banjong Nasae. “Eastern wounds.” MGR Online. Accessed July 15, 2022. <https://mgronline.com/daily/detail/9550000029013>.

Department of Health. “Map Ta Phut Population Pyramid, 2020.” DOH Dashboard กรมอนามัย. Accessed July 15, 2022. <https://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/populationpyramid/tambon?year=2020&tb=210114>.

Longtunman. “Map Ta Phut Industrial Estate, the 8th petrochemical center in the world.” Longtunman. Accessed July 22, 2023. <https://www.longtunman.com/43265>.

Map Ta Phut Town Municipality. “Information about the general state of

the municipality.” Map Ta Phut Town Municipality. Accessed July 15, 2023. <https://www.mtptown.go.th/content/general>.

Pranee Orak. “Environmental management in the Eastern Special Development Zone (EEC).” Pollution Control Department. Accessed July 17, 2022. <https://epo13.pcd.go.th/th/information/more/1427>.

หลักเกณฑ์การพิจารณาบทความ

การเตรียมต้นฉบับ

ในการเตรียมผลงานเพื่อขอรับการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารกฎหมาย ผู้เขียนจะต้องระบุรายละเอียดและดำเนินการตามรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ต้องระบุ

1) ชื่อผลงาน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ที่กระชับ ครอบคลุม และสื่อถึงเนื้อหาของผลงานอย่างชัดเจน โดยให้พิมพ์ไว้ที่ตรงกลางของหน้าแรก ขนาดตัวอักษร 18 ตัวหนา

2) ชื่อ-สกุลของผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อยู่ใต้ชื่อเรื่องโดยขีดขอบกระดาษด้านขวา ขนาดตัวอักษร 16 อักษรตัวเอียงหนา

3) ตำแหน่งทางวิชาการของผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4) ชื่อหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5) E-mail ของผู้เขียน

6) บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวทั้งสองภาษาไม่ควรเกิน 350 คำ หรือ 20 บรรทัด

7) คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

8) ผลงานวิชาการจะต้องใช้ตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์ตามที่กำหนดไว้ในหัวข้อ “ตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์”

2. รูปแบบผลงาน

1) บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับดังนี้

1.1 ชื่อบทความวิชาการ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1.2 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1.3 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

1.4 บทนำ (Introduction)

- 1.5 เนื้อเรื่อง (Content)
- 1.6 บทสรุป (Conclusion)
- 1.7 รายการอ้างอิง (References)
- 2) บทความวิจัย ให้เรียงลำดับดังนี้
  - 2.1 ชื่อบทความวิจัย ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
  - 2.2 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
  - 2.3 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
  - 2.4 บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหา กรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์การวิจัย
  - 2.5 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการ ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัย การหาคุณภาพเครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ ข้อมูล
  - 2.6 ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตาม วัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน
  - 2.7 อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็น ถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา
  - 2.8 บทสรุป (Conclusion)
  - 2.9 ข้อเสนอแนะ (Recommendation)
  - 2.10 รายการอ้างอิง (References)
- 3) ผลงานวิชาการจะต้องใช้ระบบการอ้างอิงตามแบบ Turabian
- 4) กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้องตาม หลักไวยากรณ์ในบทคัดย่อภาษาอังกฤษโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้เขียนทราบล่วงหน้า
- 5) เนื้อหาของผลงานรวมบรรณานุกรมไม่ควรต่ำกว่า 10 หน้า และไม่เกิน 15 หน้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของกองบรรณาธิการ

3. การอ้างอิง

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิงของวารสารนิติสาร ยึดรูปแบบการอ้างอิงแบบ Turabian

ตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

1. **ตัวอักษร:** ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK, Single Space
ด้านบน 1 นิ้ว ด้านล่าง 1 นิ้ว ด้านซ้าย 1.25 นิ้ว ด้านขวา 1 นิ้ว

2. รูปแบบการพิมพ์

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	ตัวหนา	กลางหน้ากระดาษ	18
ชื่อผู้เขียนบทความ	ตัวเอียงหนา	ชิดขวา	16
บทคัดย่อ	ตัวหนา	กลางหน้ากระดาษ	18
เนื้อหาบทคัดย่อ	ตัวปกติ	-	16
หัวข้อใหญ่	ตัวหนา	ชิดซ้าย	18
หัวข้อรอง	ตัวหนา	-	16
หัวข้อย่อย	ตัวปกติ	-	16
เนื้อหาบทความ	ตัวปกติ	-	16
เชิงอรรถ	ตัวปกติ	-	12
รายการอ้างอิง	ตัวหนา	กลางหน้ากระดาษ	18

การส่งต้นฉบับผลงาน

ผู้นิพนธ์ส่งต้นฉบับทั้งในรูปแบบ Microsoft Word และ PDF ไปยังทั้ง 2 ช่องทาง ดังนี้

1. ส่งต้นฉบับทั้งในรูปแบบ Microsoft Word และ PDF ผ่านระบบออนไลน์ของวารสารนิตินสาร ที่ <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/ll>

2. ส่งต้นฉบับทั้งในรูปแบบ Microsoft Word และ PDF ผ่านอีเมลของวารสารที่ nitisarn.swu@gmail.com ระบุหัวข้อ “ขอเสนอผลงานวิชาการเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารนิตินสาร”

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

กองบรรณาธิการวารสารนิตินสาร

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 ถนนสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

E-mail: nitisarn.swu@gmail.com

Website: <https://ejournals.swu.ac.th/>

ขอเชิญชวนผู้ที่สนใจทุกท่านส่งบทความเข้ามาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารนิตินสาร คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โดยไม่มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความแต่อย่างใด

วารสาร

นิติสาร

NITISARN JOURNAL

หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ